

Iværksætterselskaber

Danish entrepreneur companies

Cand.merc.(jur.)

Copenhagen Business School 2014

Kandidatafhandling

Afleveret: 2. juni 2014

Antal tegn: 181.489

Antal sider: 79,77

Vejledere:

Troels Michael Lilja

Lasse Henningsen

Forfatter:

Camilla Stæhr Jensen

Underskrift: _____

Abstract

Danish entrepreneur companies

The purpose of this thesis is to outline and analyze the provisions regarding the rules of the new private limited company, IVS (entrepreneur companies) in the Danish Company Law no. 616 of June 12th 2013. Moreover, the thesis will analyze IVS in consideration to a designed industrial "*Economic Growth Paradigm*" and hereafter to legal policy.

On the 16th of May 2013 the Danish government made a revision of the Danish Company Law. Due to the development of the jurisprudence in the European Court of Justice, something had to be done. With the verdicts in Centros, Überseeing and Inspire Art it was clear that the freedom of establishment was not to be neglected. Following the rulings several member states of the European Union introduced a form of a primate limited company with low endowment (start capital). Among these, especially Germany, with their company structure *Unternehmergeellschaft, UG*, inspired Denmark to follow the idea of a company structure with low endowment. Leading up to the proposition several experts were consulted. The majority were positive towards the changes. The critics though had their concerns as to the effects of lowering the capital for IVS to DKK 1,00. Their concerns were primary the legal rights of creditors and the Danish state. The capital has been considered as a form of security for the creditors in Denmark for decades. A change would mean a change in mindset. The amendments are reviewed in this thesis.

The economic analysis is using an expanded industrial economic SCP-paradigm called "*Economic Growth Paradigm*". The paradigm is designed to analyze the specific economic problem in this thesis. The endogenous dynamic factors, *selection* and *variation*, in the growth paradigm influence *performance*, which is measured by business dynamics and economic growth. Based on the analysis of the parameters in the paradigm it is concluded that the opportunity to start up an IVS with low endowment have improved on the entrepreneurial frame conditions in Denmark. The barriers to entry as an entrepreneur are likewise improved with IVS. The entrepreneur is an important source of innovation and is part of the consolidated Danish competition capacity. Impose of IVS in the Danish company law result in an important initiative in economic growth in Denmark.

Finally, the interdisciplinary objective of the thesis is fulfilled through a legal policy analysis, which is anchored in a combination of economic theory and jurisprudence. In the analysis it is how the rules of the private limited company, IVS, *should be* when taking into account the legal policy aims. As the legal policy thoughts are rooted in economic thinking the reflections in addition to the legal considerations also include considerations from the economic analysis. It is reasonable to argue for a codification of the rules when taking into account the legal policy objectives.

Indholdsfortegnelse

1. Præsentation af problemstilling	5
1.1 Indledning	5
1.2. Problemfelt og emnevalg	6
1.3 Problemformulering	6
1.4 Synsvinkel	7
1.5 Erhvervsjuridisk metode	7
1.5.1 Juridisk metode	8
1.5.1.1 Retsdogmatik	8
1.5.1.2 komparative metodeovervejelser	9
1.5.1.3 Interview m.m.	10
1.5.2 Økonomisk metode	10
1.5.3 Metodisk tilgang til den retspolitiske analyse	12
1.6 Afgrænsning	13
1.7 Kildekritik	14
1.8 Struktur for afhandlingen	15
2. Juridisk analyse	16
2.1 Indledning	16
2.2 Anpartsselskabets historie	17
2.3 Kort om S.M.B.A	18
2.4 Baggrunden for reglerne om iværksætterselskaber	19
2.5 Anpartsselskabsreglerne finder anvendelse på IVS	20
2.6 Bestemmelserne i selskabslovens kapitel 20 a	21
2.6.1 Kapital	22
2.6.1.1 Baggrunden for kapitalkrav	22
2.6.1.2 Kapitaltab	23
2.6.1.3 Kritik af kapitalkravet til iværksætterselskaber	26
2.6.2 Indbetaling ved apportindskud	28
2.6.3 Iværksætterselskabets navn	28
2.6.4 Bundne reserver og kapitalopbygning	29
2.6.5 Omregistrering til Anpartsselskab	30
2.7 Centrale dokumenter ved stiftelse af iværksætterselskab	32
2.7.1 Stiftelsesdokument	32
2.7.2 Vedtægter	33

2.8 Regnskabsår, årsrapport og revision	33
2.9 Momsfordele	34
2.10 Kort om ledelsesansvar	34
2.11 Europæisk selskabsrets udvikling og betydningen for dansk selskabsret	34
2.11.1 Centros	36
2.11.2 Überseering	36
2.11.3 Inspire Art	37
2.11.4 Betydningen af EU-Domstolens afgørelser for IVS	38
2.12 Tyskland	38
2.13 Mulighed for stiftelse af advokatselskab som IVS?	40
2.14 Delkonklusion juridisk analyse	41
3. Økonomisk analyse	44
3.1 Indledning	44
3.2 Økonomisk vækstparadigme som dynamisk og evolutionær løsningsmodel	44
3.2.1 Basic Conditions	45
3.2.2 Regulering	47
3.2.3 Selektion	48
3.2.4 Variation	49
3.2.5 Performance	49
3.3. Selektion	50
3.3.1 Markedsstruktur	50
3.3.2. Iværksætterrelaterede rammebetingelser	50
3.3.3 Politisk indflydelse	52
3.3.4 Økonomiske barrierer	53
3.3.5 Iværksætterrelaterede finansieringsmuligheder	55
3.3.6 Selektionsmekanismen påvirkning på markedets struktur	56
3.4. Variation	57
3.4.1 Iværksætterkultur	57
3.4.2 Iværksætterkompetencer – uddannelse og træning	58
3.4.3 Videnskabelse og spredning	61
3.4.4 Påvirkning af variationen ved indførelse IVS på afsætningskurver	62
3.4.5. Variationsmekanismens påvirkning	64
3.5 Performance	65
3.5.1 Erhvervsdynamik	65

3.5.2 Samfundsøkonomisk påvirkning af indførelsen af IVS	66
3.6 Økonomisk delkonklusion.....	68
4. Retspolitisk analyse	70
4.1 Retspolitiske målsætninger	70
4.2 Retspolitiske anbefalinger	71
4.3. Retspolitisk delkonklusion	72
5. Konklusion	73
6. Perspektivering	75
Litteratur- og kildefortegnelse	77
Bilag 1 - Figuroversigt.....	87
Bilag 2 - Forkortelser.....	88
Bilag 3 - Afhandlingens definitioner og begreber	89
Bilag 4 - E-mail fra Erhvervsstyrelsen.....	92
Bilag 5 - E-mail fra Justitsministeriet	94
Bilag 6 - Antal registrerede IVS'er	95
Bilag 7 - Rammebetingelser	96
Bilag 8 - Eksempel på stiftelsesdokument og vedtægter for IVS.....	97
Bilag 9 - Performance faktorer	102
Bilag 10 - Mail fra Jakob Solmunde fra Team Effektiv Regulering	103

1. Præsentation af problemstilling

1.1 Indledning

Interessen for iværksættere er et højaktuelt emne i dansk selskabsret og eftersom denne afhandling markerer afslutningen på cand.merc.jur. studiet findes det nærliggende at foretage et emnevalg, der fordrer stor nyhedsværdi og samfundsinteresse.

Som følge af den finansielle krise og den økonomiske nedgang som krisen har medført¹, har der i Danmark været stor fokus på, at puste nyt liv i iværksætteraktiviteten.² Krisen har lagt en økonomisk dæmper på efterspørgslen herhjemme og i landene omkring os, hvilket gør det vanskeligt at drive virksomhed og ikke mindst en nystartet virksomhed.³ For at overvinde krisen er økonomisk vækst en nødvendighed, og en af driverne til vækst er opstart af nye virksomheder herunder at igangsætte og stimulere iværksættere, som kan være med til at forme arbejdspladser og skabe vækst i samfundet. I Danmark er der dog visse udfordringer ved at være iværksætter, da tre ud af fire nye virksomheder lukker igen indenfor fem år.⁴ Der er mange grunde til en så høj lukningsrate, hvor især likviditet kan være et problem. For at afhjælpe krisen vedtog Regeringen i 2012 en række tiltag⁵ for at sætte skub i dansk økonomi. Tiltagene skulle hjælpe med at skaffe likviditet til iværksættere med flere penge til vækstkautioner, kom-i-gang-lån og eksportfinansiering.⁶ Desuden valgte Danmark i 2012 at ophæve iværksætterskatten, så det nu er lettere at etablere virksomhed.⁷ Seneste politiske tiltag fremgår af regeringens vækstplan fra maj 2014, som er af samme vækstmæssige kaliber, som vækstplanen fra 2013. I vækstplanen ønsker regeringen, at puste mere liv i investeringerne især hos mindre og mellemstore virksomheder, hvilket sker med en vifte af forslag, men hvis overordnede formål er, at skaffe mere risikovillig kapital til vækstvirksomhederne.⁸

Øget pres fra EU og vores nabolande har medført hård konkurrence på selskabsrettens område, og dette faktum blev der taget hånd om den 16. maj 2013. Her vedtog Folketinget en række ændringer og tilføjelser af den nye selskabslov af 2009. En af de væsentligste ændringer var indførelse af *iværksætterselskaber*, IVS, som blev vedtaget ved lov nr. 616 den 12. juni 2013 og som trådte i kraft den 1. januar 2014. Ændringerne har til hensigt at gøre det mere tiltrækkende at være iværksætter i Danmark og er indført med en forhåbning om, at skabe økonomisk vækst i samfundet.

¹ NYT, Danmarks statistik, 8. november 2013, nr. 597, s. 1.

² Iværksætterindekset, 2011, s. 3

³ Iværksætterindekset, 2011, s. 3

⁴ Danmarks statistik, statistik af 18. juli 2013, nr. 391

⁵ Tiltagene indeholdt bl.a. ophævelse af iværksætterskatten og udviklingspakken hvor små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering blev forbedret. Erhvervs- og vækstministeriet, 2012, s. 76

⁶ Erhvervs- og vækstministeriet, 2012, s. 76

⁷ Erhvervs- og vækstministeriet, 2012, s. 76

⁸ Berlinske Business, artikel, 7. maj 2014, s. 12-13

1.2. Problemfelt og emnevalg

Genstanden for denne afhandling er iværksætterselskabet, IVS, der fremgår som et nyt kapitel i selskabslovens kapitel 20 a. Dette problemfelt anskues i både økonomisk og juridisk perspektiv med en varierende grad af interdisciplinaritet. Afhandlingen forankres således i juridisk teori via en retsdogmatisk analyse, samt i økonomisk teori, hvor iværksætterselskabets påvirkning på økonomisk vækst i det danske samfund søges belyst igennem et modificeret, dynamisk og evolutionært økonomisk vækstparadigme.⁹

I tilknytning til afhandlingens problemfelt, udspringer det bagvedliggende motiv for emnevalget. Der er indenfor iværksætteraktiviteten og dansk selskabslovgivning dynamisk forandring, hvorfor de nye ændringer i selskabsloven, i form af indførelsen af IVS'er samt påvirkningen på samfundet, vurderes interessant at undersøge.

1.3 Problemformulering

1.3.1 Juridisk

Det juridiske problemfelt indkredsnes til iværksætterselskabet. Problemstillingen er gældende ret i de danske selskabsretlige regler, EU-Domstolens praksis forud for IVS og en komparativ analyse, hvor de tyske regler stilles overfor de danske. Afhandlingens juridiske kerne kan herefter indsnævres til en problemformulering, der består af følgende spørgsmål:

Hvad er gældende ret om iværksætterselskaber, IVS, i selskabslovens kap. 20 a, og hvilken rolle spillede de tyske erfaringer og praksis fra EU-Domstolen ved indførelsen af IVS.

1.3.2 Økonomisk

Det økonomiske problemfelt indsnævres til en teoretisk forankret analyse hvori det belyses, hvorledes indførelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven skaber økonomisk vækst på det danske marked. Med henblik på at indkredse afhandlingens økonomiske kerne yderligere kan problemformuleringen præsenteres i følgende spørgsmål:

Hvilke økonomiske barrierer møder en iværksætter ved stiftelse af et IVS, og på hvilken måde skaber rammebetingelserne mulighed for at etablere sig på markedet?

⁹ Se afsnit 1.5.2 for forklaring heraf.

Hvordan påvirker indførelsen af iværksætterselskaber i den danske selskabslov økonomisk vækst i samfundet ud fra det fremstillede økonomiske vækstparadigme?

1.3.3 Retspolitisk analyse

Afhandlingens retspolitiske problemfelt forankres i det økonomiske og juridiske problemfelt. Problemet kan således defineres i nedenstående spørgsmål:

I hvilket omfang er der et retspolitisk behov for lovændringer i dansk selskabsret når der henses til besvarelsen af de foregående problemformuleringsspørgsmål?

1.4 Synsvinkel

Problemstillingen ansues fra et samfundsøkonomisk perspektiv, da afhandlingen søger at belyse følgevirkninger ved indførelse af IVS på det danske marked. I den økonomiske analyse inddrages også mikroniveau for at belyse, hvorledes de økonomiske barrierer møder iværksætteren ved stiftelse af IVS.

1.5 Erhvervsjuridisk metode

Ved brug af den erhvervsjuridiske metode i afhandlingen er retsdogmatikken grundsten for den juridiske analyse, hvorefter det økonomiske vækstparadigme inddrages i samspil med retsdogmatikken.¹⁰ Der er tale om en ex ante tilgang, hvor formålet er, at optimere for samfundet i økonomisk henseende med udgangspunkt i de opstillede juridiske problemstillinger. Herefter vil der ud fra resultaterne i den retsdogmatiske analyse og økonomiske analyse overvejes, hvordan retsstillingen *bør* være¹¹ og således opstille forslag til lovgiver om, hvorvidt reglerne eventuelt bør ændres eller udformes.

Figur 1 – Afhandlingens struktur, Kilde: egen tilvirkning

¹⁰ Østergaard, 2003, s. 281

¹¹ Nielsen & Tvarnø, 2011, s. 448

1.5.1 Juridisk metode

1.5.1.1 Retsdogmatik

Formålet med kapitel 2 er at fastlægge gældende dansk ret (*de lege lata*), som defineret af Alf Ross¹², for iværksætterselskaber. Således er der tale om en retsdogmatisk fremstilling, hvor de relevante retskilder¹³ beskrives, systematiseres og fortolkes. Herefter er formålet at belyse hvilken rolle de tyske erfaringer og praksis fra EU-Domstolen har påvirket indførelsen af IVS i dansk selskabslovgivning.

Gældende ret er udtryk for det resultat, en domstol ville komme frem til ved anvendelsen af retskilderne på området i en retsdogmatisk analyse.¹⁴ En retsdogmatisk analyse er således en juridisk metode, som har til formål at beskrive og fortolke retten på området ved hjælp af retskilderne, der er inddelt i regulering, retspraksis, retssædvaner og forholdets natur.¹⁵

I nærværende afhandling vedrører den retsdogmatiske analyse, de retskilder, der er med til at udlede gældende ret for iværksætterselskaber i Danmark.

Reguleringen tager udgangspunkt i de relevante bestemmelser i Lov om aktie og anpartsselskaber (selskabsloven) nr. 470 af 12. juni 2009, nu lovbekendtgørelse nr. 322 af 11/4 2011 med senere ændringer.¹⁶ Herefter benævnes selskabsloven "SL".

Da muligheden for at stifte et IVS er helt ny i selskabsloven, vil forarbejderne, herunder betænkning 2012/1 BTL 152 og tilhørende bilag med høringsnotatet ad L 152 af 26. februar 2013, blive inddraget som fortolkningsbidrag, hvor dette har relevans for analysen.¹⁷ Det at inddrage forarbejder til at finde gældende ret har været omdiskuteret i litteraturen, men flere juridiske forfattere fastholder dog at der i dansk domspraksis meget hyppigt henvises til forarbejder.¹⁸ Der vil på baggrund af dette anvendes forarbejder i denne afhandling.

I analysen af gældende ret anvendes tillige den juridiske vejledning om stiftelse af iværksætterselskaber som supplement til retskilderne i fortolkningen. Denne sidestilles med cirkulærer, som kan udsendes uden udtrykkelig hjemmel i lov på grund af over- og underordningsforholdet i det administrative hierarki.

¹² Ross, 1971, s. 41. For en kritik af Ross' retsteori se Stuer Lauridsen, 1974, s. 127 ff.

¹³ Der tages udgangspunkt i Alf Ross' retskildebegreb, se Ross, Alf, 1971, s. 93.

¹⁴ Nielsen & Tvarnø, 2011, s. 29

¹⁵ Nielsen & Tvarnø, 2011, s. 32

¹⁶ SL er senest ændret ved lov nr. 477 af 30/5 2012, lov nr. 1383 af 23/12 2012 og lov nr. 612 af 12. juni 2013

¹⁷ Bilagene i betænkningen øger retskildeværdien af betænkningen og gør det lettere for offentligheden at orientere sig om, hvilke spørgsmål der har været rejst under udvalgsbehandlingen. Udvalgsbilag vedrørende lovforslaget er også en del af forarbejderne til et lovforslag, håndbog for Folketingsarbejde 2011, pkt. 5.13.

¹⁸ Nielsen & Tvarnø, 2011, s. 236

Der foreligger endnu ikke retspraksis vedrørende selskabslovens kap. 20 a's bestemmelser, hvorfor retspraksis ikke indgår direkte i fortolkningen af bestemmelserne. Dog benyttes afgørelser i det omfang, det findes nødvendigt for forståelsen og sammenhængen med de bestemmelser, som bestemmelserne i kap. 20 a henviser til.

Inden for EU gælder det grundlæggende princip, at EU-retten har forrang for national ret, hvilket første gang blev lagt til grund i sagen Costa mod ENEL¹⁹ i 1964. Princippet indebærer, at i tilfælde af modstrid mellem national ret og EU-retten vil bestemmelserne i EU-retten gælde²⁰. En retsdogmatisk analyse skal derfor inkludere den EU-retlige regulering, forudsat at denne findes på området. Der findes ikke et fælles EU-regelsæt på området, hvorfor de danske regler vedrørende iværksætterselskaber alene vil finde anvendelse. Der vil blive inddraget et afsnit med den europæiske udvikling på selskabsområdet, idet det har relevans for valget af indførelsen af IVS i Danmark.

De forskellige retskilder anvendes som en del af den retsdogmatiske analyse, hvor disse har relevans. På baggrund af analysen foretages der afsluttende en vurdering af problemformuleringens juridiske spørgsmål.

1.5.1.2 komparative metodeovervejelser

I den juridiske analyse inddrages komparativ ret,²¹ hvorefter IVS'et analyseres i selskabsretlig forstand i tysk jurisdiktion. Problemfeltet kunne begrænses til alene at omhandle dansk selskabsret, men i tilknytning til, at muligheden for stiftelse af IVS først lige har set dagens lys findes det nærliggende, at inddrage retstilstanden i tysk ret. Analysen vil omhandle en statisk²² fremstilling af retstilstanden i Tyskland og foretages med afsæt i *Lände-bericht*-metoden, idet der redegøres for retsstillingen i hvert retssystem for sig.²³ Tyskland er valgt ud fra et kriterium om, at det skal være et land, som Danmark tidligere har sammenlignet sig med inden for tilstødende lovgivnings- og samfundsforhold og som per definition er et veludviklet industriland. Det antages, at de retspolitiske hensyn i forbindelse med at stifte et iværksætterselskab er ens i de to retssystemer. Danmark og Tyskland er begge civil law lande, hvorfor de er gode til at drage paralleller imellem.²⁴

¹⁹ Sag 6/64 Flaminio Costa mod ENEL, saml. 1954-64, s. 531. Det konstateres at EU-retten har forrang for national ret.

²⁰ Nielsen & Tvarnø, 2011, s. 138

²¹ Se herom i Lando, 2009, s. 187-225

²² I modsætning til en dynamisk fremstilling, der skildrer rettens udvikling gennem tiden. Se Lando, 2009, s. 207.

²³ I komparativ ret sondres traditionelt mellem Länder-berichte- og en analytisk metode. Ved den analytiske metode gennemgås landende på tværs i relation til udvalgte problemer. Nielsen og Tvarnø, 2011, s. 68.

²⁴ Retssystemerne i Europa opdeles traditionelt i to store hovedgrupper: civil law og common law. Retskildestrukturen varierer fra land til land inden for lande på nogenlunde samme udviklingstrin. I et civil law land anvendes lovgivning som retskilde i videre udstrækning end i common law lande, der bygger mere på præjudikater (praksis). Nielsen og Tvarnø, 2011, s. 69

1.5.1.3 Interview m.m.

I afhandlingen er der i den juridiske analyse foretaget interview med Danske Advokater v/ Peter Hansen, som repræsenterer en mere kritisk tilgang til indførelsen af IVS. Grundidéen er, give et større indblik og en bedre forståelse for erhvervslivets holdninger til indførelsen af IVS'er. Det ønskes hermed at belyse betydningen af IVS jf. SL § 5, nr. 14 er et anpartsselskab. Ved at opstille et eksempel, vises hvordan denne definition vil have betydning for øvrig lovgivning. Eksemplet opstiller muligheden for at stifte advokatselskab som IVS og for at analysere denne mulighed er der udover Peter Hansen taget kontakt til Justitsministeriet v/fuldmægtig Helle Carpentier og Erhvervsministeriet v/fuldmægtig Anja Lamp Vrang via e-mail.

Som supplement til den økonomiske analyse er der foretaget telefoninterview og mailkorrespondance af Jacob Solunde fra Team Effektiv Regulering (TER). TER er en enhed under Erhvervsstyrelsen, som foretager beregninger af de administrative byrder for virksomhederne i forbindelse med indførelse af nye lovforslag. Beregningerne fra TER anvendes i forbindelse med belysningen af, hvordan regulering har påvirkning på det økonomiske vækstparadigme. Sidst er der i samarbejde med Bettina Hansen fra Erhvervsstyrelsen, CVR registret, udarbejdet en oversigt over seneste antal stiftede IVS'er pr. 20. maj 2014. Denne oversigt anvendes til at analysere markedsstrukturerne i paradigmet.

1.5.2 Økonomisk metode

Ved at anvende den erhvervsjuridiske metode som ramme for afhandlingens metodiske tilgang, vil der i samspil med den retsdogmatiske analyse, inddrages en udvidet fortolkning af det industriøkonomiske *structur-conduct-performance* paradigme (SCP). Der vil således ud fra den problemorienterede tilgang, som den erhvervsjuridiske metode har, gives en løsning på de problemformuleringsspørgsmål der er opstillet.

Med udgangspunkt i det indflydelsesrige SCP-paradigme²⁵, som Joe S. Bain (1959) introducerede med inspiration fra Edward S. Mason²⁶, anvendes i den økonomiske analyse, en ny fortolkning af det udvidede paradigme. Det opstillede paradigme udtrykkes i et dynamisk, evolutionært og innovativt økonomisk vækstparadigme, som er designet til at løse opgavens problemstilling. Se figur 2 på næste side.

Paradigmet, udtrykker i sin modificerede form, at *regulering* eksogent påvirker paradigmets økonomiske faktorer. *Regulering* og *basics* på markedet påvirker hinanden dynamisk, hvorefter de

²⁵ Martin, Møllgaard, Overgaard og Schultz, 1999, s. 2

²⁶ Knudsen 1997, s. 70

innovative aktiviteter under *selektion* og *variation* dynamisk påvirkes. *Selektion* og *variation* påvirker ligeledes dynamisk hinanden og skaber en resultatstruktur hvorefter den endogene *performance* analyseres.

Paradigmet skaber en dynamisk tilgang, hvor de økonomiske barrierer og rammebetingelserne der af markedet opsættes for iværksættere efter indførelsen IVS analyseres. Påvirkningen af *selektionen* og *variationen* på markedet skaber en mulighed for at analysere, hvorledes erhvervsdynamik og økonomisk vækst evolutionært påvirkes gennem de endogene variable i paradigmet.

For at imødekomme et af de kritikpunkter, som det oprindelige SCP-paradigmet er underlagt, er den strukturelle determinisme²⁷ imødekommet ved, at iværksættermarkedet anses som en branchestruktur, der er eksogent påvirket, men endogent bestemt. Regulering skaber en eksogen påvirkning på paradigmets økonomiske kerne, hvor der inden for iværksætterbranchen skabes en endogen påvirkning mellem *basics*, *selektion* og *variation* i paradigmet og påvirkning af disse faktorer på *performance*.²⁸ Kritisk er, at SCP-paradigmet i sin oprindelige form, ser branchestrukturerne som værende statiske. I paradigmets oprindelige grundform tages udgangspunkt i en *cross-sectional*-analyse²⁹, som søger at forklare kilder til branchepformance i en given branche på et givent tidspunkt. I sammenhæng med at det udvidede vækstparadigmets økonomiske kerne er dynamisk bestemt og at koncentrationen af de helt nye iværksættervirksomheder ændrer sig over tid, analyseres paradigmets endogene faktorer dynamisk. Således vil branchens løbende udvikling belyses. Ved at gøre analysen dynamisk imødegås kritikken af det ellers statiske paradigme.

Analysen i denne del af afhandlingen udføres ved den deduktive metode, hvor der anvendes generel teori på en specifik problemstilling.³⁰ Der er derfor sket en tilpasning af det generelle SCP paradigme, således at det industriøkonomiske vækstparadigme kan anvendes til afklaring af nærværende problemstilling.

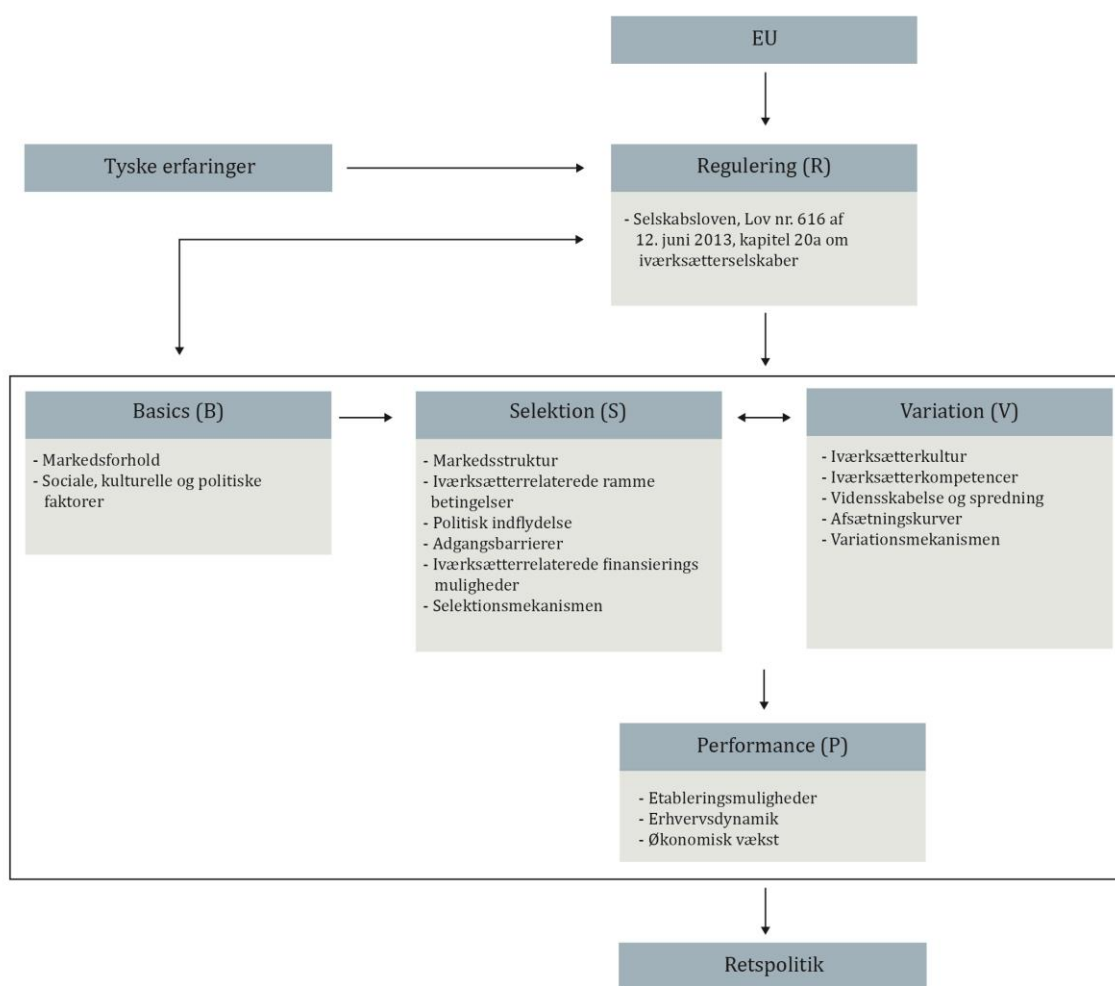
I figur 2 ses det økonomiske vækstparadigme af egen tilvirkning, som danner teoretisk grundlag for den økonomiske analyse.

²⁷ Porter M.E., 1981, s. 613

²⁸ Djoef, marts, 2004:2, s. 5

²⁹ Porter M.E., 1981, s. 613

³⁰ Knudsen, 1994, s. 58

Figur 2 - Økonomisk vækstparadigme, Kilde: egen tilvirkning

1.5.3 Metodisk tilgang til den retspolitiske analyse

Mens de selskabsretlige og økonomiske kvalifikationer af iværksætterselskabet hver især udgør analyser, der hovedsageligt hviler på en multidisciplinær tilgang med en varierende grad af fagintegration, tilsigtes det, at kapitel 4 baseres på interdisciplinære retspolitiske overvejelser, hvor den økonomiske teori inddrages i retsvidenskab.

Forskellen på den retsdogmatiske metode og retspolitikken er således, at den førstnævnte beskriver, hvad der *er* gældende ret, mens retspolitikken udleder, hvordan gældende ret *bør* være.³¹ *De lege ferenda*-betragtningerne baseres på den forudsætning, at retspolitik er en del af retsvidenskab og ikke blot friere overvejelser og det skal holdes for øje at der ikke eksisterer en konventionel metodisk

³¹ Nielsen & Tvarnø, 2011, s. 448

tilgang til disse overvejelser.³² I denne fremstilling anlægges den betragtning, at den retspolitiske disciplin kan anskues som et analogiproblem, hvorefter det skal overvejes om *de lege lata* kan opretholdes, eller om der er specifikke forhold, som normalt ikke tillægges vægt i den retsdogmatiske ret, der taler for, at der *bør* indføres ændringer i retstilstanden. Analysens resultat bygger således på videnskabelige argumenter og ikke normative betragtninger, hvorfor den retspolitiske analyse må anses som videnskabsteoretisk holdbar. Dette er set i lyset af den realistiske retsteori og den senere tids opblødning i retspolitikken generelt.

Afhandlingens interdisciplinære sigte opnås herigennem ved, at de retspolitiske overvejelser forankres i den anvendte økonomiske teori, hvilket synes at være passende, idet retspolitiske hensigtsmæssighedsbetragtninger i praksis domineres af økonomiske hensyn.³³

1.6 Afgrænsning

Da problemfeltet for den juridiske analyse er selve IVS'et, bortses der fra at gå nærmere ind i, at redegøre dybdegående for den generelle udvikling af selskabsloven. Der bliver således kun fokuseret på de dele af loven, som er fundet relevant for specialet. Årsagen til dette er, at en sådan behandling vil fjerne fokus fra afhandlingens problemfelt.

Afhandlingen er afgrænset til kun at analysere de tysk erfaringer, hvorfor der kun i begrænset omfang vil blive inddraget behandling af de engelske limited private companies. Dette begrundes i, at det vil kræve en omfangsrig fremstilling af en væsentlig bestanddel af engelsk og tysk selskabsret, som ikke vil bidrage væsentligt til belysning af problemfeltet. Afgrænsningen støttes også af ønsket om en kongruens mellem afhandlingens økonomiske og juridiske del, hvorfor det mest nærliggende er dansk selskabsret. De interne forhold selskabsdeltagerne imellem vil ej heller blive berørt ligesom problematikken vedrørende grænseoverskridende fusioner ikke vil blive behandlet.

I afhandlingens økonomiske del analyseres de effekter indførelsen af IVS forventes at have ud fra en samfundsøkonomisk tilgang med grundlag i det økonomiske vækstparadigme. Individuelle brancher for iværksættere og de enkelte udbyderes ageren vil derfor ikke blive behandlet. Det har ikke været muligt at indhente faktiske oplysninger af den reelle økonomiske indvirkning af indførelsen af IVS, idet muligheden for stiftelse af iværksætterselskab er så nyt. Fremstillingen bygger således på en række antagelser og indekstal, og der afgrænses dermed fra at konkludere på de faktiske økonomiske konsekvenser af IVS. Paradigmets økonomiske resultat vil kunne give et andet udfald, hvis der

³² jf. i denne retning Evald et al, 2002, s. 1 ff.

³³ Evald et al., 2002, s. 9.10

inddrages andre faktorer, eller hvis det vælges at opstille en helt anden model med baggrund i anden teori.

De politiske indgreb og finansielle muligheder som analyseres under *selektion og struktur* på markedet er ikke udtømmende, men derimod en analyse af de mest påvirkende beslutninger og muligheder, som opstilles for iværksætterselskabet. Der afgrænses fra, at analysere indvirkningen af markedets *performance* på *selektion og variation* idet omfanget heraf ville være for vidtgående til belysning af afhandlingens problem.

I afhandlingens retspolitiske analyse afgrænses fra at behandle de sententia ferenda (hvordan en dommer *burde* dømme), da analysen i kapitel 4 er centreret om anvendelsen af økonomisk teori i de lege ferenda diskussionen.

1.7 Kildekritik

Da der endnu ikke foreligger retspraksis vedrørende kap. 20 a i selskabsloven, er den retsdogmatiske analyse behæftet med usikkerhed i forhold til anvendelse af bestemmelserne i praksis. Som følge af den manglende retspraksis anvendes i analysen bemærkninger til loven samt høringssvar og lignende forarbejder se afsnit 1.5.1. Høringssvar kan dog være af meget politisk karakter, og afspejler erhvervslivets subjektive holdninger til lovforslaget.

Endvidere anvendes artikler som supplerende litteratur i analyserne. Disse kan være præget af personlige holdninger, som ikke nødvendigvis er sammenfaldende med lovgivers opfattelse af forholdene.

1.8 Struktur for afhandlingen

I overensstemmelse afhandlingens erhvervsjuridiske metodeafsnit, afsnit 1.5, inddeles afhandlingen i seks kapitler, der skal bidrage til besvarelsen af problemstillingen.

Kapitel 1: Metode præsenterer læseren for afhandlingens emne og problemfelt, problemformulering, synsvinkel, metodevalg afgrænsning samt kildekritik. Kapitlet klarlægger således baggrunden for afhandlingen og danner grundlaget for fremstillingen.

Kapitel 2: Juridisk analyse belyser selskabsrettens regler om iværksætterselskaber. Bestemmelserne analyseres ved den retsdogmatiske metode, hvorfor retshierarkiet anvendes til at belyse bestemmelses retsvirkning og rækkevidde. Sidst foretages en komparativ analyse, hvor de danske regler sammenlignes med tysk ret for at udlede ligheder og forskelle ved reglerne om IVS og UG i de to lande.

Kapitel 3: Økonomisk analyse tager udgangspunkt i et innovativt økonomisk vækstparadigme af egen tilvirkning, som er designet til at løse opgavens problemstilling. Gennem paradigmet belyses således de økonomiske barrierer, som en iværksætter møder ved stiftelse, og de muligheder rammebetingelserne skaber for at etablere sig på markedet. Sidst analyseres erhvervsdynamik og påvirkningen af indførelsen af IVS på økonomisk vækst.

Kapitel 4: Retspolitisk analyse tager udgangspunkt i overvejelser, hvor den økonomiske teori inddrages i retsvidenskaben. Analysen gennemføres ved at gøre nogle retspolitiske overvejelser om, hvordan bestemmelserne om iværksætterselskabet bør udformes, når der henses til de foregående kapitler.

Kapitel 5: Konklusion indeholder afhandlingens konklusion, hvor besvarelsen af problemformuleringen opsummeres på baggrund af analyserne og resultaterne i afhandlingens øvrige kapitler.

Kapitel 6: Perspektivering indeholder en perspektivering til konkursretten, hvor indflydelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven diskuteres. Dertil perspektiveres til anvendelsen af en anden økonomisk metode, Kaldor-Hicks effektivitetsteori og sidst perspektiveres til det danske *ja* til patentdomstolen og betydningen heraf for IVS'er.

2. Juridisk analyse

2.1 Indledning

Ved vedtagelsen af Lov nr. 470 af 12 juni 2009 om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven, SL) besluttede Folketinget, at loven helt eller delvist skulle evalueres senest 2 år efter, at bestemmelserne om selskabskapitalen i lovens § 4 trådte i kraft, jf. SL § 374. Formålet med evalueringen var at følge op på de erfaringer som myndigheder, erhvervslivet og andre interessenter har gjort sig med den nye selskabslov.³⁴ Vore nabolande har gennem de sidste år gennemført selskabsretlige reformer, der i alle tilfælde har medført en mulighed for at stifte selskab med begrænset hæftelse og med en selskabskapital, der har været lavere end det danske kapitalkrav til anpartsselskaber.³⁵ Der er nu ændret herpå idet der siden selskabslovens ikrafttræden er sket adskillige ændringer af loven, således ved lov nr. 616 af 12. Juni 2013, hvor Folketinget vedtog at indføre kapitel 20 a om iværksætterselskaber i selskabsloven. Indførelsen ses begrundet i, at der ses en tendens i andre lande til at afskaffe eller nedsætte kapitalkravet til stiftelse af selskaber. Kapitalnedsættelsen er inspireret af de engelske private limited companies og Centros-sagen³⁶. Indførelsen af IVS ses ligeledes begrundet i frygt for misbrug af S.M.B.A.-formen, hvor selskaber med begrænset ansvar har kunnet stiftes formløst og uden kapital, og i et ønske om at fremme iværksætteri.³⁷ Formålet er også at sikre gode rammevilkår for etablering af nye virksomheder og overordnet ses et politisk mål om at øge antallet af nye virksomheder og dermed styrke vækst og innovation.³⁸

Ved indførelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven er der ikke tale om en ny selskabsform, men en variant af det allerede kendte anpartsselskab, hvor bl.a. gælder særlige bestemmelser om kapital og opsparing af overskud.³⁹ Selskabslovens bestemmelser for et almindeligt anpartsselskab finder som udgangspunkt anvendelse, medmindre andet følger af de særlige bestemmelser om iværksætterselskaber.⁴⁰

³⁴ Gomard & Schaumburg-Müller 2013, s. 81

³⁵ Tyskland i 2008, kapitalkrav 1 € ved Unternehmergeinschaft, Sverige i 2010, kapitalkrav på 50.000 SEK ved aktiebolag og i Norge i 2011, kapitalkrav 30.000 NOK ved Aktieselskab., U 2013B.141, s. 3

³⁶ Sag C-212/97 Domstolens dom af 9. Marts 1999 – Centros ltd Mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, se afsnit 2.8.1 for gennemgang af dom.

³⁷ Andersen, 2013, s. 188

³⁸ U 2013B.141, s. 2

³⁹ U 2013B.141, s. 1

⁴⁰ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014,, s. 4

2.2 Anpartsselskabets historie

I 1973 fik Danmark sin første anpartsselskabslov.⁴¹ Loven var inspireret af tysk ret og selskabsformerne var rettet mod selskaber med mindre indskudskapital og en begrænset deltagerkreds. I grundtræk var anpartsselskabsloven bygget op over aktieselskabslovens regler.⁴²

Kravet om mindstekapital har ændret sig gennem årene og i Betænkning 1066 af 1986 fremgår det, at kravet om indskudskapitalen for anpartsselskaber blev forhøjet fra 30.000,00 kr. til 80.000 kr.⁴³ Dette skete ved lov nr. 283 af 9. Juni 1982 om ændring af lov om anpartsselskaber. Der havde ikke tidligere været kontrol med om værdien af selskabskapitalen reelt var i selskabet, og der indførtes et krav om bevis for indbetalingen af indskudskapitalen og den ovenfor omtalt forhøjet indskudskapital jf. anpartsselskabslovens § 1, stk. 3, og § 125, stk. 3, nr. 3. Årsagen til indførelse af reglerne var bl.a. at forhindre systematisk spekulation af gældsunddragelse gennem konkurs og tvangsopløsning.⁴⁴

I betænkning 1251 fra 1993 blev der lagt op til en række forenklinger i anpartsselskabsloven, der hidtil var opbygget som en mindre detaljeret udgave af aktieselskabsloven. Dette førte til en reduceret anpartsselskabslov i 1996, hvor grundtanken var, at aftalefrihed i selskabets interne forhold skulle øges, hvilket ville medføre større fleksibilitet.⁴⁵ Udover disse ændringer, er der løbende foretaget tilpasninger af lovene.

I 2006 tog Økonomi- og Erhvervsministeren skridt til at iværksætte et større udvalgsarbejde med henblik på gennemgang af de gældende regler i selskabslovgivningen. Dette førte til en omfattende reform af den danske selskabsretlige lovgivning. I november 2008 offentliggjorde udvalget til moderniseringsretten "Moderniseringsudvalget" betænkning nr. 1498, der indeholdt forslag til den omfattende reform. På baggrund af Moderniseringsudvalgets lovforslag vedtog Folketinget lov nr. 470 af 12. Juni 2009 om aktieselskaber og anpartsselskaber.⁴⁶ Den store reform blev gennemført med et ønske om, at styrke dansk selskabsret i konkurrencen med de øvrige EU-staters selskabsret. Dette kom til udtryk i Moderniseringsudvalgets kommissorium:

"Det er regeringens mål, at Danmark bliver et af verdens mest konkurrencedygtige samfund. Det kræver, at virksomhedernes rammevilkår er i verdensklasse. Som et led i sikringen af gode rammevilkår ønsker regeringen en enkelt, klar og effektiv erhvervslovgivning, der er så let som mulig for erhvervslivet at administrere og efterleve.

⁴¹ Lov nr. 371 af 13. Juni 1973

⁴² Christensen, 2009, side 45

⁴³ BET 1066/1986, s. 241

⁴⁴ BET 1066/1986, s. 243

⁴⁵ Christensen, 3. 2009, 46

⁴⁶ Friis Hansen og Krenchel, 2011, s. 26

Et andet væsentligt element i gode rammevilkår er at sikre, at erhvervslivet har et lovgrundlag, som gælder den teknologiske såvel som den internationale udvikling. Dansk selskabslovgivningen skal følge den internationale udvikling... Det skal desuden tilstræbes at udnytte de muligheder, som EU-reguleringen indeholder for at sikre en dynamisk og fleksibel lovregulering, som er til størst mulig fordel for danske virksomheder og dansk erhvervslivs konkurrenceevne.”⁴⁷

For at sikre et konkurrencedygtigt samfund og et godt lovgrundlag som rammevilkår konkluderede Moderniseringsudvalget, at det legale minimums kapitalkrav reelt ikke har større betydning.⁴⁸ Ifølge udvalget opnås beskyttelsen af kreditorerne ved krav om, at selskabet har en forsvarlig kapital, der står i rimelig forhold til dets aktiviteter, og ved at gøre ledelsen personligt ansvarligt for dette.⁴⁹ Udvalget anbefalede at afskaffe kapitalkravet for anpartsselskaber og foreslog, at det afgørende i stedet skal være et krav om, at selskabet vedvarende skal have den nødvendige kapital under driften.⁵⁰ Langt fra de fleste af de forslag, som fremgår af BET 1498/2008, fremgår af loven. Den største afvigelse ligger i kapitalkravet for anpartsselskaber som under behandlingen af lovforslaget i Folketinget, blev vedtaget til 80.000 kr.. Diskussionen omkring kapitalens yderligere størrelse inddrages i afsnit 2.6.1.

Ifølge SL § 374 er en revisionsbestemmelse, hvorefter selskabsloven skal evalueres to år efter ikrafttræden. Evaluering af loven udmunder i et lovforslag med ændringer til selskabsloven, som blev sendt til høring den 19. december 2012. Forslaget indeholder bl.a. indførelsen af en variant af anpartsselskabet, nemlig iværksætterselskabet.

2.3 Kort om S.M.B.A

S.M.B.A. er et selskab med begrænset ansvar uden at der behøves at indskydes kapital. Det begrænsede ansvar har den fordel, at det har øget selskabsformens popularitet i de seneste år, hvilket også har medført, at det er sammenligneligt med IVS'et. Erhvervsstyrelsen har bemærket, at antallet af registrerede S.M.B.A.'er er steget markant de seneste år.⁵¹ For at opnå den begrænsede hæftelse gennem S.M.B.A. skal selskabet registreres hos Erhvervsstyrelsen, hvilket har medvirket til

⁴⁷ BET nr. 1498/2008 s. 15 ff.

⁴⁸ BET nr. 1498/2008, s. 146

⁴⁹ BET nr. 1498/2008, s. 146

⁵⁰ BET nr. 1498/2008, s. 147

⁵¹ U 2013B.141, s. 1 og NTS 2012, nr. 2, s. 25

Erhvervsstyrelsens mulighed for kontrol af antal stiftelser. Det følger erhvervsvirksomhedsloven, LEV, at der minimum skal være to deltagere i virksomheden.⁵²

En ulempe ved S.M.B.A. er, at såfremt det på sigt ønskes at selskabet skal omdannes til ApS eller A/S, vil omstruktureringen ikke kunne ske skattefrit, som ved f.eks. personligt ejede virksomheder. Ejerne vil således skulle beskattes på samme måde, som hvis virksomheden var solgt.⁵³ Selskabsformen er derfor mindre interessant for en iværksætter, der ønsker at omdanne selskabet på sigt.⁵⁴ En anden ulempe er kravet om, at S.M.B.A.'ets vedtægter ikke må ligne et kapitalselskabs vedtægter for meget, idet dette vil kunne ses som forsøg på omgåelse af kapitalkravene i selskabsloven.⁵⁵ Er S.M.B.A.'et af mindre størrelse, kan det undlade at aflægge årsregnskab, samtidig beskattes virksomheden som et aktie- og anpartsselskab.⁵⁶

Grundet den manglende pligt til at aflægge årsregnskab og således manglende gennemsigtighed i S.M.B.A. er det besluttet, at afskaffe disse således at det fra 1. januar 2014 ikke længere er muligt, at stifte nye selskaber med begrænset ansvar. I stedet for S.M.B.A. indføres IVS-formen, som er omfattet af selskabslovens regler, hvorfor det bliver lettere at føre kontrol og begrænse svindel. Et eksisterende S.M.B.A. med begrænset ansvar kan deltage i en fusion eller spaltning, men der kan ikke dannes et nyt selskab med begrænset ansvar som S.M.B.A. Det vil fortsat være muligt at stifte andelsselskaber eller foreninger med begrænset ansvar.

2.4 Baggrunden for reglerne om iværksætterselskaber

Den 27. februar 2013 fremsatte daværende Erhvervs- og Vækstminister Annette Vilhelmsen et forslag til lov om ændring af blandt andet selskabsloven (L 152). Formålet med lovforslaget var at følge op på de erfaringer, som erhvervslivet, myndigheder og andre interessenter har gjort sig siden selskabsloven af 12. juni 2009.⁵⁷ Formålet med forslaget var bl.a. også, at give iværksættere gode rammevilkår og skabe incitament for iværksættere til at turde starte op selv. Der har i forbindelse med lovforslaget været afholdt udvalgsmøder og udført høringer af relevante foreninger og organisationer.

Forslaget om indførelse af iværksætterselskaber i dansk ret er inspireret af en tilsvarende tysk ordning⁵⁸, som har ansporet mange nye iværksættervirksomheder uden at føre til en højere grad af

⁵² Lbkg nr. 559 af 19. Maj 2010 med senere ændringer

⁵³ U 2013B.141, s. 1

⁵⁴ U 2013B.141, s. 1

⁵⁵ Eklund og Lundström, 2008, s. 20

⁵⁶ Eklund og Lundström, 2008, s. 18

⁵⁷ L 152, af 27.02.13, s. 26

⁵⁸ Inspirationen kommer fra det tyske Unternehmergeellschaft (UG) som blev indført gennem én bestemmelse i GmbHG., U 2013B.141, s. 1 og Neville og Sørensen, 2013, s. 40

konkurser.⁵⁹ Med ændringerne i dansk selskabsret mindskes risikoen for, at Danmark bliver et land, hvor nye selskaber i praksis er filialer af udenlandske selskaber, etableret i vores nabolande, hvor der eksisterer mindre regulering og lavere kapitalkrav. Der er i en vis udstrækning tale om danske oversættelser af den tyske bestemmelse, men der er i reguleringen også markante forskelle på vigtige områder, hvilke vil blive belyst i afsnit 2.12.

2.5 Anpartsselskabsreglerne finder anvendelse på IVS

Det er vigtigt at pointere at iværksætterselskabet er en variant af det allerede kendte anpartsselskab jf. SL § 5, nr. 14. Ifølge SL § 5, nr. 14 er et *iværksætterselskab ifølge denne lov et anpartsselskab, jf. nr. 2, der ikke har en registreret selskabskapital på mindst 50.000 kr., og som opfylder betingelserne i SL § 357 a*. Således er en del af reguleringen allerede kendt, hvilket medfører en lettere implementering i erhvervslivet end hvis der var blevet indført en ny selskabsform. At IVS er en ApS-variant, betyder at IVS er omfattet af de kendte regler, der gælder for ApS, medmindre andet direkte følger af selskabsloven.

En iværksætter som tidligere ville have stiftet virksomhed i S.M.B.A. form kan i stedet benytte sig af IVS-varianten, hvilket medfører at iværksætteren går fra at være omfattet af Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder (LEV) til at være omfattet af selskabsloven. Det er en pligt for selskabet, at udarbejde årsrapporter efter regnskabsloven og offentligheden vil have adgang til rapporterne. IVS'erne vil skabe langt mere transparens og Erhvervsstyrelsen kan føre kontrol på et højere niveau end tidligere.

På trods af de lempelige kapitalkrav er ledelsen forpligtet til, at der til enhver tid forefindes forsvarligt kapitalberedskab i selskabet jf. SL § 361. Der skal således foreligge tilstrækkelig likviditet i selskabet til at det kan opfylde sine forpligtelser.⁶⁰

Selskabskapitalen for anpartsselskaber er ændret jf. SL § 119, idet kapitalindskuddet for anpartsselskaber er sat ned fra 80.000 kr. til 50.000 kr.. SL § 119, 2. pkt. slettes og grænsen, hvor ledelsen skal reagere ændres. Ledelsen skal fortsat indkalde til generalforsamling når selskabet har mistet 50% af den tegnede selskabskapital. Det kan ved IVS'er overvejes, om det er en god idé, at holde fast i pligten om indkaldelse til generalforsamling når halvdelen af selskabskapitalen er tabt. Se afsnit 2.6.1.2 om kapitaltab.

⁵⁹ L 152, af 27.02.13, s. 26

⁶⁰ U.2013B.141, s. 2 og Neville og Sørensen, 2013, s. 56

2.6 Bestemmelserne i selskabslovens kapitel 20 a

Iværksætterselskaber er en særlig type anpartsselskab, hvorfor selskabslovens regler for et almindeligt anpartsselskab som udgangspunkt finder anvendelse på IVS'er, jf. SL § 357 a, medmindre andet følger af de særlige bestemmelser. Selskabsloven kapitel 20 a indeholder særreglerne om iværksætterselskaberne og udgør fire bestemmelser jf. §§ 357 a-357 d.

Jf. § 357 a, stk. 2 i selskabsloven er det nu muligt at stifte et IVS med en selskabskapital på mindst 1 krone. Der er dog intet til hinder for, at indskyde en større selskabskapital alt efter selskabets behov og kapitalejerens økonomiske muligheder. Reglerne om forsvarligt kapitalberedskab gælder ligeledes for IVS, hvilket medfører at det afhænger af selskabets aktiviteter og økonomiske situation, hvad der i selskabet vil være tilstrækkeligt. Se mere herom i afsnit 2.6.1.2.

Selskabskapitalen kan alene indskydes kontant jf. § 357 a, stk. 2, 2. pkt. og der er således forbud mod apportindskud⁶¹. I forarbejderne begrundes forbuddet mod apportindskud med kapitalkravets beskedne størrelse.⁶² Forbuddet må antages at være til for at minimere omkostningerne i forbindelse med stiftelse af selskabet, idet et apportindskud kræver en uafhængig vurdering af det indskudtes værdi.

Iværksætterselskabet skal jf. § 357 a, stk. 3 have sin egen betegnelse, nemlig "iværksætterselskab" eller "IVS". IVS'ets primære målgruppe er, som selskabsbetegnelsen indikerer, iværksættersegmentet, som har incitament til at igangsætte et forretningspotentiale, men som ikke i opstartsfasen har behov for et stort kapitalgrundlag. Målgruppen tilbydes at starte virksomhed inden for selskabsretlige rammer med økonomisk begrænset hæftelse og virksomheden har på denne måde mulighed for at udvikle sig.

For at få mulighed for at stifte et kapitalselskab med selskabskapital på ned til 1 kr. jf. § 357 a, stk. 2, skal selskabet efter § 357 b, yderligere henlægge mindst 25% af selskabets eventuelle overskud til en bunden reserve til opbygning af selskabets kapital, indtil summen af selskabskapitalen og den bundne reserve udgør minimum 50.000 kr.⁶³ Herefter vil det være muligt at udlodde udbytte fra selskabet jf. SL § 357 b, stk. 2 ligesom det her er muligt at omregistrere selskabet til ApS jf. SL § 357 c, stk. 1.

På trods af der i SL § 357 b er krav om, at der skal henlægges 25% af et eventuelt overskud, vil hele

⁶¹ Neville og Sørensen, 2013, s. 48

⁶² L 152, af 27.02.13, s. 106, til nr. 190

⁶³ NTS 2013 nr. 1, s. 84

overskuddet i praksis være bundet indtil summen af selskabskapitalen og overskudshenlæggelsen udgør 50.000 kr. Således er det ikke muligt at udbetale midler før jf. SL § 357 b, stk. 2 og ÅRL § 35 c.⁶⁴

Ifølge SL § 357 c kan selskabet vælge at lade sig omregistrere til et anpartsselskab. Den første betingelse for omregistrering er, at generalforsamlingen skal vedtage beslutningen med det stemmeflertal, der kræves til vedtægtsændring jf. SL § 106, hvor mindst 2/3 af de stemmer, der er angivet af den del af selskabskapitalen der er repræsenteret. Den anden betingelse er, at selskabet har en selskabskapital og en reserve til opbygning af selskabets kapital, der tilsammen udgør 50.000 kr. på beslutningstidspunktet jf. § 33, stk. 1, 1. pkt.. Ved omregistrering fra iværksætterselskab til anpartsselskab skal der, som den tredje betingelse udarbejdes en erklæring af en vurderingsmand jf. § 357 c, stk. 2, jf. § 37, omkring kapitalens tilstedeværelse.

Ifølge § 357 d anses omregistreringen fra IVS til ApS for sket, når selskabets vedtægter er ændret med hensyn til kapital og selskabsbetegnelse, således at de opfylder de krav og omregistreringen er sket i Erhvervsstyrelsens it-system.⁶⁵ Som en del af omregistreringen skal den bundne reserve overføres til selskabskapitalen som led i omregistreringen jf. § 357 d, 2. pkt.

2.6.1 Kapital

2.6.1.1 Baggrunden for kapitalkrav

Med lov nr. 616 af 12. juni 2013 er kapitalkravet for anpartsselskaber ændret fra 80.000,00 kr. til 50.000,00 kr. Et af fundamentene i mange landes selskabslovgivning, herunder også den danske selskabslov, er kravet om, at selskaber med begrænset ansvar skal have en nominel selskabskapital.⁶⁶

Allerede ved sidste selskabsreform var der i Moderniseringsudvalgets betænkning 1498/2008 overvejelser om, at fjerne kravet om minimumskapital for anpartsselskaber.⁶⁷ Dette var dels fordi, beskyttelsen af kreditorer kunne ske mere hensigtsmæssigt gennem f.eks. ansvarsregler og konkurskarantæne, og dels fordi man ønskede at være i front på selskabsområdet i Europa.⁶⁸

Kravet om legal minimumskapital i anpartsselskaber blev diskuteret af Moderniseringsudvalget og det indvendes, at minimumskapitalen tjener til at sikre, at kun seriøse aktører kan påtage sig, at drive virksomhed gennem brug af anpartsselskabsformen.⁶⁹ Ønsket om at fremme seriøsitet tilgodeses ifølge Moderniseringsudvalget bedre ved det ansvar som er knyttet til driften af et anpartsselskab. Da

⁶⁴ NTS 2013, nr.1 s. 84. Samt afsnit 2.6.4 om bundne reserver.

⁶⁵ Neville og Sørensen, 2013, s. 66

⁶⁶ Christiansen, 2009, s. 165

⁶⁷ BET nr. 1498/2008, s. 147

⁶⁸ Neville og Sørensen, 2013, s. 44

⁶⁹ BET nr. 1498/2008, s. 147

det legale kapitalkrav er så beskedent, kan det ikke i sig selv antages, at medføre denne effekt. Det bør her bemærkes at Centros-sagen⁷⁰ har medført, at filialer af engelske selskaber uden legal minimumskapital kan operere i Danmark som alternativ til danske anpartsselskaber.⁷¹

Det er på baggrund af udviklingen i EU, hvor anpartsselskaber uden legal minimumskapital længe har været kendt i England og Tyskland og tilsyneladende uden at give større samfundsmæssige problemer, at udvalget mener at kapitalkravet bør afskaffes.⁷² Forslaget mødte politisk modstand og selskabskapitalen blev i første omgang nedsat fra 125.000,00 kr. til 80.000,00 kr.⁷³ Baggrunden for at opretholde kapitalkravet i ApS var bl.a. et ønske om at signalere, at kapitalejeren på forhånd har valgt at indskyde en sum penge i selskabet, som økonomisk fundament i etableringsfasen, hvilket kan medvirke til at styrke tilliden i forhold til medarbejdere og kreditorer.⁷⁴

Tilhængere af selskabskapitalen fremhæver, at kapitalen tjener til at sikre kreditorerne en vis beskyttelse mod tab⁷⁵. Dette hensyn til kreditors interesser skaber angiveligt en vis sikkerhed. Det vurderes, at kapitalkravet giver en falsk tryghed idet det ikke er et vilkår, at selskabskapitalen står i bestemt forhold til virksomhedens finansielle behov. Et selskab kan være underkapitaliseret og erhvervsdrivende som indgår aftale med et selskab kan være af den muligvis fejlagtige overbevisning, at opfyldelsen af minimum anpartskapitalen betyder at selskabet er likvidt.

2.6.1.2 Kapitaltab

Selskabets ledelse skal til enhver tid sørge for, at selskabet har et forsvarligt kapitalberedskab jf. SL § 118, stk. 2.⁷⁶ Et forsvarligt kapitalberedskab indebærer blandt andet, at selskabet har tilstrækkeligt kapital i forhold til selskabets drift, og til at selskabet skal kunne betale både de nuværende og de kommende forpligtelser efterhånden som de forfalder. Ledelsen skal løbende gøre sig bekendt med og forholde sig til selskabets økonomiske situation og tage stilling til om situationen er forsvarlig. Ledelsen kan efter omstændighederne blive erstatningsansvarlige over for IVS'et, iværksætter-anpartshavere, selskabets kreditorer eller andre⁷⁷. Kapitaltabsreglen gælder alene ved tab af selskabskapital og ikke ved tab af den tvungne opsparing oprettet efter SL § 357 b.

⁷⁰ Sag C-212/97, se afsnit 2.8.1.

⁷¹ BET nr. 1498/2008, s. 147

⁷² BET nr. 1498/2008, s. 147

⁷³ L 152, af 27.02.13, s. 27

⁷⁴ L 152, af 27.02.13, s. 27

⁷⁵ Høringsnotat ad L 152, Peter Møllerup, Danske Advokater, s. 4

⁷⁶ Neville og Sørensen, 2013, s. 56 og forarbejderne punkt 2.3.1.3.2 og under "til nr. 190" i forarbejderne.

⁷⁷ BET 1498/2008, s. 144

SL § 119 er ændret, idet selskabskapitalen for anpartsselskaber er sat ned. Grænsen for, hvornår ledelsen skal reagere, ændres idet 2. pkt. af SL § 119 ophæves.⁷⁸ Ledelsen i selskabet skal forsat indkalde til generalforsamling, såfremt selskabet har mistet 50% af den tegnede selskabskapital.⁷⁹ Allerede ved stiftelse af et IVS med lav selskabskapital kan selskabet stå over for omkostninger som giver et tab af halvdelen af selskabskapitalen. Dette kan f.eks. ske hvis stifterne ikke selv afholder stiftelsesudgifterne, men lader selskabet gøre det.

Aalborg Universitet fremfører i høringssvaret, at en ændring af bestemmelsen er uundgåelig idet kapitalkravet i ApS, som vedtaget vil falde under de 62.500 kr. som var den tidligere grænse for, hvornår ledelsen skulle reagere på et kapitaltab.⁸⁰

Danske Revisorer, FSR, argumenterer i høringssvaret for, at det bør overvejes, hvorvidt bestemmelserne om kapitaltab bør suspenderes for IVS, da et selskab med lav selskabskapital meget hurtigt kommer i kapitaltab.⁸¹ Vurderes det, at SL § 118, stk. 2 sikrer en forsvarlig kapital i IVS'et vil det med fordel kunne besluttes helt at undlade at have en bestemmelse om kapitaltab for iværksætterselskaber.

Troels Michael Lilja anfører, at selv hvis der ikke havde været lagt op til en reduktion af kapitalkravet i ApS, kan det rationelle i 2. punktum af selskabslovens § 119, diskuteres.⁸² En ophævelse af denne del af bestemmelsen synes at være fornuftig henset til, at ApS kan komme i en kapitaltabssituation når knap 22 % af selskabskapitalen er tabt (eller 17.500 kr.). Anpartsselskaber ikke er underlagt det 2. selskabsdirektiv⁸³, hvilket også betyder at Danmark kunne have valgt slet ikke at have en kapitaltabsregel for anpartsselskaberne og herunder IVS.⁸⁴

Ifølge SL § 26, nr. 6 skal selskabet afholde omkostningerne ved stiftelse, såfremt disse omkostninger overstiger 17.500 kr., således som den gældende selskabslovs § 119, 2. pkt. er formuleret, hvilket betyder at et anpartsselskab vil kunne komme i kapitaltabssituationen allerede inden driften er startet.⁸⁵ Ved at bevare reglen i dansk selskabsret skabes hermed en signalværdi om, at ledelsen i et IVS skal være yderst opmærksomme på kapitalgrundlaget i selskabet.⁸⁶ Direktionen skal jf. SL § 118, stk. 2 sikre, at kapitalberedskabet til enhver tid er forsvarligt og at likviditeten er tilstrækkelig til at opfylde forpligtelserne som de forfalder.

⁷⁸ Selskabslovens § 119, 2. punktum ophæves jf. lov nr. 616 af 12. Juni 2013, § 1, nr. 51

⁷⁹ Jf. SL § 119, 1. pkt.

⁸⁰ Høringsnotat ad L152 og Lilja NTS, 2013, s. 83

⁸¹ Høringsnotat ad L152, s. 11

⁸² NTS, 2013, nr. 1 s. 83

⁸³ Medlemsstaterne er kun forpligtede til at gennemføre kravene i 2. Selskabsdirekti for den aktielignende selskabstype, BET 1498/2008, s. 39.

⁸⁴ NTS, 2013, nr. 1 s. 83

⁸⁵ NTS, 2013, nr. 1 s. 83

⁸⁶ NTS, 2013, nr. 1 s. 84

Det kan diskuteres om det er hensigtsmæssigt at kapitaltabsreglen gælder for IVS. Et iværksætterselskab med en lav selskabskapital vil muligvis hurtigt komme i en unødigt kapitaltabssituation, som FSR anfører. Samtidig giver regelen ledelsen en pligt til hele tiden at være opmærksom på et forsvarligt kapitalberedskab og dermed sikre, at selskabet ikke ender i kapitaltabssituationen, som Troels Michael Lilja anfører.

Når et IVS stiftes med en kapital på mindst 1 krone, skal ledelsen jf. § 119 senest 6 måneder efter, at selskabet har tabt mindre end halvdelen af den tegnede kapital (50 øre) sikre, at generalforsamlingen afholdes. Efter SL § 119, 2. pkt skal generalforsamlingen redegøre for selskabets økonomiske stilling og om selskabet skal opløses. Det fremgår utrolig formalistisk på trods af, at begrundelsen for bibeholdelse sender et klart signal om fokus på kapitalgrundlaget til ledelsen.⁸⁷

Troels Michael Lilja anfører, at der i Tyskland i GmbHG § 49, 3. afsnit er en regel tilsvarende til SL § 119, hvor der straks skal indkaldes til generalforsamling, såfremt halvdelen af kapitalen er tabt.⁸⁸

§ 5a Unternehmergeellschaft, abs. 4 *Abweichend von § 49 Abs. 3 muss die Versammlung der Gesellschafter bei drohender Zahlungsunfähigkeit unverzüglich einberufen werden.*

§ 49 Einberufung der Versammlung abs. 3 *Insbesondere muß die Versammlung unverzüglich berufen werden, wenn aus der Jahresbilanz oder aus einer im Laufe des Geschäftsjahres aufgestellten Bilanz sich ergibt, daß die Hälfte des Stammkapitals verloren ist.*

Det fremgår af GmbHG § 5a, 4. afsnit "Abweichend von § 49 abs. 3....", hvilket kan forstås som "uanset/påtrods af § 49, 3. afsnit". Hermed ses en skærpelse af udgangspunktet idet der yderligere indkaldes til "generalforsamling" for UG'ere i tilfælde af "drohender Zahlungsunfähigkeit" (overhængende fare for insolvens) jf. GmbH § 5, a, abs. 4.⁸⁹ Reglen er med til at sikre, at man får indkaldt til generalforsamling, når selskabet er i betalingsproblemer i stedet for på det tidspunkt, hvor IVS'et teknisk set har tabt 50 øre, uden det behøver at være et problem.⁹⁰

De danske regler er opbygget på samme måde jf. § 118, stk. 2 og § 119. Det vurderes at SL § 118, stk. 2 allerede sikrer en forsvarlig kapital i iværksætterselskabet idet bestemmelsen henviser til, at direktionen skal sikre at kapitalselskabet til enhver tid har et forsvarligt kapitalberedskab. På baggrund af ovenstående diskussion vurderes det, at det med fordel i Danmark kan besluttes at undlade bestemmelsen om kapitaltab jf. § 119 for IVS med tiltro til, at SL § 118, stk. 2 sikrer en forsvarlig kapital.

⁸⁷ NTS, 2013 nr.1, s. 83

⁸⁸ NTS, nr. 1, 2013, s. 83-84, note 19

⁸⁹ Neville og Sørensen, s. 55, jf GmbH § 5, a, stk. 4

⁹⁰ Neville og Sørensen, s. 55

2.6.1.3 Kritik af kapitalkravet til iværksætterselskaber

I høringsnotat ad L 152 kommenterer organisationer og foreninger på minimumskapitalkravet i iværksætterselskabet. Kapitalkravet på 1 kr. er overordnet positivt modtaget blandt høringssvarerne og kun enkelte høringssvar herunder bl.a. Danske Advokater, Dansk Told & Skatteforbund, Advokatrådet og Den danske Dommerforening er kritiske overfor indførelsen af IVS med et lavt kapitalkrav.⁹¹

Danske Advokater udviser en generel betænkelighed ved muligheden for iværksætterselskabsstiftelse for 1 kr..⁹² Danske Advokater mener, at det er en symbolsk betaling og uanset erfaringerne i andre europæiske lande er grundlaget for iværksætterselskaber ikke tilstrækkelig belyst. Hermed forstås at der gøres samfundet en "bjørnetjeneste", hvis der motiveres til stiftelse af selskaber, hvor det forretningsmæssige grundlag ikke er til stede.⁹³ Danske Advokater vurderer i deres høringssvar, at mængden af iværksætterkonkurser vil være langt større end procentdelen for kapitalselskaber i øvrigt. Danske Advokater desuden, at insolvente opløsninger vil udløse en række faste omkostninger til Erhvervsstyrelsen, håndtering i Skifteretten, likvidator og kurator omkostninger, således de omkostninger som statskassen har skulle bære.⁹⁴

Dansk Told & Skatteforbund har bekymringer til stiftelse af selskaber uden startkapital, da der således vil være mulighed for at stifte gæld, uden at hæfte for den efterfølgende.⁹⁵ Bekymringen udspringer af at SKAT er tvangskreditor, idet der er kredit på afregning af moms. Det vil dermed være let at starte selskab, undlade at afregne moms, lade selskabet lukket igen og så er der for SKAT intet at komme efter.⁹⁶

Advokatrådet anfører i deres høringssvar, at det let kan blive en falsk tryghed for nye iværksættere som starter virksomhed i selskabsform.⁹⁷ Hæftelsen for virksomhedens forpligtelser undgår iværksætteren umiddelbart, men det er ikke en realitet, hvis der ikke er kapitalgrundlag til at påbegynde virksomhed.

Den danske Dommerforening anfører, at en lempelse af kapitalkravet vil medføre merarbejde for skifteretterne. Sø- og Handelsretten forudser, at en reduktion af kapitalkravet vil føre til øgede omkostninger for staten til sagsbehandling ved oprydning i disse sager, bl.a. i forbindelse med

⁹¹ Høringsnotat ad L152, s .12 ff.

⁹² Høringsnotat ad L152, s .12

⁹³ Høringsnotat ad L152, s .12

⁹⁴ Høringsnotat ad L152, s .12

⁹⁵ Høringsnotat ad L152, s .12-13

⁹⁶ Høringsnotat ad L152, s .12-13

⁹⁷ Høringsnotat ad L152, s .12

tvangsopløsning. De påtænkte regler om konkurskarantæne vil kræve behov for yderligere finansiering i denne type sager.⁹⁸

Størstedelen af de indsendte høringssvar er positivt stemt overfor forslaget. Enkelte udtrykker dog nervøsitet vedrørende det lave kapitalkrav, herunder særligt Danske Advokater, FSR og Den danske Dommerforening. Danske Advokaters og FSR's høringssvar refererer på forkert grundlag idet deres kritik og opfattelse fejlagtigt anser IVS'et som en ny selskabsform.⁹⁹

Havde Danmark valgt at droppe muligheden for at drive virksomhed inden for rammerne af et S.M.B.A. og uden at tilføje IVS eller en tilsvarende løsning, ville det ikke ændre på, at en dansk iværksætter ville kunne vælge at stifte f.eks. et engelsk limited-selskab med kapital på 1 pund eller et tysk UG med kapital på 1 euro for herefter at drive virksomheden som filial i Danmark gennem en etableringskæde.¹⁰⁰ Danmark havde på denne måde ikke reelt et valg for at sige nej til at skabe muligheden for at stifte et IVS med en lav selskabskapital. Havde Danmark valgt ikke at følge udviklingen på EU-selskabsmarkedet og især vores nabolandes udvikling kunne det have medført et stort tab af antal stiftelser af virksomheder i Danmark.

Generelt sættes der spørgsmålstegn ved sikkerheden i selskabskapitalen. Evaluering af selskabsloven har vist, at nedsættelsen fra kr. 125.000,- kr. til 80.000,- ikke har øget stiftelsen af anpartsselskaber.¹⁰¹ Dette prøves imødekommet ved den yderligere nedsættelse til kr. 50.000.¹⁰² Det fremgår af forskningsstudier, at den afgørende betydning når iværksættere overvejer at stifte virksomhed er kapitalkravet.¹⁰³ Flere studier tyder endvidere på, at såfremt man letter adgangen til begrænset hæftelse, er det en mekanisme, der fremmer iværksætteri.¹⁰⁴

Lav selskabskapital og ønsket og manglende mulighed for at binde kapital i selskabet er ikke nødvendigvis et tegn på, at der ageres useriøst eller at der er et ønske om at misbruge reglerne. Der kan være tale om et selskab, hvor det ikke er nødvendigt med et stort kapitalgrundlag. Erfaringerne fra Tyskland viser, at konkursraten ikke stiger ved indførelsen af muligheden for at stifte selskab med lav selskabskapital.¹⁰⁵ Ligeledes er det værd at bemærke, at erfaringerne fra vores tyske forbillede viser, at der ofte indskydes mere end 1 € ind i selskabet for at dække stiftelsesomkostninger.¹⁰⁶

⁹⁸ Høringsnotat ad L152, s. 9

⁹⁹ U 2013B.141, s. 2

¹⁰⁰ UfR 2013B.141, s. 2

¹⁰¹ L 152, af 27.02.13, s. 27

¹⁰² L 152, af 27.02.13, s. 27

¹⁰³ Neville og Sørensen, 2013, s. 46

¹⁰⁴ Neville og Sørensen, 2013, s. 46

¹⁰⁵ U.2013B.141, s. 3-4

¹⁰⁶ U.2013B.141, s. 3-4

For at følge udviklingen og konkurrencen på EU selskabsområdet har Danmark været nødsaget til at ændre selskabslovgivningen. De nye regler om kapitalkrav for IVS på 1 kr. fremstår som en god idé for dansk erhvervsliv, idet denne mulighed forventes at give iværksætterne større mod på at starte egen virksomhed. Erfaringerne viser, at kapitalen har givet kreditorerne falsk tryghed idet en høj selskabskapital ikke nødvendigvis stiller dem sikkert. Kreditorernes position konkluderes således ikke at være forandret.

Misbrug eller omgåelse af reglerne sanktioneres som de øvrige kapitalselskaber idet iværksætterselskaberne ligeledes er omfattet af selskabslovens regler.

2.6.2 Indbetaling ved apportindskud

Ifølge SL § 357 a, stk. 2, kan et iværksætterselskab alene indskyde selskabskapitalen i kontanter. Det betyder, at der ikke kan ske indbetaling af selskabskapital ved apportindskud. I forarbejderne begrundes dette i kapitalkravets beskedne størrelse.¹⁰⁷ Ræsonnementet synes at være, at såfremt man alene kræver en kapital på 1 kr., kan den forlanges indbetalt kontant. Dernæst anføres det, at kravet er begrundet i hensynet til, at minimere omkostningerne til stiftelsen, da et apportindskud nødvendiggør udgifter til en uafhængig vurdering af den indskudte værdi. Ønskes det at indskyde et eller flere aktiver, må det overvejes hvorvidt der i stedet skal stiftes et ApS eller A/S.

Forbud mod apportindskud har endvidere den uheldige konsekvens, at det udelukker en række stiftelsesformer, f.eks. muligheden for at stifte ved fusion, idet dette ville indebære indskud i andre værdier end kontanter.¹⁰⁸ Det vil dernæst ikke være muligt for et IVS at opstå ved, at et udenlandsk selskab benytter sig af de nye regler om grænseoverskridende flytning af hjemsted jf. lovens kap. 16a.¹⁰⁹

2.6.3 Iværksætterselskabets navn

Iværksætterselskabet skal i sit navn bruge betegnelsen "iværksætterselskab" eller "IVS", jf. SL § 357a, stk. 3. IVS'ets navn må ikke være vildledende til omverdenen og navnet skal tydeligt adskille sig fra andres navne,¹¹⁰ som det blev slået fast af Højesteret i U 1999.1406H.¹¹¹ Ifølge forarbejderne til SL §

¹⁰⁷ L 152 (12/13), til nr. 190, s. 106

¹⁰⁸ Neville og Sørensen, 2013, s. 48

¹⁰⁹ Neville og Sørensen, 2013, s. 48. Det vil i tilfælde hvor danske erhvervsdrivende har stiftet et engelsk Ltd., ikke være muligt at lade det engelske selskab blive omdannet til et iværksætterselskab.

¹¹⁰ Gomard og Schaumburg-Müller, 2013, s. 164

¹¹¹ U 1999.1406H Multi Chioce sagen, der vedrørte forvekslelighed i navne idet navnene reelt var identiske. Afgørelsen indebærer en præcisering af retstilstanden og dommen har således præjudikatværdi. Dommen begrundes sit resultat på en sådan måde, at retstilstanden forandres, idet denne virkning opstår ved, at den nye regel der som et generelt argument er medtaget i dommens præmisser, bliver lagt til grund i andre afgørelser.

357a, stk. 3 skal den særlige betegnelse sikre, at navnet er kendeligt for omverdenen, herunder bl.a. medarbejdere, samarbejdspartnere, myndigheder og kreditorer, således at alle bliver informeret om, at der er tale om et kapitalselskab underlagt de i selskabsloven fastsatte rammer.¹¹²

Det gør sig klart at virksomheder som en selvfølge skal gå under en betegnelse så offentligheden er velvidende om, hvilken virksomhed og især hvilken form for hæftelse der er tale om. Erhvervsstyrelsen undersøger ikke, om et selskabs navn er i strid med en eller flere eksisterende rettigheder. Det kan derfor efterfølgende vise sig, at et registreret selskabsnavn er i strid med en anden rettighed, som kan betyde, at selskabet er nødt til at ændre sit navn. Hvorvidt et navn krænker en rettighed, kan ikke afgøres af Erhvervsstyrelsen, men må ved uenighed om nødvendigt indbringes for en domstol. Iværksætterselskaber kan benytte sig af binavne som supplement til selskabets hovednavn. Et binavn skal registreres hos Erhvervsstyrelsen for at kunne anvendes og det er muligt for et IVS at registrere flere binavne.¹¹³

2.6.4 Bundne reserver og kapitalopbygning

Et iværksætterselskab adskiller sig fra et almindeligt anpartsselskab ved jf. SL § 357 b, at være forpligtet til at henlægge 25 % af det eventuelle overskud som genereres til en særlig reserve, indtil reserven sammen med selskabskapitalen udgør mindst 50.000 kr. Denne reserve skal bidrage til opbygning af iværksætterselskabets kapitalgrundlag. Herefter vil det være muligt at udlodde udbytte fra selskabet og det bliver muligt at omregistrere selskabet fra et IVS til et ApS. Selv om der alene er krav om, at der henlægges 25% af et eventuelt overskud fra IVS, vil hele overskuddet i praksis være bundet indtil selskabskapitalen og overskudshenlæggelsen udgør 50.000 kr.. Selv om de resterende 75% af overskuddet som udgangspunkt anses som en "fri reserve" er det ikke muligt at udbetale disse jf. SL § 357 b, stk. 2 og årsregnskabslovens (ÅRL) § 35 c.

Ordlyden af § 35 c "et iværksætterselskab skal årligt henlægge mindst 25% af virksomhedens overskud til en bunden reserve til opbygning af virksomhedens kapitalgrundlag, indtil denne reserve sammen med selskabskapitalen udgør mindst 50.000 kr. Denne reserve kan ikke elimineres med selskabets underskud eller formindskes på anden måde. Reserven skal dog opløses eller formindskes i det omfang som selskabskapitalen forøges."

Reserven til kapitalopbygningen er en bunden reserve jf. ÅRL § 35 c og kan ikke elimineres eller formindskes til underskudsdækning eller på nogen anden måde, f.eks. via udbyttebetalinger. Det betyder, at selskabet må formindske et eventuelt underskud med et senere overskud. Hele

¹¹² L 152 (12/13), til nr. 189, s. 106

¹¹³ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 11

overskuddet bindes reelt i virksomheden til muligheden for omregistrering til ApS på 50.000 kr. er nået. Mere korrekt vil det være at tale om "betinget frie reserver" idet betingelsen for at reserverne kan kaldes frie er, at niveauet på 50.000 kr. er nået.¹¹⁴

Ønsker ejerne at foretage en kapitalforhøjelse ved overførsel af den bundne reserve allerede inden omregistreringen til anpartsselskab må dette gøres efter SL § 165 om udstedelse af fondsandele. Efter SL § 165 fremgår det, at et kapitalselskab kan udstede fondsandele ved at overføre et beløb til selskabskapitalen, som i selskabets senest godkendte årsrapport er overført, som et overskud eller reserve. Dog med undtagelse af ÅRL §§ 35 a og 35 b. Da IVS imidlertid ikke kan udbetale udbytte før selskabskapitalen og reserven til kapitalopbygningen udgør minimum 50.000 kr. vil selskabet kun have interesse i underskudsdækningen, hvis kapitalen og reserven i forbindelse med det nye kapitalindskud kommer til at udgøre 50.000 kr.¹¹⁵

2.6.5 Omregistrering til Anpartsselskab

Idet iværksætterselskabet er en variant af anpartsselskabet og ikke en selvstændig selskabsform må ændringen betegnes som en omregistrering og ikke en omdannelse.¹¹⁶

Efter SL § 357 c kan et iværksætterselskab omregistreres til et egentligt anpartsselskab, såfremt visse betingelser er opfyldt. Viser det sig at selskabet har potentiale for vækst kan selskabet inden for selskabslovens rammer lade sig omregistrere til et ApS eller A/S. Ligeledes kan IVS'et indgå i en fusion og på denne måde blive omdannet til en anden selskabsform. Det er en betingelse for omregistrering, at selskabets kapitalgrundlag på beslutningstidspunktet udgør kr. 50.000 jf. SL § 357 c, stk. 1. Ved omregistrering fra IVS til ApS er der jf. SL § 357 c, stk. 2 en betingelse om, at der skal foreligge en erklæring af en sagkyndig vurderingsmand jf. SL § 37 om kapitalens tilstedeværelse.¹¹⁷ Kravet er indsat for at skabe en yderligere sikkerhed for, at de 50.000 kr. er til stede ved omregistreringen. samt for at skabe lighed mellem stiftere, som stifter ApS og for dem, som starter et IVS for senere at omregistrere selskabet til ApS. I modsat fald ville et IVS kunne bruges til at omgå reglerne om apportindskud.

SL § 367c er formuleret så den lægger op til at de kr. 50.000 skal bestå af en kombination af selskabskapital og bunden reserve. Det kan således betvivles om det er muligt at foretage et yderligere kapitalindskud som led i omregistreringen og på denne måde opfylde kravet om kr. 50.000.

På trods af ordlyden af SL § 367c er det ifølge Neville og Sørensen muligt at gennemføre en

¹¹⁴ NTS 2013, s. 84

¹¹⁵ NTS 2013, s. 85-86

¹¹⁶ U.2013B.141, s. 4 og Neville og Sørensen, 2013, s. 63

¹¹⁷ Neville og Sørensen, 2013, s. 64

kapitalforhøjelse ved indskud af ny kapital som led i omregistreringen.¹¹⁸ Det kan diskuteres om det er muligt at gennemføre en del af kapitalforhøjelsen som apportindskud. Der er forbud mod apportindskud ved kapitalforhøjelser i IVS, men på den anden side bemærkes at kapitalforhøjelsen sker i forbindelse med omregistrering, hvilket kunne tale for at tillade apportindskud. Se afsnit 2.6.2 om apportindskud.

Den anden betingelse for omregistrering er, at generalforsamlingen skal vedtage beslutningen med det stemmeflertal, der kræves til vedtægtsændring jf. SL § 106, hvor mindst 2/3 af de stemmer, der er angivet af den del af selskabskapitalen der er repræsenteret. En større majoritet kan dog være krævet jf. SL § 107. Majoriteten vil ikke kunne beslutte en omregistrering, hvis minoriteten af kapitalejerne, 1/3 del af stemmerne eller mindre, blokerer for en omregistrering. For at undgå minoriteternes eventuelle blokering kan der gennem en ejeraftale sikres, at omregistreringen skal ske under aftalte forudsætninger.¹¹⁹ En ejeraftale er som udgangspunkt bindende mellem kapitalejerne, men vil jf. SL § 82 ikke kunne håndhæves overfor selskabet.¹²⁰ Indsættes bestemmelsen i vedtægterne foreligger der den risiko at Erhvervsstyrelsen vil afvise bestemmelsen idet den ikke er vedtægtsrelevant.¹²¹

Efter SL § 357d er omregistreringen af IVS til anpartsselskab sket, når vedtægterne er ændret med hensyn til kapital og selskabsbetegnelse, således at de opfylder kravene for anpartsselskaber og når dette er registreret hos Erhvervsstyrelsen.

Hvis IVS'et ses som et forstadie til et ApS kan man undre sig over hvorfor omregistreringen ikke sker automatisk. Det vil ikke altid være attraktivt for IVS, at lade sig omregistrere idet omregistreringen er forbundet med omkostninger, f.eks. i forbindelse med afholdelse af generalforsamling, udarbejdelse af vedtægter og den sagkyndige vurderingsberetning samt selve registreringen til ApS.¹²² Så snart selskabskapitalen i IVS'et er opbygget til niveauet kr. 50.000 er der ikke længere krav om henlæggelse af overskud eller forbud mod at udbetale udbytte. I nogle situationer vil det være fordelagtigt at forblive IVS idet der er flere fleksible muligheder for at tilpasse kapitalstrukturen i f.eks. en kapitaltabssituation. Er selskabet omregistreret til et ApS kan selskabet ikke bringes ud af kapitaltabssituation ved at nedsætte kapitalen.¹²³

¹¹⁸ Neville og Sørensen, 2013, s. 63

¹¹⁹ Neville og Sørensen, 2013, s. 65

¹²⁰ Jf. SL § 82 er det slået fast, at selskabsloven står øverst i det selskabsretlige retshierarki. Herefter kommer vedtægterne, og først derefter kommer en eventuel ejeraftale. En sådan aftale har alene civilretlig gyldighed. Erhvervsstyrelsen, 2010 s. 6.

¹²¹ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2010, s. 6.

¹²² Neville og Sørensen, 2013, s. 64

¹²³ Neville og Sørensen, s. 65

En af fordelene ved at vælge at omregistrere til anpartsselskabsformen vil være at apportindskud er tilladt i et ApS. ApS er en kendt selskabsform og der kan ligge en fordel i at anvende ApS-betegnelsen idet signalet herved kan være at kapitalejeren har valgt at indskyde en yderligere sum penge i selskabet som økonomiske fundament. Dette forhold kan medvirke til at styrke tilliden i forhold til medarbejder og kreditorer. Om kapitalindskydelse virkelig styrker eller skaber falsk tryghed ses afsnit 2.6.1.2 om kapitaltab, hvor det konkluderes, at kapitalen har givet kreditorerne falsk tryghed og at en større selskabskapital ikke nødvendigvis betyder større sikkerhed.

Der er i selskabsloven modsat ingen hjemmel til, at et ApS kan lade sig omregistrere til et IVS.¹²⁴ Det kunne ellers være en attraktiv mulighed for anpartsselskaber, som havde mistet selskabskapital eller som ikke havde behov for en kapital på 50.000 kr. Baggrunden for at en sådan mulighed ikke tillades kunne ses i lyset af, at lovgiver ønsker, at iværksætterselskaber alene skal være en forløber for anpartsselskaber og ikke en selskabsform som vil være attraktiv i længere tid.

Der er, som ovenfor beskrevet, både fordele og ulemper ved at lade IVS'et omregistrere. Fordelagtigheden må således bero på en konkret vurdering af ledelsen og denne må tage stilling til hvorvidt selskabet skal omregistreres eller ej såfremt betingelserne for omregistrering er opfyldt. Såvel beslutningsprocessen som betingelserne for omregistrering vurderes rimelige og det konkluderes derfor, at reglerne som udgangspunkt ikke vil give problemer i praksis.

2.7 Centrale dokumenter ved stiftelse af iværksætterselskab

Rammerne for stiftelse af et iværksætterselskab udgøres af selskabsloven, stiftelsesdokumentet og iværksætterselskabets vedtægter.¹²⁵ Stiftelsesdokumentet og vedtægterne må ikke være i modstrid med ufravigelige bestemmelser i loven og er dette tilfældet, er det loven, som gælder, uanset hvad der måtte stå i dokumenterne.¹²⁶

2.7.1 Stiftelsesdokument

Stiftelsesdokumentet er centrum for stiftelsen af IVS'et og er den aftale som stifterne opretter og underskriver for at stifte selskabet.¹²⁷ Heri skal indgå selskabets vedtægter jf. SL § 25.¹²⁸ Stiftelsesdokumentet indsendes til erhvervsstyrelsen i forbindelse med registrering og dokumentet vil herefter være offentlig tilgængelig via CVR's hjemmeside. Oplysningerne jf. SL § 26 nr. 1-6 skal være

¹²⁴ L 152 (12/13), pkt. 2.3.1.3.2, s. 28

¹²⁵ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 6

¹²⁶ Regelhierarki: Ufravigelige bestemmelser i selskabsloven er øverst og kan således aldrig erstattes af selskabets egne dokumenter.

Stiftelsesdokument og vedtægter må ikke være i modstrid med selskabslovens ufravigelige regler. Ejeraftaler er nederst i hierarkiet og må således ikke stride imod SL ufravigelige regler, stiftelsesdokumentet eller vedtægterne. Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 6

¹²⁷ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 7

¹²⁸ Et generalforsamlingsprotokollat (referat) kan ikke anvendes som stiftelsesdokument og kan ikke erstatte stiftelsesdokumentet.

Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 6

tilstede i stiftelsesdokumentet, hvoraf det jf. § 26, stk. 6 skal oplyses, om IVS'et skal betale omkostningerne ved stiftelse. Hvis IVS'et betaler omkostningerne ved stiftelse, skal der oplyses et skøn over omkostningerne. Af selskabslovens § 27 skal stiftelsesdokumentet kun indeholde bestemmelser om de nævnte forhold, hvis der er truffet beslutning herom. Se eksempel på stiftelsesdokument for IVS i bilag 8.

2.7.2 Vedtægter

Vedtægter beskrives ofte som selskabets grundlov, fordi vedtægterne er grundlaget for selskabet og dets virksomhed.¹²⁹ Som ovenfor nævnt skal stiftelsesdokumentet i et IVS indeholde vedtægter for selskabet, jf. SL § 25. Vedtægterne kan senere ændres jf. SL § 106. Vedtægterne skal indeholde bestemmelser vedrørende de i SL §§ 28-29 nævnte forhold, om selskabets navn/binavn, formål, kapitalens størrelse og kapitalandelenes pålydende antal, rettigheder, ledelsesorgan herunder valg af ledelsesstruktur, indkaldelse til generalforsamling, iværksætterselskabets regnskabsår samt oplysninger om de beslutninger, der skal optages i vedtægterne og evt. ophørstidspunkt. Vedtægterne kan endvidere indeholde en regulering af områder, der ikke reguleres i selskabsloven, f.eks. hvordan en konfliktsituation mellem iværksætteranpartshaverne skal håndteres.

Vedtægterne er bindende for alle ejere af selskabet og gælder ligeledes for personer der senere overtager iværksætteranparter i selskabet.¹³⁰ Se eksempel på vedtægter for IVS i bilag 8.

2.8 Regnskabsår, årsrapport og revision

Iværksætterselskaber er omfattet af årsregnskabsloven jf. ÅRL § 3, stk. 1, og skal årligt udarbejde en årsrapport der skal være modtaget i Erhvervsstyrelsen senest 5 måneder efter regnskabsårets udløb jf. ÅRL § 138.¹³¹ Offentligheden har på denne måde adgang til årsrapporterne og Erhvervsstyrelsen vil have større mulighed for, at kontrollere selskaberne idet de bliver transparente. Et iværksætterselskabs regnskabsår skal angives i selskabets vedtægter jf. SL § 28, nr. 7.¹³² Dette skal angives som løbende år og det faste regnskabsår skal være på 12 måneder, der altid skal begynde og slutte på en bestemt dato.¹³³ Ifølge ÅRL skal selskaber, som udgangspunkt lade sine årsregnskaber revidere af en godkendt revisor. Et selskab kan fravælge revision, hvilket betyder, at selskabets årsrapport ikke skal revideres af en godkendt revisor, medmindre selskabet selv beslutter dette.¹³⁴ Det

¹²⁹ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 7

¹³⁰ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 7

¹³¹ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 17

¹³² Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 17

¹³³ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 17

¹³⁴ Betingelserne for fravalg af revision jf. ÅRL § 135, stk. 1 er, at selskabet ikke i to på hinanden følgende regnskabsår må opfylde følgende grænseværdier på balancedagen 1) balancesum på 4 mio. kr, 2) en nettoomsætning på 8 mio. kr. og 3) et gennemsnitlig antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret.

er værd at notere, at ledelsen, på trods af det lempelige kapitalkrav, endnu er forpligtet til, at der til enhver tid forefindes et forsvarligt kapitalberedskab i selskabet jf. § 118, stk. 2.

2.9 Momsfordele

Fra 1. januar 2014 er omsætnings-grænserne for afregning af moms blevet ændret. Det betyder, at en række virksomheder automatisk er blevet omregistreret og har fået nye frister for at indberette og betale moms.¹³⁵ Derudover er grænserne for halvårlig afregning af moms den 28. januar 2014 blevet forhøjet fra 1 mio. kr. til 5 mio. kr., gældende fra den 1. januar 2014,¹³⁶ hvilket vil have en positiv indflydelse for de små virksomheder og herunder de IVS'er, som ligger på denne omsætningsgrænse efter første regnskabsår

	Årlig omsætning	Afregning
Små virksomheder	0-5 mio. kr	Halvårlig afregning
Mellemstore virksomheder	5-50 mio. kr.	Kvartalsvis afregning
Store virksomheder	Over 50 mio. kr.	Månedsvise afregning

Figur 3 - De nye omsætningsgrænser for momsafregning,
kilde: www.skat.dk

2.10 Kort om ledelsesansvar

IVS bliver lovreguleret ud fra selskabsloven,¹³⁷ hvilket for ledelsen betyder at det den, uanset det lave kapitalkrav for IVS, er ansvarlig for at sikre tilstrækkeligt kapitalberedskab jf. hhv. SL § 118, stk. 2 og §§ 115, nr. 5 og 116 nr. 5, hvis der foreligger en bestyrelse og direktion. Reglerne i selskabslovens §§ 115, 116, 118 og 119 gælder for ledelsen i et IVS, ligesom ledelsen er underlagt erstatningsbestemmelsen i SL § 361. Som konsekvens af at kapitalkravet for IVS kan udgøre min. 1 kr. er det vedtaget, at den særlige kapitaltabsregel for anpartsselskaber ophæves, således at ledelsens pligt jf. SL § 119, stk. 1 til at indkalde til general forsamling i forbindelse med kapitaltab indtræder så snart halvdelen af selskabskapitalen er tabt, uanset størrelsen af denne.¹³⁸ Det kan dog diskuteres hvorvidt denne bestemmelse er hensigtsmæssig for IVS, se diskussion herom afsnit 2.6.1.2 om kapitaltab.

2.11 Europæisk selskabsrets udvikling og betydningen for dansk selskabsret

Lissabontraktaten indeholder i Tredje Del om "Interne Politikker og Foranstaltninger" afsnit IV om "Den frie bevægelighed for personer, tjenesteydelser og kapital i art. 45-66.¹³⁹ Hovedbestemmelsen for etableringsretten findes i art. 49, som sikrer selvstændigt erhvervsdrivendes ret til at udøve virksomhed i andre medlemsstater på samme vilkår, som gælder for etableringslandets egne

¹³⁵ www.skat.dk nye omsætningsgrænser for momsafregning af 25.04.2014, fra 1. januar 2014

¹³⁶ www.skat.dk nye omsætningsgrænser for momsafregning af 25.04.2014, fra 1. januar 2014

¹³⁷ NTS 2013, s. 82-83

¹³⁸ NTS 2013, s. 83

¹³⁹ Gomard og Schamburg-Müller, 2013, s. 40

statsborgere og selskaber. I art. 54 udvides etableringsretten til også at gælde for selskaber. Der sondres mellem den primære og sekundære etablering af selskabet.¹⁴⁰

I sag C-270/83¹⁴¹, *Den franske skattesag*, fastslog EF-domstolen, at en forskelsbehandling af selskaber pga. deres vedtægtsmæssige hjemsted som udgangspunkt svarer til at forskelsbehandle personer pga. deres nationalitet. Art. 54 giver således samme ret for selskaber, som art. 49 giver for personer inden for Fællesskabet. Der eksisterer forskelle afhængig af om forskelsbehandlingen begrundes i nationalitet eller i hjemsted. Forskelsbehandling på grund af nationalitet er næsten undtagelsesfrit diskriminerende, mens forskelsbehandling pga. et selskabs hjemsted kan være saglig og dermed ikke diskriminerende. Dette skyldes, at et selskab ikke fuldstændigt kan løsrive sig fra det land, hvor det er stiftet i modsætning til en person. Et selskab vil ofte stadig være skattepligtig i en vis grad til stiftelsesstaten og være underlagt en vis kontrol¹⁴². Afgørelsen understreger således, at der som udgangspunkt ikke må ske forskelsbehandling af selskaber pga. deres vedtægtsmæssige hjemsted.

Ved en belysning af, hvad der ligger i begrebet retten til fri etablering er sag C-81/87, *Daily Mail*¹⁴³ illustrativ. I denne sag blev der taget stilling til rækkevidden af etableringsbegrebet ved flytning af et selskabs faktiske hovedsæde. Sagen omhandlede *Daily Mail* og *General Trust PLC* der var et selskab stiftet efter engelsk lovgivning. Selskabet ønskede at flytte sin centrale ledelse til Holland for at undgå engelsk skattepligt. Det væsentligste præjudicielle spørgsmål i sagen var, om TEUF art. 49 var til hindrer for, at en medlemsstat kunne forbyde et selskab, der var stiftet i en stat og havde det vedtægtsmæssige hjemsted der, at flytte sit hovedsæde til en anden medlemsstat.¹⁴⁴ Domstolen fastslog, at Storbritanniens nægtelse af samtykke ikke var i strid med etableringsretten og synes således at acceptere hovedsædeteorien. Etableringsretten forhindrer således ikke en medlemsstat i at opstille betingelser for et selskabs stiftelse og efterfølgende tilknytning for så vidt angår forlæggelse af et selskabs faktiske hovedsæde. Dette er tillige efterfølgende blevet statueret i *Cartesio*.¹⁴⁵

EF-Domstolens afgørelser i sagerne *Centros*¹⁴⁶, *Überseering*¹⁴⁷ og *Inspire Art*¹⁴⁸, som alle omhandler hindringer opstillet af etableringsstaten, har medført, at en medlemsstat ikke længere kan håndhæve hovedsædeteorien eller på andet grundlag national særregulering over for selskaber, der er hjemmehørende i andre medlemsstater. Dette har haft den konsekvens, at der efter gældende EU-ret er fri konkurrence mellem medlemsstaternes selskabsret. For at fremhæve indflydelsen af EU-

¹⁴⁰ Sørensen og Nielsen, 2010, s. 543.

¹⁴¹ C-270/83, Domstolens dom af 28. januar 1985, Kommissionen for de europæiske Fællesskaber mod den Franske republik

¹⁴² Sørensen og Nielsen, 2010, s. 550

¹⁴³ C-81/87, Domstolens dom af 27. september 1988, *The Queen* mod *H M Treasury* og *Commissioners of Inland Revenue*, ex parte *Daily Mail* og *General Trust PLC*,

¹⁴⁴ C-81/87, *Daily Mail*, præmis 9.

¹⁴⁵ C-210/06, Domstolens dom af 16. december 2008, *Cartesio Oktató és Szolgáltató* bt,

¹⁴⁶ C-212/97, Domstolens dom af 9. marts 1999, *Centros Ltd* Mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Saml. 1999, I 1459

¹⁴⁷ C-208/00, Domstolens dom af 5. november 2002, *Überseering* mod *Nordic Construction Company Baumanagement GmbH*,

¹⁴⁸ C-167/01, Domstolens dom af 30. september 2003, *Inspire Art*, *Kamer Van Koophandel en Fabrieken* vorr *Amsterdam* mod *Inpsire Art Ltd*.

Domstolens principielle domme på valget af indførelsen af IVS i selskabsloven vil afgørelserne kort blive gennemgået nedenfor.

2.11.1 Centros

Centros, dom af 9. Marts 1999 i sag C-212/97, Centros ltd mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, gav startskuddet til udviklingen i den europæiske selskabsret. Centros havde sin baggrund i de danske myndigheders afvisning af at registrere en dansk filial af et engelsk private limited company (Ltd).¹⁴⁹ Baggrunden for registreringsnægtelsen var, at en virksomhed i Danmark gennem en filial af et engelsk anpartsselskab udgjorde en omgåelse af de danske regler om mindstekapital, som var vedtaget ved lov nr. 886 af 21. December 1991.¹⁵⁰ Ægteparret Bryde var interesseret i at stifte et anpartsselskab, men de havde ikke midlerne, hvorfor de valgte at stifte et engelsk Ltd. Der var tale om en sekundær etablering idet selskabet havde engelsk adresse, men parret boede i Danmark og virksomheden udelukkende foregik i Danmark.¹⁵¹ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (Erhvervsstyrelsen) nægtede at registrere en filial af selskabet i Danmark, idet de mente, at der var tale om omgåelse af de danske regler.¹⁵²

I Østre Landsret fik Erhvervs- og Selskabsstyrelsen medhold.¹⁵³ Sagen blev indbragt for Højesteret, som den 3. juni 1997 valgte, at forelægge sagen for EF-Domstolen (EU-Domstolen) som et præjudicielt spørgsmål. Domstolen afsagde dom og slog udtrykkeligt fast, at traktatens regler om etableringsfrihed finder anvendelse. Erhvervs- og Selskabsstyrelsens standpunkt var således i strid med etableringsretten. Sagen åbnede op for, at medlemslandene i EU frit kunne konkurrere om selskabernes gunst.

Afgørelsen gav anledning til stor usikkerhed om hovedsædekriteriets fortsatte eksistens.¹⁵⁴ Diskussionen bølgede frem og tilbage, og de enkelte landes opstilling af restriktive indgreb tog til.¹⁵⁵ I lyset af de nye restriktioner fik Domstolen allerede kort tid efter mulighed for at tage stilling til etableringsfriheden og hovedsædeteorien i sag C-2008/00 Überseering.¹⁵⁶

2.11.2 Überseering

I C-2008/00 Überseering fik EF-Domstolen (EU-Domstolen) mulighed for, at afklare sin holdning til hovedsædeteorien. I dommen præciserede Domstolen betydningen af Daily Mail, idet denne sag alene tog stilling til den situation, hvor en medlemsstat begrænsede muligheden for, at et selskab, der var

¹⁴⁹ C-212/97 Centros

¹⁵⁰ Hansen og Krenchel, 2011, s. 29

¹⁵¹ Hansen og Krenchel, 2011, s. 29

¹⁵² Hansen og Krenchel, 2011, s. 29

¹⁵³ U 1995.324 Ø

¹⁵⁴ Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 291

¹⁵⁵ Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 291

¹⁵⁶ Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 291

stiftet i den pågældende stat, flyttede sit hovedsæde ud af landet. Stiftelseslandet kunne begrænse sine egne selskaber, da disse alene eksisterede i kraft af lovgivningen i stiftelseslandet.¹⁵⁷ I Überseering var det en anden medlemsstat der nægtede at anerkende selskabet, der havde forlagt sit hovedsæde, hvilket ikke blev tilladt i Daily Mail. Den tyske praksis nægtede Überseering at udnytte etableringsfriheden, hvorfor det ansås som en restriktion, som ikke kunne begrundes i tvingende hensyn. Konsekvensen var således, at hovedsædeteorien ikke længere kunne anvendes fuldt ud af medlemsstaterne. Medlemsstaterne kan alene anvende hovedsædeteorien på egne selskaber, hvor man kan nægte dem at anlægge hovedsæde uden for stiftelseslandet.¹⁵⁸ Med afgørelsen i Überseering stod det klart, at hovedsædeteorien var uforenelig med fællesskabsretten, og at dette kriterium derfor ikke længere kunne anvendes til fastlæggelse af et selskabs nationalitet.¹⁵⁹ Afgørelsen var således med til at fremme selskabers frie bevægelighed og medlemsstaterne må acceptere, at der er udenlandske selskaber, der driver virksomhed i landet uden at opfylde de regler, som gælder efter de selskabsregler, der gælder i landet.

2.11.3 Inspire Art

Inspire art C-167/01 omhandlede etablering af filialer og lovligheden af begrænsninger i etableringsfriheden. Den Hollandske lov om "formelt udenlandske selskaber"¹⁶⁰ havde til hensigt, at pålægge virksomheder der udelukkende eller næsten udelukkende drev virksomhed i Holland, men havde vedtægtsmæssigt hjemsted uden for landets grænser, at opfylde en række krav. Et eksempel herpå var et mindstekrav til selskabskapitalen.¹⁶¹ Domstolens afgørelse i Überseering tog ikke udtrykkeligt stilling til, om det fortsat var muligt for en medlemsstat ved en generel regel, at pålægge et selskab hjemmehørende i en anden medlemsstat, hvis faktiske hovedsæde var placeret i medlemsstat, pligt til at overholde nationale præceptive selskabsretlige regler.

Inspire Art blev den 28. juli 2000 stiftet som et engelsk Ltd for at udnytte det lempelige krav til selskabskapitalens størrelse. Direktøren var bosiddende i Holland og det lokale handelsregister i Amsterdam fandt, at virksomheden var omfattet af de regler der gælder for hollandske anpartsselskaber. De hollandske myndigheder krævede således, at Inspire Arts egenkapital som minimum skulle udgøre mindstekapitalen i et hollandsk anpartsselskab.

Domstolen fastslog, at den hollandske regerings begrundelse for reglerne kunne opfylde betingelserne, som kunne retfærdiggøre en national foranstaltning. Etableringsretten var altså til

¹⁵⁷ Sørensen og Nielsen, 2010, s. 592

¹⁵⁸ Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 293

¹⁵⁹ Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 293

¹⁶⁰ Hansen og Krenchel, 2010, 1, s. 201 og tillige Karsten Ensig Sørensen i Selskabers Kapital af 1999, s. 164 f. for beskrivelse af baggrunden for den Hollandske lov Harm-Jan de Kluiver.

¹⁶¹ Hansen og Krenchel, 2010, 1. S. 201

hinder for en national lovgivning som den hollandske. Med afgørelsen stod det klart, at det heller ikke var muligt at begrænse den traktatsikrede etableringsfrihed, ved at indfri særlige restriktive regler, som kun gjaldt for selskaber, der havde oprettet filialer i en medlemsstat under brug af en etableringskæde.¹⁶² Sammenholdes denne sag med de tidligere afgørelser fra Domstolen kom denne afgørelse ikke som nogen overraskelse, idet denne fulgte den røde tråd, som EU-Domstolen havde spundet.¹⁶³

2.11.4 Betydningen af EU-Domstolens afgørelser for IVS

De principielle domme vedrørende etableringsretten har gennem tiden haft en afgørende betydning for forståelsen af udviklingen i dansk selskabsret. Med Centros, Überseering og Inspire Art, som alle vedrører selskabers etableringsfrihed, er der åbnet op for den frie konkurrence på selskabsrettens område. Muligheden for valgfrit at placere sin virksomhed på fællesskabsrettens område skaber større konkurrence og dermed et øget pres på den danske selskabslovgivning for at kunne leve op til konkurrencen fra især vores nabolande. På dette grundlag har det været nødvendigt at følge tempoet og der er med IVS skabt en mulighed, hvor Danmark på samme niveau som vores nabolande kan skabe attraktive og konkurrencedygtige selskabsrammer for såvel vores indenlandske, som udenlandske iværksættere. EU-Domstolens praksis konkluderes at spille en væsentlig rolle ved indførelsen af iværksætterselskaber.

2.12 Tyskland

Inspirationen til iværksætterselskabsformen hidrører fra Tyskland, hvor man i 2008 valgte at indføre "Unternehmergeellschaft", med den lovfæstede forkortelse "UG".¹⁶⁴ Selskabsformen UG kræver kun indbetalt en selskabskapital på 1 €, og er en variation af den velkendte tyske selskabsform GmbH, Gesellschaft mit beschränkter Haftung, der i vidt omfang svarer til det danske anpartsselskab. Kapitalkravet ved stiftelse af et almindeligt GmbH er mindst 25.000 €.¹⁶⁵

Udviklingen i europæisk selskabsret og herunder EU-Domstolens ovenfornævnte domme har de seneste år medført, at det vil være i strid med EU-retten at nægte et selskab at flytte hjemsted, medmindre særlige beskyttelseshensyn gør sig gældende. EU-Domstolens afgørelser medførte et eksplosivt antal af filialer af de engelske Ltd-selskaber i Tyskland og som konsekvens heraf valgte Tyskland i 2008, at gennemføre reformen MoMig, hvor Unternehmergeellschaft, UG, med

¹⁶² Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 296.

¹⁶³ Lilja, Filialbegrebet, 2010, s. 296

¹⁶⁴ NTS 2013, s. 80 og Neville og Sørensen, 2013, s. 40

¹⁶⁵ Gomard og Schamburg-Müller, 2013, s. 84

kapitalkravet på 1 € blev indført.¹⁶⁶ Muligheden for at stifte et tysk UG skulle give incitament til at stifte et tysk selskab i stedet for et engelsk Ltd og dermed ville Tyskland igen være konkurrencedygtig på selskabsområdet i EU.¹⁶⁷

Den tyske løsning skaber mulighed for at starte et GmbH med en anpartskapital på 1 €, når selskabet registreres som UG, dog med den betingelse at min. 25% af årets overskud henlægges til en særlig reserve indtil selskabskapitalen på 25.000 € er nået. Ifølge GmbHG § 5 a, stk. 5, ophører pligten til at henlægge til den bundne reserve når selskabskapitalen har en størrelse svarende til minimumskapitalkravet på 25.000 € for et GmbH. Indtil dette tidspunkt består pligten til at henlægge, uanset om kapitalen og henlæggelsen tilsammen udgør minimumskapitalen for et GmbH.¹⁶⁸ Det kan på generalforsamling besluttet om UG'et skal omregistreres til et GmbH eller forblive i samme selskabsform.

I modsætning til de danske regler forbyder den tyske bestemmelse i GmbH Gesetz § 5 a, stk. 1, udtrykkeligt, at man kan stifte et UG med kapital, der er på niveau med eller højere end kapitalkravet til et GmbH, dvs. 25.000 EUR.¹⁶⁹

Reglerne i den danske selskabslov er stort set identiske med de tyske, dog med den forskel at der foreligger færre muligheder for brug af den frie reserve. I Tyskland kan den frie reserve allerede hæve udbytter i første regnskabsår, med den forudsætning at resultatet er positivt samt at ledelsen vurderer at kapitalgrundlaget er tilstrækkeligt, jf. GmbHG § 5a, 3. afsnit.

Ordningen har medført mange nye iværksættervirksomheder i Tyskland uden at føre til en højere grad af konkurser.¹⁷⁰ Antallet af UG selskaber er steget fra 3.000 i 2009 til 91.104¹⁷¹ i 2013 og UG-varianten har således vist sig at være en kvantitetsmæssig succes.¹⁷² UG'ere har klaret sig godt sammenlignet med andre selskabsretlige rammer på parameteren overlevelsessevne og i 2011 blev 28 UG'ere opløst pr. 100 nystiftede, mens tallet for almindelig GmbH'er var 74 opløste pr. 100 nye selskaber.¹⁷³ Antal opløste aktieselskaber var 96 mens enkeltmandsvirksomheder var 87 opløste selskaber pr. 100 nystiftede.¹⁷⁴ Overlevelsesraten for første generation af UG'ere er i 2011 målt til 83,44%, hvilket vurderes at ligge inden for normalen for selskaber.¹⁷⁵

¹⁶⁶ NTS 2013, s. 81

¹⁶⁷ Neville og Sørensen, 2013, s. 40

¹⁶⁸ Neville og Sørensen, 2013, s. 50, note 38

¹⁶⁹ Neville og Sørensen, 2013, s. 48, note 29.

¹⁷⁰ jf. statistik som løbende opdateres på følgende tyske hjemmeside:

http://www.rewi.uni-jena.de/Forschungsprojekt_Unternehmergeellschaft.html

¹⁷¹ jf. statistik http://www.rewi.uni-jena.de/Forschungsprojekt_Unternehmergeellschaft.html

¹⁷² U.2013B.141, s. 3. og http://www.rewi.uni-jena.de/Forschungsprojekt_Unternehmergeellschaft-site-rewi.html

¹⁷³ U.2013B.141, s. 3.

¹⁷⁴ U.2013B.141, s. 3.

¹⁷⁵ U.2013B.141, s. 3.

Formålet med den tyske indførelse af UG'ere var at få iværksættere til at bruge den tyske løsning frem for at stifte filialer gennem de Ltd selskaber og i 2009 blev der opløst 219 Ltd selskaber for hvert 100 nystiftede, hvilket tyder på, at iværksætter valgte at udskifte den engelske selskabsløsning med den tyske.¹⁷⁶ Samme formål forventes i Danmark ved at skabe en konkurrencedygtig mulighed for at opstarte virksomhed med lav kapital og begrænset hæftelse.

UG variationen er blevet en kvantitativ succes. UG'erne har vist sig at være positive idet antallet af konkurser er faldet. Tankegangen fra Tyskland er videreført i den danske selskabslov og med indførelsen af IVS i selskabsloven mindskes risikoen for, at Danmark bliver et land, hvor nye selskaber i praksis er filialer af udenlandske selskaber, etableret i lande med indre regulering og lavere kapitalkrav end Danmark.

2.13 Mulighed for stiftelse af advokatselskab som IVS?

For at belyse et af de mulige steder, hvor de nye bestemmelser om iværksætterselskaber i selskabsloven kan skabe tvivl sammenholdt med den eksisterende lovgivning, ses grænsefladen med retsplejeloven (rpl) ved stiftelse af advokatselskab.

“Rpl § 124 Advokatvirksomhed må ud over i enkeltmandsvirksomhed eller i et fællesskab af advokater kun udøves af et advokatselskab, der drives i aktie-, anparts- eller kommanditaktieselskabsform (partnerselskabsform).”

Ifølge rpl § 124 er det kun muligt at stifte et advokatselskab, som en af de i bestemmelsen anførte selskabsformer, herunder bl.a. som anpartsselskab. På denne baggrund er det som udgangspunkt ikke muligt at stifte et advokatselskab som IVS da iværksætterselskab ikke fremgår af rpl § 124. Det fremgår af selskabslovens § 5, nr. 14, at der i denne lov forstås ved iværksætterselskab et anpartsselskab, jf. nr. 2, der ikke har en registreret kapital på mindst 50.000 kr. og som opfylder betingelserne i § 357a. Et iværksætterselskab er således et anpartsselskab, og der er ikke tale om en ny selskabsform, men om en variant af anpartsselskabsformen.¹⁷⁷ Hermed kan tvivlen opstå ved stiftelse af advokatselskab som IVS.

Ifølge Erhvervsstyrelsens svar på henvendelse af 9. april 2014, bilag 4, gælder de samme muligheder for IVS, som i et almindeligt anpartsselskab, medmindre andet følger af særlovgivningen. Samtidig gør Erhvervsstyrelsen opmærksom på, at der selskabsretligt intet er til hinder for, at drive advokatvirksomhed som iværksætterselskab. Erhvervsstyrelsen henviser til, at retsplejelovens

¹⁷⁶ U.2013B.141, s. 3.

¹⁷⁷ U.2013.141, s. 4

bestemmelser henhører Justitsministeriets fortolkningskompetence. Jeg har derfor spurgt Justitsministeriet med de finder desværre ikke ressourcer til at besvare mine spørgsmål, se bilag 5.

Ifølge Troels Michael Lilja i U.2013.141 er det vigtigt at bemærke, at der ved IVS tales om omregistrering inden for rammerne af anpartsselskabsformen, som er den form selskabet allerede agerer under.¹⁷⁸ Netop omregistrering har stor betydning, da IVS'et herved automatisk er underlagt den eksisterende regulering for anpartsselskaber, medmindre *andet specifikt fremgår af den respektive lovgivning*.¹⁷⁹

For at diskutere problemstillingen vedr. mulighed for stiftelse af advokatselskab som IVS samt relevansen herfor i advokatbranchen, afholdte jeg den 20. april 2014 et møde med brancheorganisationen Danske Advokater, ved juridisk konsulent Peter Hansen. Ifølge Danske Advokater er det ikke muligt at stifte et advokatselskab som IVS, som følge af retsplejelovens særregler. Herudover er det ifølge Peter Hansen ej heller relevant for advokatbranchen at stifte et advokatselskab med en lav selskabskapital idet størstedelen af nye advokatselskaber vælger at stifte selskab som partnerselskab.¹⁸⁰

Der kan argumenteres for, at rpl § 124 er *lex specialis*¹⁸¹ vedrørende stiftelse af advokatselskab i Danmark. Retsplejeloven er som udgangspunkt en generel lov, men indeholder hvad angår stiftelse af advokatselskab en særbestemmelse, hvilket kan tale for, at et advokatselskab ikke kan stiftes som IVS. På baggrund af *lex posterior-principiet*¹⁸² kan modsætningsvis argumenteres for at IVS, som følge af den nye ændring i selskabsloven, er et anpartsselskab og derfor ligeledes må anses som et i retsplejelovens forstand.

Spørgsmålet ses ikke afklaret i retspraksis.

2.14 Delkonklusion juridisk analyse

Den centrale nyskabelse i lov nr. 616 af 12. juni 2013 er indførelsen af *iværksætterselskaber*, IVS. Udover de særlige bestemmelser for IVS i selskabslovens § 5, nr. 14, § 18 og §§ 357 a -357 d, samt årsregnskabslovens § 35 c bliver IVS omfattet af præcis de samme regler som ApS. Det er således muligt at stifte det særlige anpartsselskab, IVS, med en selskabskapital, der afviger fra de kapitalkrav, som er opregnet i SL § 4, stk. 2. Indførelsen af IVS tilsigter at lette vilkårene for iværksættere, således at det bliver lettere at starte et kapitalselskab med lav kapital og begrænset økonomisk hæftelse.

¹⁷⁸ U.2013.141, s. 4

¹⁷⁹ U.2013.141, s. 4

¹⁸⁰ Advokatbranchen i tal, 5. Udgave, februar 2014

¹⁸¹ Nielsen og Tvarnø, 2011, s. 228

¹⁸² Nielsen og Tvarnø, 2011, s. 229

I selskabsreformen af 2009 blev reglerne for kapitalselskaber samlet. Formålet var allerede på dette tidspunkt at skabe et konkurrencedygtigt Danmark som var blandt EU's bedste. Rammevilkårene i virksomheden skulle være i verdensklasse og regeringen ønskede at skabe en enkelt, klar og effektiv selskabslovgivning, som var let for erhvervslivet at administrere. Selskabsloven blev skabt, men ikke helt i overensstemmelse med Moderniseringsrådets betænkning. Rådet foreslog at fjerne kapitalkravet for anpartsselskaber med den begrundelse at kapitalen skabte en falsk tryghed hos kreditorerne. Da selskabsloven efter to år skulle evalueres og eventuelt revideres, fremsattes et lovforslag med en ny form for anpartsselskab med kapital på kun 1 kr., nemlig IVS'et. På baggrund af lovforslaget blussede debatten omkring selskabskapitalen atter op i Danmark. Folketinget opnåede enighed og iværksætterselskabet blev indført i selskabsloven ved lov nr. 616 af 12. juni 2013.

Et iværksætterselskabs kapital skal minimum. være på 1 kr. og kan alene indskydes i kontanter jf. 357 a stk. 2. Selskabet skal efterfølgende henlægge 25% af sit overskud, indtil kapitalgrundlag på 50.000 kr. er nået jf. §357 b, stk. 1. Herudover skal selskabet betegnes med IVS jf. § 357 a, stk. 3, og der må ikke betales udbytte før reserven og selskabets kapitalgrundlag har nået 50.000 kr. jf. § 357 b stk. 2. Selskabet kan herefter omregistreres til et egentligt anpartsselskab, såfremt dette er ønskeligt og betingelserne herfor er opfyldt jf. § 357 c.

Fordelene ved IVS'et er, at det nu er lettere at komme i gang med at drive iværksættervirksomhed med begrænset hæftelse, hvor ønsket og behovet for at kunne opstarte uden et stort kapitalindskud tilgodeses. Det er nemt for erhvervslivet, medkontrahenter og øvrige interessenter at implementere og administrere idet IVS'et er en variant af den allerede kendte selskabsform ApS. IVS som variant af ApS medfører ligeledes, at følgelovgivning undgås og er samtidig en variant, som skaber mere transparens end de nu afskaffede S.M.B.A.'ere.

Ulempen ved IVS'et er, at der opstår en risiko for, at selskabet kommer til at stå i skyggen af det velkendte ApS. Ligesom det kan tænkes, at mulige aftaleerhververe vil være kritiske overfor IVS'et, idet der ikke med sikkerhed foreligger en selskabskapital af særlig værdi. Forestillingen om, at en højere selskabskapital giver større sikkerhed er stadig de flestes overbevisning på trods af, at erfaringerne viser, at kapitalen har givet falsk tryghed. Ulempen ved et IVS er også, at der bliver stillet flere krav, end hvis der etableres en enkeltmandsvirksomhed, herunder indberetning af årsrapport. Virksomheden kan heller ikke råde frit over bunden kapital og kan ikke udlodde udbytte, før virksomheden har en samlet egenkapital på over 50.000 kr. jf. § 357 b, stk. 2. Kapitaltabsreglen i SL §119 2. pkt. må også ses som værende uhensigtsmæssig for IVS idet reglen skaber en restriktion. Det konkluderes, at SL § 118, stk. 2 allerede sikrer en forsvarlig kapital i selskabet, idet direktionen skal sikre, at kapitalen til enhver tid er forsvarlig.

I stedet for at indføre IVS kunne man have valgt at nedsætte kapitalkravet for ApS. På denne måde kunne differencen mellem de to selskabsvarianter være undgået.

Erfaringerne og tankegangen fra Tyskland ved indførelsen af Unternehmersgesellschaft, UG'ere, viser en kvantitativ succes samtidig med, at antallet af konkurser er faldet. Erfaringerne er videreført i selskabsloven og med disse ændringer mindskes risikoen for, at Danmark bliver et land, hvor nye selskaber i praksis er filialer af udenlandske selskaber, med mindre regulering og lavere kapitalkrav. De tyske erfaringer konkluderes at have en afgørende rolle ved indførelsen af IVS i selskabsloven da de danner baggrund for valget af indførelsen.

De principielle domme fra EU-Domstolen vedrørende etableringsretten har gennem tiden haft en afgørende betydning for forståelsen af udviklingen i dansk selskabsret. Med Centros, Überseering og Inspire Art blev der åbnet for den frie konkurrence på selskabsrettens område og i tråd med øget konkurrence på selskabsområdet stod det klart, at også den danske selskabsret var nødt til, at tilpasse sig for at kunne konkurrere med de andre medlemsstater. For at Danmark kan leve op til konkurrencen og det øgede pres fra vores nabolande har det været nødvendigt at følge udviklingen, hvorfor det konkluderes at EU-Domstolens praksis spiller en afgørende rolle for indførelsen af iværksætterselskaber.

Iværksætterselskabet er en gennemtænkt selskabsvariant, som skaber nye forbedrede muligheder for iværksætterne. Konkurrencen mellem de europæiske lande er høj og det har som følge af EU-Domstolens praksis og de tyske erfaringer været en nødvendighed, at implementere en selskabsvariant, som kunne leve op til rivaliteten på selskabsområdet. Indførelsen af IVS'erne gør Danmark mere konkurrencedygtig og medfører større transparens ved at flere danske selskaber vil blive omfattet af selskabsloven. Iværksætterselskabet gør op med forestillingerne om, at kapitalkravet skulle danne den væsentligste sikkerhed for kreditorerne. Det konkluderes at indførelsen af IVS er et positivt tiltag i dansk selskabsret.

3. Økonomisk analyse

3.1 Indledning

Interessen for iværksættersektoren kan spores tilbage til USA, hvor den tidlige kombination af en dynamisk iværksættersektor bidrog positivt til økonomisk vækst.¹⁸³ Siden 1970'erne har iværksættere været set som et middel til at generere jobs, økonomisk vækst og velstand i det danske samfund.¹⁸⁴ I 1970'erne satte Bolton (1971) og Birch (1979) fokus på den revolutionerende tanke, at små virksomheder er vigtigere for økonomien end store virksomheder, idet de i højere grad er med til at skabe økonomisk vækst.¹⁸⁵ I dette kapitel analyseres hvordan indførelsen af iværksætterselskaber i den danske selskabslov påvirker økonomisk vækst i samfundet samt hvilke økonomiske barrierer iværksætteren møder ved stiftelse og på hvilken måde rammebetingelserne skaber mulighed for at etablere sig på markedet.

Fremstillingsteknisk opbygges dette kapitel ved, at der indledningsvis i afsnit 3.2 beskrives hvorledes paradigmet anvendes, som den overordnede dynamiske og evolutionære løsningsmodel for opgavens økonomiske analyse. Herefter vil paradigmets faktorer analyseres individuelt, hvor *selektion* fremgår af afsnit 3.3, *variation* i afsnit 3.4 og *performance* i afsnit 3.5. Ved at opstille analysens resultater vil der i afsnit 3.6 afslutningsvis fremgå en økonomisk delkonklusion.

3.2 Økonomisk vækstparadigme som dynamisk og evolutionær løsningsmodel

I den økonomiske analyse anvendes et udviklet industriøkonomisk vækstparadigme af egen tilvirkning.¹⁸⁶ Det udviklede paradigme tænkes evolutionært og dynamisk, og er tilpasset således at det kan anvendes til afklaring af nærværende problemstilling. På denne måde skaber paradigmet en bedre forståelse for indførelse af iværksætterselskabers påvirkning på økonomiske barrierer, rammevilkårene og økonomisk vækst.

Paradigmet tænkes evolutionært ved, at der fokuseres på ændringsprocesserne inden for en hel population af organisationer og således ikke kun processerne i den enkelte organisation.¹⁸⁷ Paradigmet tager udgangspunkt i en population af iværksætterselskaber, som lever i en bestemt niche med begrænsede ressourcer og på baggrund af denne ressourceknaphed vil de enkelte IVS'er stå i konkurrencemæssigt forhold til hinanden, hvilket vil skabe et pres for omgivelserne, som kun de bedst tilpassede vil overleve.¹⁸⁸

¹⁸³ GEM, 1999, s. 12

¹⁸⁴ Nielsen, Klyver, Evald og Bager, 2009, s. 34

¹⁸⁵ Nielsen, Klyver, Evald og Bager, 2009, s. 34

¹⁸⁶ Se afsnit 1.5.2

¹⁸⁷ Knudsen, 2012, s. 74

¹⁸⁸ Knudsen 2012, s. 74

De tre grundlæggende mekanismer som Richard Nelson og Sydney Winter i 1982 fastlagde ved at bygge videre på Cyert og Marchs behavioralistiske virksomhedsteori og Schumpeters dynamiske konkurrencestrategi,¹⁸⁹ tænkes ind i det økonomiske vækstparadigme og udgør følgende tre mekanismer 1) *selektionsmekanismen* 2) *variationsmekanismen* og 3) *arvelighedsmekanismen*¹⁹⁰.

Den evolutionære proces vil skabe ændringer i form af karakteristika, som de overlevende iværksætterselskaber kendetegnes ved. Sådanne ændringer vil blive drevet af variationsmekanismen som innovationer.¹⁹¹ Ifølge Nelson og Winter vil variationsmekanismen påvirkes af de ændringer der sker i en virksomheds arvelighedsanlæg og således dens rutiner, som er virksomhedens repetitive og koordinerede aktivitetsmønstre.¹⁹² På grund af knapheden på ressourcer vil de nye iværksætterselskaber igennem selektionsmekanismen blive selekteret på baggrund af de hidtidige virksomheder via en overlevelsesproces, hvor de nye "gener" nedarves og gradvis spredes i populationen.¹⁹³ Ifølge Nelson og Winters evolutionære teori betragtes det adfærdsteoretiske studium af virksomhedens rutiner, som værende analogien bag arvelighedsmekanismen.¹⁹⁴

Baggrunden for valget af dynamiske faktorer i paradigmet udspringer fra innovationsteoriens fader, den østrisk-amerikanske økonom Joseph Schumpeter (1883 til 1950), som forskede i teorier om økonomiske forandringer, der var drevet af virksomhedernes innovative aktiver.¹⁹⁵ Der fokuseres, ligesom Schumpeter, på at forstå, hvorledes markedssystemet via introduktionen af innovative løsninger kan bidrage til systemets dynamiske efficiens.¹⁹⁶

Nedenfor beskrives det økonomiske vækstparadigmets faktorer, som er tilpasset afhandlingen. Basic conditions og regulering analyseres straks nedenfor, mens de øvrige faktorer først teoretisk forklares og derefter analyseres enkeltvis i hhv. afsnit 3.3., 3.4. og 3.5.

3.2.1 Basic Conditions

Basics defineres i paradigmet, figur 2, ved en række omgivelsesfaktorer. Denne komponent er en eksogen variabel i det oprindelige SCP-paradigme, hvor der indgår elementer af efterspørgsels- og udbudsforhold. Idet afhandlingen anvender en moderniseret og ny tilvirkning af SCP-paradigmet, vil *Basics* ikke kunne identificeres i sin originale form, idet det kræver, viden om efterspørgsels- og

¹⁸⁹ Knudsen, 2014, s. 8

¹⁹⁰ Knudsen, 2012, s. 74

¹⁹¹ Knudsen, 2014, s. 8

¹⁹² Knudsen 2014, s. 8

¹⁹³ Knudsen 2012, s. 75

¹⁹⁴ Knudsen 2014, s. 8

¹⁹⁵ Knudsen, 2014, s. 2

¹⁹⁶ Knudsen, 2014, s. 4

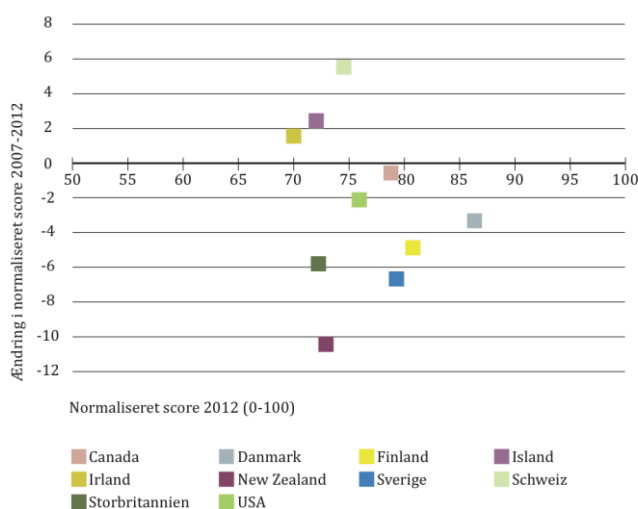
udbudsforhold for produktet eller ydelsen. *Basic conditions* ændres til at indeholde markedsforhold og de sociale, kulturelle og politiske faktorer.

Markedsforhold, figur 4, dækker over nye virksomheders afsætningsmuligheder, f.eks. indikatorer for import- og eksportbarrierer på indenlandske såvel som udenlandske markeder og omfanget af offentlig regulering.¹⁹⁷ Her bevarer Danmark ifølge iværksætterindekset fra 2012 sin placering som nr. 1 på markedsforhold blandt OECD-landene og

ligger et pænt stykke foran de efterfølgende lande.¹⁹⁸ Danske virksomheder har generelt gode vilkår for at handle frit på tværs af grænserne, og den begrænsede offentlige indblanding i markedsforhold bidrager til den danske topplacering.¹⁹⁹ Regeringens indsats på markedsforhold har haft fokus på at fremme danske virksomheders adgang til udenlandske markeder.²⁰⁰ I 2012 lancerede regeringen "Vækstmarkedsstrategien" med særligt henblik på, at få små og mellemstore virksomheder (SMV'er) til at eksportere til vækst-markeder uden for Europa.²⁰¹ Danmark er er gået lidt

tilbage på faktoren markedsforhold i perioden 2007-2012, hvilket også gør sig gældende for flere af de andre bedst placerede lande. Ifølge iværksætterindekset 2012 skyldes tilbagegangen primært, at Danmark er dårligere placeret ud fra import- og eksportbyrder. Denne placering har udspring i, at det er gjort nemmere i andre lande og således er det ikke blevet vanskeligere for danske virksomheder at handle på tværs af grænserne.²⁰²

De *sociale, kulturelle og politiske* faktorer har betydning for udformningen af de iværksætterrelaterede rammebetingelser.²⁰³ Disse faktorer har grobund i Danmarks udvikling gennem årene og har gennem tiden via tilpasninger skabt samfundstraditioner, normer og kultur blandt uddannelse og arbejdsliv. Den sociale, kulturelle og politiske indflydelse på iværksætteri omhandler vores demografiske strukturer, tradition for investering i uddannelse samt de sociale normer og holdninger vedrørende

Figur 4 – Markedsforhold, status quo og udvikling over tid, Kilde iværksætterindeks 2012, s. 19

¹⁹⁷ Iværksætterindeks, 2012, s. 10

¹⁹⁸ Iværksætterindeks, 2012, s. 19

¹⁹⁹ Iværksætterindeks, 2012, s. 19

²⁰⁰ Iværksætterindeks, 2012, s. 20

²⁰¹ Iværksætterindeks, 2012, s. 20

²⁰² Iværksætterindeks, 2012, s. 19

²⁰³ GEM, 1999, s. 16-17

selvstændighed for iværksættere.²⁰⁴ De politiske faktorer vil blive analyseret nærmere under *selektion* i afsnit 3.3, mens de kulturelle og sociale vil blive analyseret under *variation* i afsnit 3.4.

Markedsforholdene og de sociale, kulturelle og politiske faktorer påvirker *regulering* dynamisk og skaber de bagvedliggende motiver for analysen af de øvrige endogene variable i paradigmet. Fremstillingsteknisk vil *basics (B)* og *regulering (R)* påvirke hinanden dynamisk på følgende måde; $(B \leftrightarrow R)$

3.2.2 Regulering

Regulering er særdeles relevant da det dækker over forhold, som regeringen kan påvirke direkte via lovgivning og som herefter eksogent påvirker de andre faktorer i paradigmet.

Af afsnit 2.11.4 i den juridiske analyse fremgår, at EU-Domstolens praksis vedrørende etableringsretten har haft en afgørende betydning for udviklingen i dansk selskabsret og med Centros, Überseering og Inspire Art, som vedrører selskabers etableringsfrihed, er der åbnet for den frie konkurrence på selskabsområdet. Ligeledes konkluderes de tyske erfaringer i afsnit 2.12, at have afgørende betydning for valget af IVS i selskabsloven. De principielle afgørelser fra EU-Domstolen og de tyske erfaringer har i denne sammenhæng betydning forud for indførelsen af IVS i den danske selskabslov og fremstår derfor som faktorer der gennem regulering i paradigmet påvirker økonomisk vækst.

L 152 blev vedtaget ved lov nr. 616 af 12. Juni 2013 i håb om, at mindske risikoen for at Danmark bliver et land, hvor nye selskaber i praksis er filialer af udenlandske selskaber, etableret i lande med mindre regulering og lavere kapitalkrav. Samtidig er formålet også at give iværksættere gode rammevilkår og skabe incitament for iværksættere til at turde starte op selv. Regulering har stor betydning i det økonomiske vækstparadigme, figur, 2. *Basics (B)* og *reguleringen (R)* påvirker dynamisk hinanden $(B \leftrightarrow R)$ og herefter de øvrige endogene variable *selektion (S)* og *variation (V)* $(B \leftrightarrow R) \rightarrow S$ og $(B \leftrightarrow R) \rightarrow V$, hvorfor regulering har stor indflydelse på hvordan der skabes færre økonomiske barrierer og bedre rammebetingelser for iværksættere $(B \leftrightarrow R) \rightarrow (S \leftrightarrow V)$. Indførelsen af IVS i selskabslovens vil til sidst have en indirekte effekt etableringsmulighederne, erhvervsdynamikken og økonomisk vækst. Påvirkningen af *regulering* på *performance* fremgår af afsnit 3.2.5.

Team Effektiv Regulering (TER) har vurderet, at indførelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven potentielt vil medføre lettelser for den enkelte iværksætter. Muligheden for at stifte IVS for minimum 1 kr. vil ifølge TER medføre, at barriererne på markedet mindskes og det bliver lettere at stifte et

²⁰⁴ GEM, 1999, s. 32

selskab med begrænset ansvar.²⁰⁵ *Regulering* vil påvirke *selektionen* på markedet så de økonomiske barriere bliver mindre. Samtidig vil *variationen* påvirkes ved, at kulturen ændres idet flere ser muligheder i, at starte som iværksætter.

De juridiske tiltag ved indførelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven er uddybende analyseret i den retsdogmatiske analyse i kapitel 2.

3.2.3 Selektion

Selektion analyserer markedsstrukturen, rammebetingelser, politiske indflydelse, adgangsbarrierer og finansieringsmuligheder. Der vil i samarbejde med Erhvervsstyrelsen, CVR, udarbejdes en oversigt over antal af selskabsstiftelser fra januar til i dag og så vidt mulig en branchefordeling af stiftede IVS'er, se bilag 6. Dette gøres for at give et indtryk af, hvor godt erhvervslivet har taget imod IVS, og for at sammenligne antallet af selskabsstiftelser med sidste år. Dernæst vil de iværksætterrelaterede rammebetingelser blive analyseret for at give et indblik i de muligheder der er for iværksætteren. Dernæst vil de økonomiske barrierer og finansierings-muligheder for iværksættere, som ønsker at stifte et IVS, blive analyseret.

Ifølge Schumpeter er det op til den dynamiske markedsmekanisme, at selektere mellem de eksisterende og nye måder at drive virksomhed på og hermed i sidste instans afgøre, om disse nye tiltag vil få succes eller ej. Viser iværksætteren, at de nye måder at drive virksomhed på er profitable, er der hurtigt andre aktører, som følger efter og imiterer metoderne, og på denne måde bliver nyhederne nedarvet via arvelighedmekanismen i det økonomiske system.²⁰⁶ Samtidig vil de hidtidige måder at gøre tingene på gradvist blive konkurreret væk for til sidst ikke længere at eksistere. Ifølge Schumpeter er denne proces karakteriseret som "kreativ destruktionsproces", fordi iværksætterens kreative introduktion af nyheder i et økonomiske system vil føre til destruktion af de tidligere ikke profitable måder at gøre tingene på.²⁰⁷

Selektionen på markedet for iværksætterselskaber påvirkes, som det ses i figur 2, af *basics* og *regulering*. $(B \leftrightarrow R) \rightarrow S$. *Selektion* påvirker *variation* på markedet $(S \rightarrow V)$ og der skabes en evolutionær og dynamisk sammenhæng idet *variationen* ligeledes påvirker *selektionen* $(S \leftrightarrow V)$. Herefter ser den evolutionære dynamiske påvirkning af paradigets faktorer således ud $(B \leftrightarrow R) \rightarrow (S \leftrightarrow V)$. Ligeledes bliver *performance* påvirket, hvilket fremstillingsteknisk ses under afsnit 3.2.5.

²⁰⁵ L 152, af 27.02.13, pkt. 4.

²⁰⁶ Knudsen 2014, s. 5.

²⁰⁷ Knudsen, 2014, s. 5

3.2.4 Variation

Under *variation* analyseres iværksætterkulturen på markedet, kompetencer – uddannelse og træning, videnskabelse og spredning og påvirkningen af variationen i IVS på de gennemsnitlige omkostninger.

Ifølge Schumpeter er iværksætterens rolle at forstyrre eksisterende tilstande og dermed skabe uligevægtskabende kraft i det økonomiske system ved at insistere på, at tingene kan gøres på nye og hidtil ukendte måder.²⁰⁸ Ligesom i Schumpeters evolutionære modelverden karakteriseres iværksætteren i paradigmet, som systemets variationsmekanisme, hvorved nye tiltag bliver bragt ind i det økonomiske system og holdt op imod eksisterende måder at gøre tingene på.²⁰⁹ Variationen vil skabe plads til nye iværksættere som vil påvirke markedsmekanismen hvorved der selekteres mellem de eksisterende måder og nye måder at drive virksomhed på, se afsnit 3.2.3 *selektion*.

Baggrunden for denne delanalyse er, at den giver en indikation af variationen på markedet, hvilket påvirkes af *basics og regulering* $(B \leftrightarrow R) \rightarrow V$ og *selektion* på markedet $(B \leftrightarrow R) \rightarrow S \rightarrow V$. Ligeledes påvirker *variation* dynamisk og evolutionært *selektion* $(B \leftrightarrow R) \rightarrow (S \leftrightarrow V)$ for til sidst at skabe en påvirkning på *performance*, se afsnit 3.2.5.

3.2.5 Performance

I paradigmets *performance* skabes en resultatstruktur, som evaluerer *selektionen* og *variationen* på markedet. Resultaterne analyseres og der undersøges hvorledes rammebetingelserne giver mulighed for etablering, erhvervsdynamik og økonomisk vækst påvirkes af indførelsen af VS. Erhvervsdynamikken analyseres ud fra antallet af registrerede nye virksomheder.²¹⁰ *Performance* vil blive afsluttet med en konklusion af vækstparadigmets dynamiske og evolutionære analyseresultater, hvoraf fremgår om indførelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven vil skabe økonomisk vækst. *Performance* påvirkes af de forudgående komponenter i paradigmet og kan fremstillingsteknisk påvises på følgende måde $(B \leftrightarrow R) \rightarrow (S \leftrightarrow V) \rightarrow P$.

²⁰⁸ Knudsen, 2014, s. 5

²⁰⁹ Knudsen, 2014, s. 5

²¹⁰ GEM, 1999, s. 14

Økonomisk vækst analyse

3.3. Selektion

3.3.1 Markedsstruktur

Små og mellemstore virksomheder (SMV'ere) spiller en væsentlig rolle i Europas økonomi og udgør størstedelen af virksomhederne idet de repræsenterer 99,8 % af alle virksomheder i Europa.²¹¹ Heraf udgør mikrovirksomhederne 92 %. Samlet findes der i EU lidt over 20. mio. SMV'ere, som i alt rummer 86,8 mio. arbejdspladser.²¹² På baggrund af indflydelsen af SMV'ere i EU er det tydeligt at iværksætteri skal prioriteres i Danmark. Iværksætteri er en af hoveddrivkræfterne bag konkurrence, jobskabelse og vækst og det er derfor en nødvendighed for Danmark, at der følges med udviklingen på selskabsområdet. Det forventes at iværksætterselskaberne vil medføre større konkurrencedygtighed for Danmark ved valg af selskabsform. Dette ses i lyset af, at Danmark ved indførelse af IVS har et af de laveste kapitalindskud ved stiftelse af selskab sammenlignet med vores naboer.²¹³

Kontorchef i Erhvervsstyrelsen Lars Bunch evaluerer i styrelsens meddelelse af 12. marts 2014, at med godt 600 registrerede IVS'er er iværksætterselskabet kommet godt fra start.²¹⁴ I en ny meddelelse fra Erhvervsstyrelsen af 30. april 2014 fremgår det, at der nu er godt 1.500 iværksætterselskaber i Danmark.²¹⁵ Ifølge bilag 6 er der 1.915 IVS'er registreret i perioden 1. januar til 20. maj 2014. Antallet viser, at iværksættere og rådgivere har opdaget muligheden for stiftelse af IVS, men det viser også, at virksomhedsejere og professionelle rådgivere er opmærksomme, både på de fordele og på de krav, der er forbundet med selskabsformen.²¹⁶ I samme periode er der registreret 6.785 ApS'er.²¹⁷ For at sammenligne med antal registrerede ApS'er for samme periode i 2013 ses af bilag 6, at der blev registreret 5.689 ApS'er. Stiftelse af ApS ses ikke faldende i 2014 på trods af indførelsen af IVS, hvilket skaber en forventet stigning af erhvervsdynamikken fra 2013 til 2014. Markedsstrukturen vil på denne måde via introduktionen af innovative løsninger bidrage til systemets dynamiske efficiens og der skabes en forstærkningseffekt i konkurrencen ved at de økonomiske forandringer ved stiftelse af selskab skaber flere virksomheder.

3.3.2. Iværksætterrelaterede rammebetingelser

Med udgangspunkt i, at iværksætteraktivitet påvirker erhvervsdynamikken og økonomisk vækst skabes en sammenhæng for iværksætterprocessernes rolle i den økonomiske udvikling.

²¹¹ European Commission, annual report,12/13, s. 10

²¹² European Commission, annual report 12/13, s. 10

²¹³ Se note 34 - vores nabolandes kapitalkrav

²¹⁴ Erhvervsstyrelsens meddelelse af 11. marts 2014

²¹⁵ Erhvervsstyrelsens meddelelse af 30. april 2014

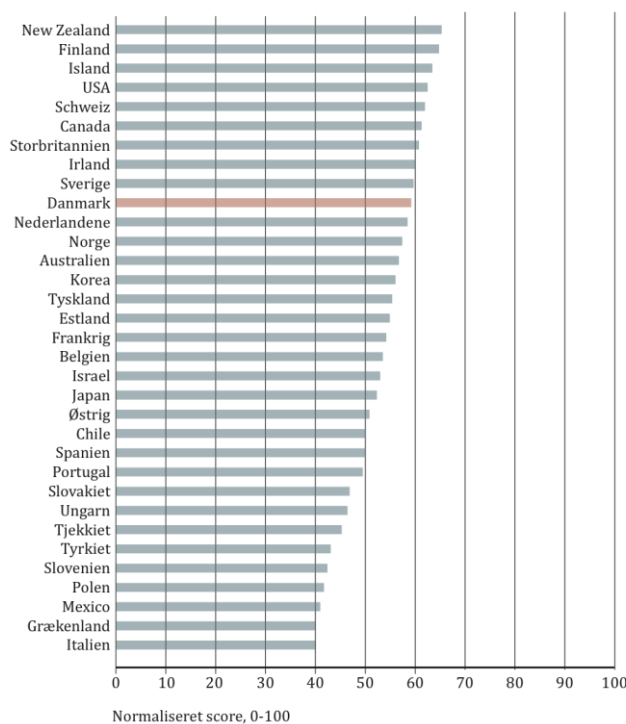
²¹⁶ Erhvervsstyrelsen, "Iværksætterselskaberne er kommet godt fra start", 11. marts 2014

²¹⁷ Bilag 6

Iværksætteraktivitet formes af et særligt sæt af faktorer "iværksætterrelaterede rammebetingelser".²¹⁸ Gode rammebetingelser er en forudsætning for, at sikre gode start og vækstbetingelser for iværksættere. Rammebetingelser omfatter eksempelvis finansiering af virksomhedsstart, juridiske tiltag m.m. Se rammebetingelser fremsat af iværksætterindekset af 2012, som fremgår af bilag 7.

I iværksætterindekset 2012 måles rammebetingelserne, som et gennemsnit af 20 politikområder indenfor regulering, markedsforhold, adgang til finansiering, videnskabelse og spredning, iværksætterkompetencer og iværksætterkultur m.m. Ved at forbedre de faktorer der har direkte indflydelse på mulighederne, incitamenter og ressourcer, får iværksættere og virksomheder bedre vilkår for at stifte IVS, der kan skabe den vækst, som er en udfordring i Danmark.

Danmark er placeret som nummer 10 blandt OECD-landene på den samlede rangering af rammebetingelser for iværksætteri,²¹⁹ se figur 5.

Figur 5 - Rangering af landenes rammebetingelser for iværksætteri. Iværksætterindeks 2012, s. 13

For at forbedre Danmark stilles der store krav til politikere og interesseorganisationer om, at skabe gode rammebetingelser. Det stiller krav til den finansielle sektor om at være parat til at medvirke i risikobetonede projekter og endelig stiller det krav til iværksætterne og virksomhedslederne om, at tage flere ambitiøse skridt ud i den store verden.²²⁰ En forudsætning for fremadrettet at skabe nye virksomheder, der kan bidrage med nye løsninger skal Danmark kunne tilbyde endnu bedre rammebetingelser for iværksætterne.

Rammebetingelserne er en dynamisk variabel, som påvirkes af de endogene faktorer i paradigmet. Bedre rammebetingelser vil påvirke den dynamiske markeds mekanisme, hvilket vil medføre bedre etableringsmuligheder. Bedre muligheder for etablering vil give en stigning i antal selskabsstiftelser og der vil herved ske selektion mellem de nye og eksisterende måder at drive virksomhed på. Bedre rammebetingelser giver større variation, idet iværksætteren opnår nye måder, at drive virksomhed

²¹⁸ GEM, 1999, s. 13

²¹⁹ Iværksætterindeks, 2012, s. 13

²²⁰ Bager og Madsen, 2004, s. 12

på. Viser de nye virksomheder, at være profitable vil der dynamisk ske selektion, kreativ destruktion, af de mindre profitable virksomheder, som således vil medføre en endogen påvirkning på *performance*. Ved at forbedre rammebetingelser skabes større konkurrence på selskabsområdet og risikoen for, at Danmark bliver et land hvor nye selskaber er filialer af udenlandske selskaber, etableret i vores nabolande mindskes.

3.3.3 Politisk indflydelse

Iværksættere og nye virksomheder bidrager til jobskabelse og innovation og således vores vækst og udvikling.²²¹ Betydningen heraf har medført at Danmark har set sig nødsaget til, at følge med udvikling på EU selskabsområdet og således forbedre rammevilkårene for iværksætterne. Regeringen har ved indførelsen af IVS i selskabsloven skabt gode opstartsmuligheder for iværksættere idet den økonomiske byrde ved opstart af IVS reduceres.²²² De indflydelsesrige politiske tiltag for iværksætterselskaber ses nedenfor.

Regeringen ønsker gennem *forslag til ny vækstpakke af maj 2014*, at skaffe mere risikovillig kapital til små og mellemstore virksomheder.²²³ Fra skatteministerens bord kommer et nyt skattefradrag på 650.000 kr. til personer, der investerer i vækstvirksomheder, og en sænkning af udbytteskatten fra 22 % til 15 % på porteføljeaktier i unoterede virksomheder.²²⁴ Erhvervsministeren melder sig klar til at forlænge vækstlåneordningen til 2020 og afsætte 6 mia. til at statsgarantere lån til virksomhederne samt undersøge muligheden for at få pensionssektoren til at oprette en ny fond med væstkaptial.²²⁵

Regeringen har yderligere nedsat et Virksomhedsforum bestående af repræsentanter fra virksomheder og organisationer, som skal komme med forslag til, hvordan de administrative byrder kan reduceres frem mod 2015.²²⁶ Regeringen arbejder løbende med at fremme it-løsninger, så bl.a. informationer mellem offentlige myndigheder og virksomheder kan udveksles hurtigt og effektivt.²²⁷ Herudover har regeringen skabt landsdækkende kampagner som f.eks. Danmarks iværksætteruge og Fonden for Entreprenørskab.²²⁸ I 2012 blev der gennemført en udviklingspakke, der skulle styrke især små og mellemstore virksomheders adgang til væstkaptial og eksportfinansiering.²²⁹ Samtidig har regeringen lavet en aftale om en kreditpakke, som vil forbedre adgangen til finansiering for

²²¹ Danske Erhverv, politisk holdningskatalog 2013-2014 s. 46

²²² Iværksætterindeks, 2012, s. 6

²²³ Berlinske Business, 2014, s. 12-13

²²⁴ Berlinske Business, 2014, s. 12-13

²²⁵ Berlinske Business, 2014, s. 12-13

²²⁶ Iværksætterindeks, 2012, s. 6

²²⁷ Iværksætterindeks, 2012, s. 6

²²⁸ Iværksætterindeks, 2012, s. 6

²²⁹ Udviklingspakken, 2012.

iværksættere.²³⁰ Den såkaldte *iværksætterskat* er ophævet og der er skabt mulighed for bedre adgang til risikovillig kapital. Regeringens indsats har tilmed skabt en ny dimension med øget fokus på, hvorledes udlændige kan være med til, at styrke iværksætterkompetencerne og nye vækstvirksomheder.

For at styrke den internationale rekruttering er der etableret "Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering" under Beskæftigelsesministeriet og i 2012 etablerede Erhvervs- og Vækstministeriet projektet "GrowthDenmark", som skal udvikle nye koncepter for, hvorledes udenlandske iværksættere kan tiltrækkes til Danmark.²³¹

Med de politiske tiltag der nu er sat i gang for at gøre iværksættesamfundet endnu bedre er listen her ikke udtømmende. Tiltagene forsøger på forskellige vis, at forbedre rammevilkår for iværksætterne. Vedtages, som eksempel, den kommende vækstpakke af 2014 vil markedsstrukturen ændres idet nye og bedre muligheder endogent vil påvirke de økonomiske barrierer for etablering. De politiske tiltag vil danne forbedrede rammer for innovative iværksættere, som kan bidrage til systemets dynamiske efficiens. Tiltagene vil på denne måde påvirke økonomisk vækst dynamisk efterhånden som de træder i kraft.

3.3.4 Økonomiske barrierer

En tungtvejende faktor i analysen om økonomisk vækst og etableringsmuligheder er de økonomiske barrierer ved etablering af IVS. Disse defineres som de faktorer der forhindrer nye spillere i, at trænge ind på markedet²³². Adgangsbarrierer har en betydelig rolle, idet fraværet af sådanne, vil skabe bedre forudsætninger for markedet. Dette begrundes med at forhindringer i markedsadgangen potentielt vil medføre, at de virksomheder, som opererer på markedet, kan udnytte deres position til at kræve unødvendigt høje priser, som ligger på et niveau, der er højere end deres marginale omkostninger²³³.

Adgangen til finansiering er en væsentlig barriere for iværksættere, som ønsker at starte virksomhed. Mulighederne for banklån ved stiftelse af IVS, hvor der kun er få eller næsten ingen midler er små, hvilket kommer til udtryk i et forsat fald i det reale udlån til virksomheder.²³⁴ Såvel Danske Bank som Jyske Bank hilser de nye iværksætterselskaber velkommen, men hvis selskaberne kun kommer med en kapital på 1. kr. og ikke andet, udtrykkes det af begge banker, at det bliver det svært at få et banklån.²³⁵ Se mere om finansieringsmulighederne i afsnit 3.3.5. For at afhjælpe eventuelle

²³⁰ Kreditpakken, 2012

²³¹ Iværksætterindeks, 2012, s. 6

²³² Carlton og Perloff, 2005 s. 76

²³³ Carlton og Perloff, 2005 s. 73

²³⁴ Iværksætterindeks, 2012, s. 21

²³⁵ Berlinske Business, den 2. januar 2014

finansieringsproblemstillinger har regeringen, som anført i afsnit 3.3.3, gennem politiske tiltag forsøgt at skabe bedre finansieringsmuligheder for IVS.

Barrierer opstår for iværksættere i forbindelse med registrering ved stiftelse af IVS. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at anvende Erhvervsstyrelsens selvregistreringsløsning på www.virk.dk i forbindelse med stiftelse af IVS.²³⁶ Registrering kræver når alle påkrævede dokumenter er oprettet og selskabskapitalen er fuldt indbetalt, at anmeldelse og registrering skal ske via mail eller brev til Erhvervsstyrelsen. Idet stiftelse af IVS skal registreres manuelt er der ifølge Erhvervsstyrelsen tre ugers sagsbehandlingstid på registrering af et nystiftet IVS.²³⁷ Denne begrænsning i muligheden for en hurtig stiftelse skaber en barriere, som kan medføre at stiftere vælger en anden selskabsform, som kan registreres uden ventetid. Denne barriere vil dog udbedres så snart den digitale løsning til registrering af IVS er klar i løbet af efteråret 2014.²³⁸

Endnu en barriere udmønter sig ofte i den første tid som iværksætter og de dertilhørende vanskeligheder, "*liability of newness*" og problemstillinger omkring manglende synlighed på markedet.²³⁹ Iværksætteren har med stor sandsynlighed ikke etableret en kundebase eller et brand og ligeledes mangler der relationer til andre ressourceejere samt færdigheder, som iværksætteren skal have for at lede en virksomhed.²⁴⁰ På grund af den høje dødelighedsrate²⁴¹ i nye virksomheder er det naturligt, at hvis en virksomhed formår at overleve de første par år, vil den typisk vælge at lade virksomheden fastholde og udbygge den strategi, som sikrede dens overlevelse i de første leveår. Denne proces er af den norsk-amerikanske organisationsteoretiker Arthur Stinchcombe omtalt imprint-hypotesen.²⁴² Risikoen ved at fastholde den udbyggede strategi er, at IVS'et ikke formår at forblive innovativ og tilpas konkurrencedygtig og risikerer herved at blive selekteret fra af nye innovative løsninger fra andre eksisterende eller nye virksomheder på markedet.

For at skabe en reducere i "*liability of newness*" må iværksætteren individuelt være forberedt på etableringsprocessen og forsøge at afhjælpe risikoen for ikke at overleve. Der ses af figur 7 en dynamisk påvirkning mellem *selektion og variation* ved en stigning i antal ansatte med videregående uddannelser i de små virksomheder. Stigningen vil evolutionært og dynamisk have positiv påvirkning på *liability of newness*. Positivt er også stigningen i andelen af unge iværksættere, figur 8. Ansatte med videregående uddannelse og andelen af unge bringer nyeste viden og forskning på højt niveau med ind i IVS'erne og der skabes en større overlevelsessevne ved at de rigtige kompetencer bibringes.

²³⁶ Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014, s. 24.

²³⁷ Erhvervsstyrelsen nyhedsbrev, 11. marts 2014

²³⁸ Erhvervsstyrelsen nyhedsbrev, 11. marts 2014

²³⁹ Knudsen, 2012, s. 31

²⁴⁰ Knudsen, 2012, s. 31

²⁴¹ Se afsnit 1.1.

²⁴² Knudsen, 2012, s. 31

Via selektionsmekanismen sker en gradsforskel af iværksætterne allerede inden stiftelse, som dynamisk skaber en forstærkning af konkurrencedygtigheden. *Liability of newness* er ved etablering allerede mindsket idet IVS'et har vist sig, at være tilpas innovativ til at blive selekteret af markedet.

Adgangsbarriererne er i sig selv en barriere for markedet, og medfører som udgangspunkt at dødvægtstabet for samfundet øges.²⁴³ Dødvægtstabet opstår, idet forbrugeroverskuddet (CS) og producentoverskuddet (PS) mindskes, som følge af den hindring, som barriererne skaber for den fri markedsadgang²⁴⁴. De barrierer iværksætteren møder i form af finansieringsproblemer, begrænset adgang for hurtig registrering samt risikoen for "liability of newness" konkluderes at være færre end ved ApS. Med muligheden for stiftelse af IVS mindskes adgangsbarriererne og PS og CS øges, hvilket positivt påvirker økonomisk vækst. For grafisk illustration se figur 13 og 14, afsnit 3.5 *performance*.

3.3.5 Iværksætterrelaterede finansieringsmuligheder

Adgang til finansiering påvirker iværksætternes tilgængelige ressourcer. Det er f.eks. forhold som adgangen til lånemuligheder, muligheden for at finde risikovillig kapital samt effektive og velfungerende aktiemarkeder. På den ene side kan den økonomiske krise medføre en stærkere selektionseffekt, hvor iværksætterne med det mindste potentiale i højere grad sorteres fra allerede inden opstart. Denne selektion kan eksempelvis ske, fordi iværksættere har vanskeligere ved at optage lån end andre kapitalejere. Bliver lånemulighederne for begrænsede, er det muligt, at antallet af nystartede IVS'er kun vil have en begrænset effekt på væksten. Nedenfor fremgår et udsnit af de finansieringsmuligheder en iværksætter møder ved stiftelse af IVS.

Krisen har medført, at især SMV'ere har fået sværere ved at opnå bankfinansiering og realkreditinstitutlån, hvilket skyldes at pengeinstitutterne har indkasseret store tab på udlån og derfor blevet mere forsigtige.²⁴⁵ Den seneste udlånsredegørelse fra Erhvervs- og Vækstministeriet, 2013, viser, at på trods af at det seneste samlede erhvervsudlån er steget, er finansieringssituationen for de små og mellemstore virksomheder mindre gunstig end for de større virksomheder.²⁴⁶

I den kommende vækstpakke som beskrevet i afsnit 3.3.3 ønsker regeringen, at skaffe mere risikovillig kapital til SMV'ere.²⁴⁷ Vækstlåneordningen ønskes forlænget ligesom det forventes at afsætte 6 mia. til at statsgarantere lån til virksomhederne.²⁴⁸ En ny ordning skal give fradrag (*iværksætterfradrag*) på op

²⁴³ Carlton og Perloff, 2005 s. 71

²⁴⁴ Carlton og Perloff, 2005 s. 71

²⁴⁵ Udviklingspakken, 2. marts 2012, s. 1

²⁴⁶ Erhvervs- og vækstministeriet, 2013, s. 3

²⁴⁷ Berlinske Business, artikel, 7. maj 2014, s. 12-13

²⁴⁸ Berlinske Business, artikel, 7. maj 2014, s. 12-13

til 650.000 kr. for investorer, der tegner ny kapital i små virksomheder med under 50 ansatte og dermed gøre det mere attraktivt at investere risikovillig kapital.²⁴⁹

Udviklingspakken fra marts 2012 er indført til at fremme initiativer af især små og mellemstore virksomheders finansiering.²⁵⁰ Initiativerne indebærer ydelrigere styrkelse af vækstfinansiering, hvor lånerammen på vækstkautioner styrkes af godt 5 ½ mia. kr. ligesom der arbejdes på at finde alternative finansieringskilder til SMV'erne, f.eks. via pensionssektoren.²⁵¹ Med aftalen om kreditpakken, november 2012, fremgår det igen at regeringen ønsker at støtte SMV'ere ved at give Vækstfonden mulighed for at tilbyde vækstlån og nye vækstkautioner for over 1 mia. kr. i perioden 2013-2015²⁵² *Vækstkaution* hjælper virksomheder med at skaffe finansiering hos pengeinstitutterne til udvikling eller opstart af nye virksomheder. En vækstkaution dækker op til 75 % af bankens tabsrisiko og der ydes kautioner til virksomheder med lånebehov på under 2 mio. kr.²⁵³

Erhvervsstyrelsen har den 22. april 2014 åbnet en ny pulje med *tilskud* til projekter, der fremmer iværksætteri og innovation i Danmark.²⁵⁴

Bedre finansieringsmuligheder giver flere innovative aktører adgang til markedet, hvilket skaber en større konkurrence. Mulighederne for finansiering er på trods af flere nye tiltag stadig en udfordring for iværksætteren, som fra start ofte ikke har mange penge på lommen. Er der ikke tilstrækkelig finansiell adgang og mulighed for at skaffe de fornødne ressourcer vil selektionen ske allerede inden iværksætteren når at starte op. Det kan skabe negativ effekt idet mulige vækstiværksættere ikke formår at afprøve deres innovative idéer og på denne måde kan en begrænsning i finansieringen skabe mindre effekt på økonomisk vækst. Modsat kan begrænset finansieringsmuligheder medføre en positiv effekt idet kun de stærkeste vil selekteres og formå at etablere sig. Finansieringsmulighederne vil påvirkes paradigmets endogene faktorer, hvor jo bedre mulighederne for finansiering er jo større bliver etableringsmulighederne, hvilket vil påvirke økonomisk vækst positivt.

3.3.6 Selektionsmekanismen påvirkning på markedets struktur

I den evolutionsteoretiske tilgang er selektionsmekanismen med til at sikre, at det kun er de iværksættervirksomheder, som er bedst tilpasset omgivelserne, som vil blive selekteret og således være i stand til at etablere sig og sprede deres arveanlæg. Under *selektion* konkluderes at

²⁴⁹ Berlingske Business, artikel af 7. Maj 2014,

²⁵⁰ Udviklingspakken, 2. marts 2012, s. 1

²⁵¹ Udviklingspakken, 2. marts 2012, s. 4

²⁵² Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, 2013, s. 70

²⁵³ Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, 2013, s. 70

²⁵⁴ Erhvervsstyrelsen, 22. april 2014.

rammebetingelserne forbedres ved indførelse af IVS i selskabsloven. Når nye iværksættervirksomheder får mulighed for at skabe innovative virksomheder, som bedre eller billigere kan introducere produkter på markedet, har de etablerede virksomheder valget mellem at afvikle deres selskab, fordi deres produkter udkonkurreres, eller at forsøge en tilpasning.²⁵⁵ Det antages i den økonomiske sfære, at det er strukturen på markedet, markedsmekanismen som ovenfor analyseret, der foretager denne selektionsmekanisme.²⁵⁶

Gennem forbedrede rammebetingelser, lavere barrierer og nye politiske målsætninger skabes bedre mulighed for innovativ udfoldelse blandt iværksættere. Den dynamiske påvirkning mellem *selektion* og *variation* ($S \leftrightarrow V$) skaber en indre dynamik, hvor selektionen sker allerede inden etablering, som følge af øget konkurrenceevne blandt iværksætterne. Ved selektion inden etablering er iværksætteren ud over liability of newness når der indtrædes på markedet. Den evolutionære proces af arvelighedsmekanismen og variationsmekanismen vil medføre kreativ destruktion, som påvirker økonomisk vækst positivt idet de rutiner, som ikke er profitable vil blive selekteret fra allerede inden etablering.

Samfundets forbedringer skaber årsag og virkning på *performance* og denne virkning vil dynamisk have effekt tilbage på de endogene faktorer over tid. Der er dog afgrænset fra analysere den dynamiske påvirkning af $P \rightarrow (S \leftrightarrow V)$.

3.4. Variation

Befolkningens færdigheder fremmes af undervisning i iværksætteri, individualisme i landet, og mulighederne for iværksætteri fremmes betydeligt af de mere konkrete institutionelle rammer.²⁵⁷ For at finde frem til IVS påvirkning på økonomisk vækst søges belyst hvordan mulighederne i Danmark koblet med gode færdigheder i befolkningen fremmer niveauet af iværksætteri i samfundet.

3.4.1 Iværksætterkultur

Iværksætterkultur indfanger samfundets og det enkelte individs opfattelse af iværksætteri samt egne muligheder for og lyst til at starte en virksomhed. Kulturen omfatter indikatorer for hvorvidt iværksætteri betragtes som en mulig karrierevej, risikovillighed og de oplevede muligheder for at starte virksomhed.²⁵⁸

²⁵⁵ Etwil, Koldstrup, Andersen og Drejer, 2008, *Nyschumpeteriansk analyse af økonomisk evolution*.

²⁵⁶ Knudsen paper, 2014, s. 8

²⁵⁷ GEM 2010, s. 16

²⁵⁸ Iværksætterindeks, 2012, s. 10

Danskerne opfatter generelt iværksættere positivt og vurderer også, at mulighederne for selv at starte en virksomhed er gode.²⁵⁹ Derimod er lysten til at blive selvstændig samt opfattelsen af iværksætteri, som en mulig karrierevej ikke i høj kurs, hvis man sammenligner iværksætterkulturen i Danmark med de øvrige OECD-lande.²⁶⁰ Det ses af figur 6, at Danmark placerer sig på en 21. plads på iværksætterkultur

Rangering	Iværksætterkultur
1	USA
2	New Zealand
3	Chile
4	Island
5	Canada
21	Danmark

Figur 6 – Rangering iværksætterkultur,
Kilde: iværksætterindeks 2012, s. 15

i 2012. Der er mange forhold, der kan have betydning for den begrænsede lyst til at blive selvstændig, især vores høje jobtilfredshed og et stærkt socialt sikkerhedsnet, der sikrer, at man som arbejdsløs ikke tvinges til at blive iværksætter.²⁶¹ Iværksætteraktiviteten i form af nye CVR-registreringer er steget fra 2001 til 2014, men Danmark har stadig store udfordringer med at skabe vækstvirksomheder.²⁶²

Indsatsen for at fremme lysten til at blive iværksætter i Danmark er i høj grad forankret ved indførelsen af iværksætterselskaber i selskabsloven. Kulturen for iværksætteri påvirkes dynamisk af de politiske tiltag, som ovenfor beskrevet og af rammebetingelserne der bl.a. introducerer lave økonomiske barriererne ved stiftelse af IVS. På den baggrund vurderes, at regeringen ved indførelse af IVS har skabt et positivt tiltag, som over tid vil påvirke iværksætterkulturen i den rigtig retning.

3.4.2 Iværksætterkompetencer – uddannelse og træning

Kompetencer dækker over iværksætternes egne evner til at skabe værdi gennem nye produkter, processer og markeder i kraft af uddannelsesmæssige kvalifikationer samt kvaliteten og udbuddet af den tilgængelige offentlige og private rådgivning.²⁶³ Det er på mange måder krævende at kaste sig ud i noget nyt og ukendt og det kræver indsigt i mange specifikke områder som jura, driftsøkonomi, ledelse, teknologi osv. Iværksætteren skal kunne vurdere den nye idé systematisk og kvalificeret og som regel med knappe finansielle ressourcer.

Uddannelsesniveaut er vigtigt for virksomheders vækstpotentiale og et højt uddannelsesniveau bidrager til at øge arbejdsstyrkens kvalifikationer og derigennem øge produktiviteten i dansk økonomi.²⁶⁴ Ifølge GEM 2008 siges generelt, at veludviklede kompetencer ikke kun kræver viden, men også kunnen.²⁶⁵ Man skal kunne omsætte sin teoretiske viden og allerbedst skabes iværksætteri når

²⁵⁹ Iværksætterindeks, 2012, s. 25

²⁶⁰ Iværksætterindeks, 2012, s. 25

²⁶¹ Iværksætterindeks, 2012, s. 26

²⁶² Iværksætterindeks, 2012, s. 4, og bilag 6

²⁶³ Iværksætterindeks, 2012, s. 10

²⁶⁴ Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, 2013, s. 69

²⁶⁵ GEM, 2008, s. 7

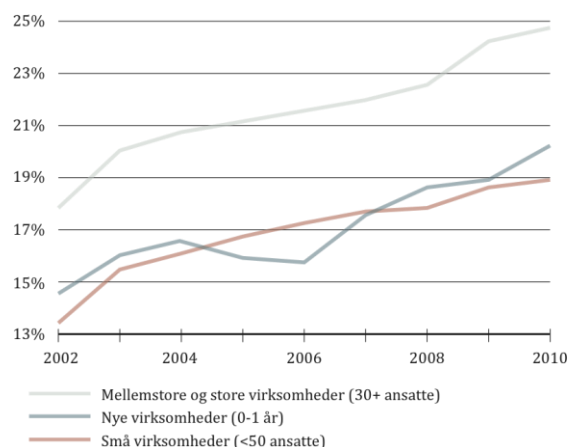
viden sættes i spil med kunnen, altså når iværksætteren mestrer den særlige disciplin, det er at opdage og evaluere nye muligheder og sætte det i værk. Ledelsesforsker Peter Drucker udtalte i 1985, at denne disciplin kan læres;

*"The entrepreneurial mystique? It's not magic. It's not mysterious, and it has nothing to do with the genes. It's a discipline. And, like any discipline, it can be learned."*²⁶⁶

Schumpeter beskriver modsat tilbage i 1934, at det ikke er alle mennesker der har evnen til at være iværksætter. Schumpeter peger på, at iværksættere er specielle individer, som har et ønske om at etablere et *"privat kongerige"*, *"en vilje til at erobre"* eller *"én glæde over at skabe"*.²⁶⁷

Iværksætteren skal have veludviklede kompetencer, som ikke kun kræver viden, men også kunnen. Iværksætteren skal mestre den disciplin det er, at opdage og skabe nye potentialer og samtidig kunne sætte det i værk. Der er stort fokus på netop iværksætteri i uddannelserne i Danmark og gennem læring skal de unges evne til at tænke nyt, se muligheder og omsætte deres ideer til værdi stimuleres, så de efter endt uddannelse kan skabe innovative virksomheder, vækstvirksomheder eller udvikle sig til at blive innovative medarbejdere.

Af figur 7 fremgår, at i perioden 2002 til 2010 er andelen af ansatte med en videregående uddannelse steget i både små virksomheder og i mellemstore og store virksomheder. De nye virksomheder på ml. 0-1 år har været svingende, men udviklingen ser ud til at gå i den rigtige retning. Et øget antal ansatte med videregående uddannelse er positivt. Ansætter IVS kompetente medarbejdere vil IVS'et have større overlevelsespotentialer. Gradsforskellen i kompetencerne vil medføre selektion af IVS idet selskabet formår at tænke innovativ og blive selekteret.

Figur 7 - Antal ansatte med videregående uddannelse. Kilde Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, 2013, s. 69

Der eksisterer som tidligere nævnt en høj lukningsrate blandt iværksættere jf. afsnit 1.1. Med en høj lukningsrate, er det sandsynligt, at en mere struktureret tilgang i opstarten af iværksætterselskaber vil kunne afhjælpe en del af udfordringerne. Det fremgår af iværksætterindekset at Danmark er blandt de dårligste på kompetenceområdet blandt OECD-landene.²⁶⁸ Dette kunne tyde på, at der fra iværksætterens side bør bruges mere tid på opstartsprocessen, herunder planlægge hvordan

²⁶⁶ GEM, 2008, s. 7

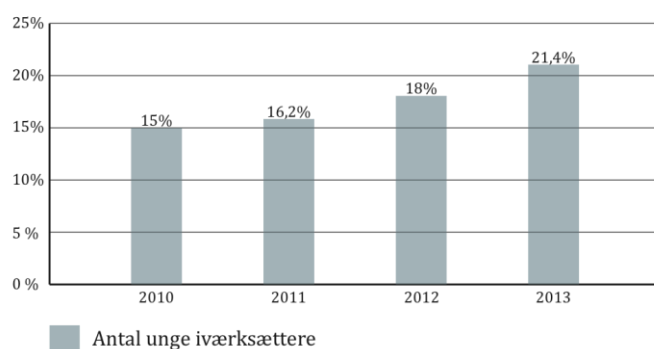
²⁶⁷ Schumpeter, 1934, p. 93-94

²⁶⁸ Iværksætterindeks, 2012, s. 15

virksomheden skal se ud, skabe et større branchekendskab, vælge niche samt formå at skabe en klar strategi så *liability of newness* ikke opstår. Det kræver kendskab og de rette kompetencer at analysere og beslutte mellem de forskellige strategiske valg, som virksomheden har. For at forbedre kompetenceområdet blev det af regeringen besluttet at iværksætteri skulle indgå som et indsatsområde i *Regeringens Innovationsstrategi*.²⁶⁹

Et af de steder hvor kompetencerne kan få afgørende betydning er, hvis der opstår krisetider i Danmark. Krisetider kan medføre en mindre gunstig sammensætning af iværksættere i form af en høj arbejdsløshedsrate og dermed stigning i antallet af *nødvendighedsiværksættere*.²⁷⁰ En stigning i denne gruppe af iværksættere kan være problematisk, idet nødvendighedsiværksætterne hurtigere lukker ned sammenlignet med andre opstartsvirksomheder.²⁷¹ Hvis denne gruppe af iværksættere, som følge af krisen tegner sig for en større andel af de nystartede virksomheder, kan de påvirke den økonomiske vækst negativt idet nødvendighedsiværksætterne i gennemsnit vil have lavere humankapital f.eks. mindre uddannelse eller erhvervs erfaring, hvilke kan være relevante kompetencer i forhold til at starte og drive en virksomhed.²⁷²

Antallet af unge iværksættere har været stigende gennem de sidste år. Ifølge Erhvervsstyrelsen ses i 2013, at 21,4 % af de iværksættere, som har startet virksomhed er født i 1982 eller senere og er således 31 år eller yngre, figur 8.²⁷³ Tallet viser at der er en positiv udvikling, som er godt hjulpet af de aktiviteter som bl.a. indeholder Erhvervsstyrelsens arbejde for at udvikle elevers, studerendes og undervisers innovative kompetencer. Unge iværksættere kan bringe nyeste viden fra uddannelsesinstitutionerne og således starte op med de rette kompetencer.

Figur 8 - Andel unge iværksættere født 1982 el. senere målt i %, Kilde: Erhvervsstyrelsen nyhedsbrev juni 2013, flere af iværksætterne er unge.

²⁶⁹ Og også på regionalt niveau gennemføres indsatser via de regionale vækstfora i samarbejde med Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise (FFE-YE). Iværksætterindeks, 2012, s. 43

²⁷⁰ Personer der bliver iværksættere som følge af ufrivillig arbejdsløshed, og for hvem iværksætteri er en vej ud af ledigheden. Gjerløv-Juel og Dahl, 2012, s. 10

²⁷¹ Gjerløv-Juel og Dahl, 2012, s. 10

²⁷² Gjerløv-Juel og Dahl, 2012, s. 10

²⁷³ Erhvervsstyrelsen, nyhedsbrev juni 2013, *Flere af iværksætterne er unge*.

For at styrke iværksætterkompetencerne i Danmark bør hele uddannelsessystemet allerede fra folkeskolen sætte turbo på udviklingen af nye undervisnings- og læringsformer, som fremmer lysten til at blive iværksætter. Herudover bør der etableres bedre muligheder for videreuddannelse, udvikling og tværfaglig integration, hvilket vil kræve at både elever, studerende og undervisere skal udvikle nye koncepter, der kan formidle ny viden om iværksætteri. Ligeledes skal der sættes yderligere politisk fokus på styrkelse af kompetencerne for iværksættere, hvilket vil være en nødvendighed for at kunne påvirke iværksætterkompetencerne positivt.

Ved at forbedre iværksætternes kompetencer gennem uddannelse og træning skabes en positiv forstærkningseffekt, som har indvirkning på *variationen* og *selektionen*. Rækker iværksætternes kompetencer vidt vil det medføre at nye effektive tiltag bliver bragt ind i det økonomiske system. Som en endogen faktor i paradigmet *variationen* i kompetencer hos iværksætteren gennem markedsmekanismen føre til en *selektion* mellem de nye og gamle måder at gøre tingene på. Dynamisk vil *performance* påvirkes, og der skabes ved en forøgelse af iværksætternes kompetencer større mulighed for overlevelse skabelse af et profitabel IVS, som kan generere økonomisk vækst.

3.4.3 Videnskabelse og spredning

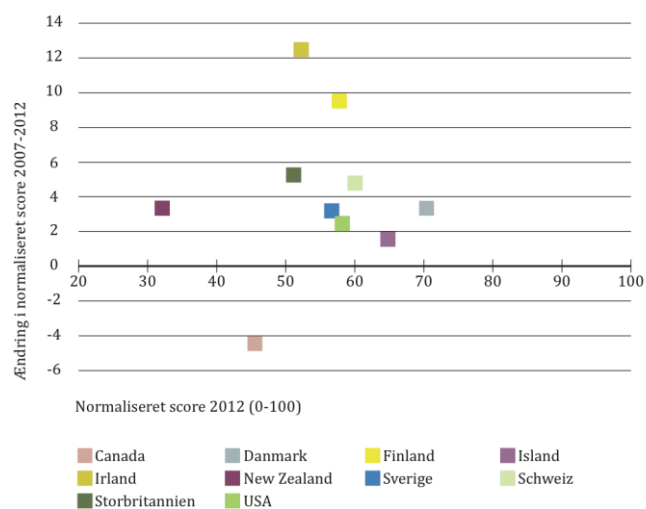
Videnskabelse og spredning omfatter overførslen af viden mellem et lands forskningsinstitutioner og erhvervsliv samt tilgængeligheden og anvendelsen af de nyeste teknologier i landene.²⁷⁴ Det ses af fig. 9 at Danmark er placeret som nr. 9 på *videnskabelse og spredning* blandt

Rangering	Videnskabelse og -spredning
1	Finland
2	Island
3	Schweiz
4	Israel
5	USA
9	Danmark

OECD-landene.²⁷⁵ Se figur 10 hvoraf fremgår, at Danmark ligger nr. 1 i normaliseret score fra 2007-2012 sammenlignet med de andre OECD-lande.

Danmark klarer sig generelt godt på research and development (R&D) aktiviteter og i særdeleshed på erhvervslivets og universiteternes udgifter hertil.²⁷⁶ Der er dog stadig plads til forbedringer, bl.a. på indikatorer relateret til videnoverførsel fra universiteter til virksomheder, så virksomhederne får bedre muligheder for at drage fordel af den nyeste

Figur 9 - OECD rangering af videnskabelse og spredning, Kilde: Iværksætterindeks 2012

Figur 10 - Videnskabelse og spredning målt i %, Kilde: Iværksætterindeks 2012

²⁷⁴ Iværksætterindeks, 2012, s. 10

²⁷⁵ Iværksætterindeks, 2012, s. 10

²⁷⁶ Iværksætterindeks, 2012, s. 23

viden fra forskning og udvikling.²⁷⁷ Regeringen lancerede i 2011 IP-Handelsportalen, der skal gøre det lettere for danske virksomheder at handle med viden.²⁷⁸ GTS-nettet (Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter) spiller også en stor rolle for at fremme anvendelsen af forskningsresultater til at skabe nye tiltag.²⁷⁹ En international evaluering viste i 2012, at GTS-nettet er i international topklasse, når det gælder videnspredning til erhvervslivet.

Det ses af afsnit 3.4.2, at der gennem de sidste år har været en positiv stigning i antal ansatte med videregående uddannelser i nye virksomheder. Antages det, at denne stigning fortsætter vil IVS'erne dynamisk få flere muligheder for, at drage fordel af den nyeste viden fra forskning og udvikling gennem nyuddannede kandidater. Der skabes herved en variation af de nye IVS'er, som kan bidrage med de nyeste innovative idéer, som vil kunne true eksisterende virksomheder, som risikerer at blive selekteret fra. Hermed forøges konkurrencen og der vil af forbedring af videnskabelse og spredning skabes en positiv dynamisk effekt på økonomisk vækst.

3.4.4 Påvirkning af variationen ved indførelse IVS på afsætningskurver

Den typologiske systemopfattelse betragter en branche bestående af en række helt ensartede virksomheder, der alle har samme omkostnings- og afsætningsforhold. Den anden graf i figur 11 viser den idealtypiske virksomhed, hvor forskellene her anses som værende tilfældige overfladefænomener. Kendetegnet er, at den har en horisontal afsætningskurve og vil producere, hvor $MC = MR$, hvilket skaber en 0-profit ligevægt.²⁸⁰ Den idealtypiske virksomhed antages at give et billede af samtlige virksomheder i iværksætterbranchen og det er derfor svært at håndtere, at der kan være variationer mellem virksomhederne inden for samme branche.

Modsætningsvis antager en populationsteoretisk forståelse af en branche, at alle iværksættervirksomhederne er lidt forskellige fra hinanden, hvilket indebærer, at de alle har forskellige afsætningskurver og omkostningskurver²⁸¹, se figur 11, tredje graf. I modsætning til den neoklassiske brancheforståelse ses inden for den populationsteoretiske forståelse en branche som en række forskelligartede virksomheder.

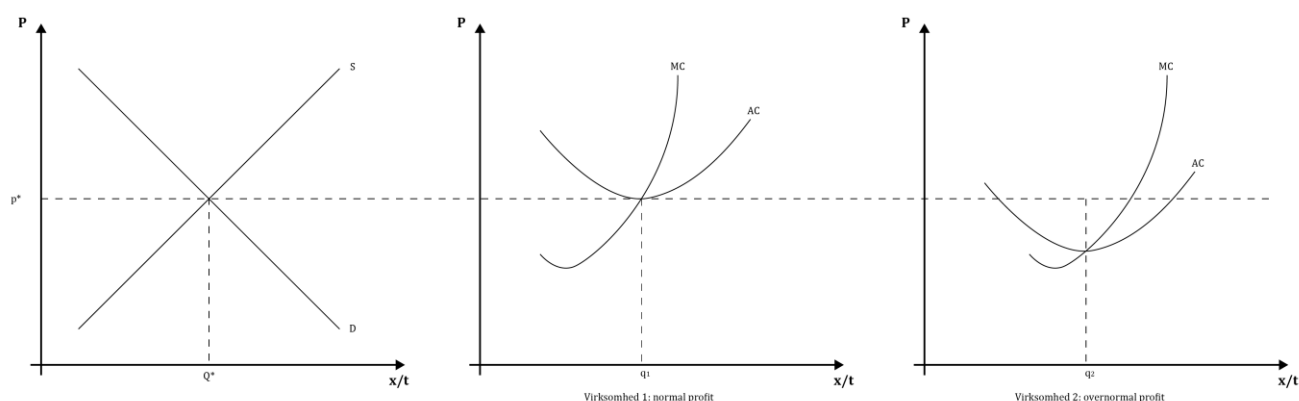
²⁷⁷ Iværksætterindeks, 2012, s. 24

²⁷⁸ Iværksætterindeks, 2012, s. 24 og www.ip-handelsportal.dk. IP Handelportal er en gratis guide til handel med IP-retigheder. .

²⁷⁹ GTS består af ni GTS-institutter, som er almennyttige og not for profit. GTS-nettet arbejder for at skabe flere innovative og konkurrencedygtige danske virksomheder, hvilket sker gennem salg af viden og teknologiske serviceydelser. Se definition <http://www.teknologiportalen.dk/GTS-Institutter/GTS-nettet/>, om GTS Nettet.

²⁸⁰ Knudsen, 2012, s. 191

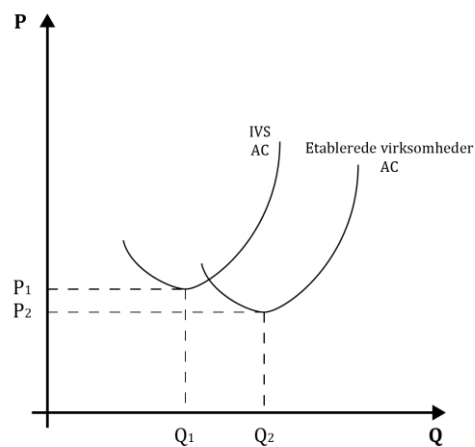
²⁸¹ Knudsen, 2012, s. 193

Figur 11 - Idealtypiske virksomhed og populationsteoretiske forståelse af en branche, Kilde: Egen tilvirkning, med inspiration fra Knudsen 2012

Hvorvidt man skal opfatte iværksættervirksomhederne i en given branche som fundamentalt ens eller betragte dem som forskellige, afhænger som udgangspunkt af, om man har konceptualiseret den enkelte virksomhed ud fra et tværsnitsperspektiv eller et procesperspektiv. I tværsnitssanalysen antages at virksomhedens adfærd udelukkende er determineret af de situationer, som den befinder sig i og ikke af de historiske forløb den har været igennem.²⁸² I dette tilfælde vil interne virksomhedsspecifikke forhold ikke spille nogen rolle. En situation vil føre til samme adfærd, hvor der anlægges et udefra-ind perspektiv. Omvendt antages et inde-fra-ud perspektiv i procesanalysen, hvor vægten for virksomheden især pålægges de interne ressourcer, kapabiliteter og kompetencer, som iværksætteren har opbygget. Som det fremgår af afsnit 3.4.2 er det af afgørende betydning om iværksætterne har de rette kompetencer for at skabe et succesfyldt iværksætterselskab. Virksomhedens kapabiliteter samt hvorvidt iværksætterselskabet er i stand til at variere sig er derfor essentielt.

For at vise forskellen i afsætningskurven for de nye iværksætterselskaber sammenlignet med de eksisterende virksomheder, ses i figur 12, at IVS AC-kurve vil ligge over AC-kurven for de etablerede virksomheder på markedet. De gennemsnitlige omkostninger, AC, giver en højere pris for IVS produkt, idet det kun er muligt at producere en vis mængde i starten. AC kurven falder når de faste omkostninger fordeles ud på en større produceret mængde og stiger når virksomheden nærmer sig kapacitetsgrænsen.

Figur 12 - AC kurve for iværksætterselskab. Kilde: Egen tilvirkning

²⁸² Knudsen, 2013, s. 193

Variation i virksomhederne gør en forskel for dens overlevelsessevne og evnen til at forny og etablere sig på markedet. På trods af at IVS' produkter i begyndelsen må produceres i mindre mængde til en højere pris, vil innovationen og virksomhedens variation påvirke selektionseffekten. De etablerede virksomheder vil blive selekteret ud af markedet, hvis ikke de formår at forny sig i takt med udviklingen i de innovative virksomheder.

3.4.5. Variationsmekanismens påvirkning

Variationsmekanismen viser, hvad der bestemmer virksomhedens søgning efter nye og mere profitable produktionsstrategier.²⁸³ Variationen afhænger af den dynamiske adfærd på markedet, som bestemmes af de endogene variable i det økonomiske vækstparadigme. De endogene faktorer, iværksætterkultur, kompetencer, uddannelse og træning, samt videnskabelse og spredning påvirker på forskellig vis de innovative aktiviteter, som har indvirkning på variationen af iværksætterselskaberne. Ved en forbedring af iværksætterkulturen, kompetencer, uddannelse og videnskabelse og spredning vil IVS'et have større mulighed for at variere sig. På denne måde skabes innovative IVS, hvor liability of newness undgås.

For at skabe variation i virksomheden kan iværksætteren vælge en innovativ strategi, hvor virksomheden selv gennemfører en omkostningskrævende og usikker søgeproces for at finde nye og mere profitable rutiner eller virksomheden kan vælge en imitationsstrategi, der består i, at de efterligner de rutiner, som de mest profitable konkurrenter allerede anvender.²⁸⁴ Omfanget af iværksættervirksomhedens innovative aktiviteter vil være bestemt af omkostningerne ved henholdsvis at forfølge innovations- eller imitationsstrategi og derudover hvilket afkast de nye rutiner vil skabe for virksomheden.

Variationerne i de nye iværksætterselskaber skaber en indre dynamisk påvirkning på *selektion*, ($S \leftrightarrow V$). Virksomhederne vil på et givent marked enten ekspandere eller blive mindre afhængig af 1) hvor profitabel deres nedarbejdede rutiner har vist sig at være og hermed evnen til selvfinansiering, 2) mulighederne for ekstern finansiering og 3) udfaldet på den valgte strategi hvad enten den er innovativ eller imitativ. De gamle rutiner, som udkonkurreres, vil forsøge at finde nye rutiner via enten innovativ eller imitativ strategi. Selektionen af rutinerne vil blive påvirket af den evolutionære variationsproces i forbindelse med at iværksætterselskaber kommer ind på markedet. På denne måde ændres den pågældende branche via kreativ destruktion. De gamle rutiner vil blive selekteret fra når nye og bedre variationer kommer til. Se påvirkningen heraf grafisk i figur 14 under *performance*.

²⁸³ Knudsen paper, 2014, s. 9

²⁸⁴ Knudsen paper, 2014, s. 9

Selektionen og variationen påvirker *performance*, $(S \leftrightarrow V) \rightarrow (P)$, idet nye iværksættervirksomheder vil påvirke markedets struktur og adfærd. Der sker således en transmission af variationen og selektionen på markedet som vurderes ud fra endogene variable, se figur 2. Denne transmission af den dynamiske påvirkning på markedet skaber eksistensgrundlaget for at kunne analysere *performance*. Virkningen på *performance* vil dynamisk have effekt tilbage på de endogene faktorer i paradigmet. Der er dog, som tidligere oplyst, afgrænset herfra.

3.5 Performance

Transmissionen af resultaterne under *selektion og variation* skaber en evolutionær og dynamisk påvirkning på *performance* og således økonomiske vækst.²⁸⁵ De endogene evolutionære faktorer systematiserer og opregner de tilgængelige forhold, der antages at påvirke den enkelte iværksætters mulighed for at stifte et IVS i Danmark og på denne måde påvirke erhvervsdynamikken og økonomisk vækst.

Analysen af *selektion og variation* frembringer det resultat, at der med muligheden for stiftelse af et iværksætterselskab med en selskabskapital på min. 1. kr. nu er skabt endnu bedre etableringsmuligheder gennem forbedrede rammebetingelser for iværksætterne. Nye iværksættervirksomheder vil udfordre etablerede virksomheder, og bidrage til øget konkurrence samt, hvis de formår at etablere sig på markedet på sigt også skabe mere dynamik i erhvervslivet. Innovative iværksættervirksomheder vil via variationsmekanismen kunne presse mindre innovative virksomheder til at lukke eller tvinge dem til at ændre deres arvelige rutiner. På denne måde selekteres de svageste fra, hvilket vil medføre øget konkurrence og produktivitet i samfundet. Se bilag 9 performance faktorer, der påvirker iværksætteren.

3.5.1 Erhvervsdynamik

Graden af erhvervsdynamik bestemmes af bruttoændringerne i antallet af virksomheder og arbejdspladser fra år til år.²⁸⁶ Værdien og retningen af nettoændringerne i disse variable vil påvirke den økonomiske udvikling og retning.²⁸⁷ Erhvervsdynamikken påvirkes endogent i paradigmet gennem transmissionsmekanismen og den dynamiske evolutionære udvikling i *selektion og variation*. De endogene faktorer der analyseres for at skabe en forståelsesramme for de innovative aktiviteter påvirker alle *performance* og således erhvervsdynamikken. Ligeledes gør *basics* og *regulering*, hvilket fremstillingsteknisk kan vises således; $(B \leftrightarrow R) \leftrightarrow (S \leftrightarrow V) \rightarrow (P)$.

²⁸⁵ Iværksætterindeks, 2012, s. 11 Og GEM, 1999, s. 16

²⁸⁶ GEM 1999, s. 17

²⁸⁷ GEM 1999, s. 17

Iværksætteraktiviteten i Danmark er fortsat præget af den økonomiske krise.²⁸⁸ Det fremgår af bilag 6 at antallet af registrerede iværksætterselskaber pr. 20. maj 2014 er 1.915. Da IVS kun har eksisteret siden 1. januar 2014 er det ikke muligt at måle verificerbart på den erhvervsdynamiske faktor idet der endnu ikke eksisterer bruttoændringer for IVS.

Stiftelse af nye iværksætterselskaber forventes at give mere kapacitet i form af nye arbejdspladser og vil påvirke afgangens af virksomheder og arbejdspladser ved en skærpelse af konkurrencen. I 2008 havde en nyregistreret virksomhed efter sit 1. leveår i snit 1,9 fuldtidsansat, i 2012 var tallet på 2,5.²⁸⁹ Nye virksomheders jobskabelse er mere konstant end ældre idet de ikke påvirkes i samme grad af op- og nedgang i økonomien.²⁹⁰ Det betyder, at i perioder med lavkonjunktur skaber iværksættervirksomheder flere nye jobs end etablerede virksomheder. Nye virksomheder er vigtige for nettojobskabelsen fordi de skaber flere job end de nedlægger. Det gælder særligt helt unge virksomheder under 2 år, som bidrager mest til nettojobskabelsen.²⁹¹

Erhvervsdynamikken konkluderes på baggrund af de endogene faktorer i paradigmet, at blive påvirket positivt idet bedre rammebetingelser, lavere barrierer og videnskabelse og spredning danner grobund for at flere iværksættere vil starte virksomhed. Samtidig arbejdes der fra regeringens side på at skabe bedre iværksætterkultur, bedre finansieringsmuligheder gennem politiske tiltag og større mulighed for kompetenceudvikling og tværfaglig integration.

3.5.2 Samfundsøkonomisk påvirkning af indførelsen af IVS

De endogene faktorer i *variation* og *selektion* i det økonomiske vækstparadigme konkluderes samlet, at skabe en positiv effekt for iværksætterens mulighed for stiftelse af IVS. På baggrund af den positive påvirkning af paradigmets endogene og dynamiske faktorer $(B \leftrightarrow R) \rightarrow (S \leftrightarrow V) \rightarrow P$, forventes en stigningen i udbuddet af antal virksomheder. Stigningen vil i ligevægten øge mængden når prisen sænkes. Det fremgår af figur 13, at stigning i udbuddet vil rykke udbudskurven mod højre fra $S(e)$ til $S(f)$, $(S(e) - S(f) = t)$, hvormed antallet af virksomheder stiger fra $Q(e)$ til $Q(f)$ når prisen på at stifte et selskab falder fra $P(e)$ til $P(f)$. P henviser til prisen for at stifte henholdsvis et ApS og IVS med hhv. stiftelseskapital på min. kr. 50.000 kr. og min. 1 kr., mens Q henviser til antallet af virksomheder på markedet.

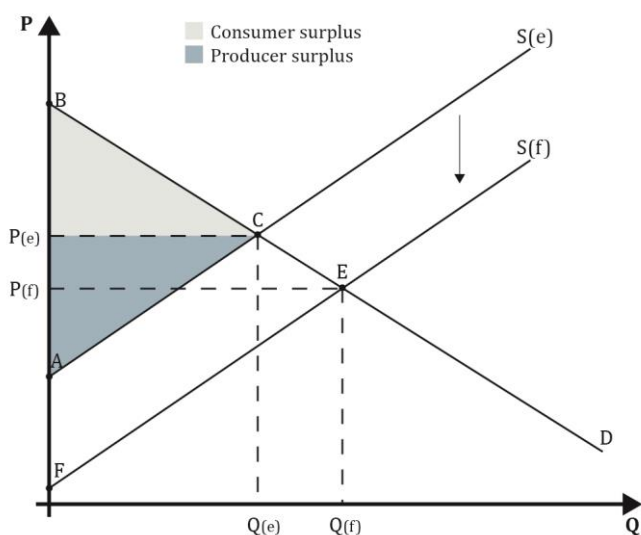
²⁸⁸ Iværksætterindeks, 2012, s. 3

²⁸⁹ Erhvervsstyrelsen notat af 18. november 2012, s. 1

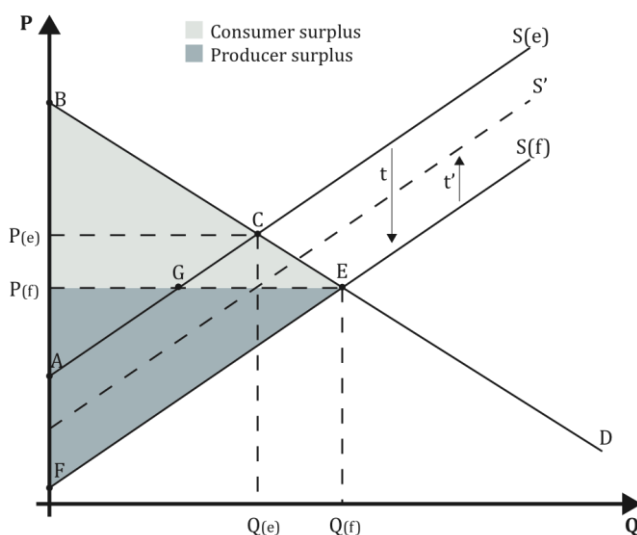
²⁹⁰ Erhvervsstyrelsen notat af 18. november 2012, s. 1

²⁹¹ Erhvervsstyrelsen notat af 18. november 2012, s. 1

Ved muligheden for stiftelse af IVS forekommer ifølge afsnit 3.3.4 barrierer. Disse konkluderes væsentligt mindsket sammenlignet med stiftelse af ApS idet indskudskapitalen ved IVS sænkes til min. 1. kr.. Det er således lettere for iværksættere at trænge ind på markedet. Grafisk ses i punktet A prisen ved at stifte selskabet som ApS, med indskudskapital på min. 50.000 kr.. I punktet F ses prisen ved stiftelse af IVS med kapital på min. 1. kr. På baggrund af færre adgangsbarrierer og lavere kapital ved stiftelse af IVS frem for ApS forventes antallet af konkurrerende virksomheder at stige på et givent marked. Denne antagelse vil medføre at udbudsfunktionen vil falde, idet iværksætterne får mulighed for, at stifte selskab for lavere kapital. Grafisk vil situationen, med ændringerne i udbudsfunktionen påvirke markedet så markedet for iværksættere vil se ud som på figur 14.

Figur 13 - Ændring i antal udbydere, Kilde: Egen tilvirkning

Figur 14 - Samfundets påvirkning af IVS, Kilde: Egen tilvirkning

- $S(e)$ viser udbudskurven inden implementering af iværksætterselskaber.
- $S(f)$ viser udbudskurven efter implementering af iværksætterselskaber.

Aftagernes forudsætninger antages at være uændret før og efter indførelsen af IVS i selskabsloven, hvilket medfører at demandkurven (D) er uændret. Iværksætterne har før implementering haft færre valgmuligheder og hvis ønsket om et større antal af IVS'er imødekommes vil der skabes større konkurrence. Imødekommes ønsket vil markedets ligevægt flytte sig fra punktet C, til punktet E. Grafisk kan det ses, at PS og CS området ændres, hvilket skyldes at kapitalen for stiftelse af selskab og således muligheden for at trænge ind på markedet kan være min. 1. kr. frem for min. 50.000 kr.

Det ses figur 14, at samfundets velfærd vil ændre sig på baggrund af indførelsen af iværksætterselskaber. Prisen på at stifte et selskab falder, og markedet vil være domineret af flere

aktører, der danner en adfærd der sammenlignet med tidligere er tættere på fuldstændig konkurrence. Dette medfører at markedet har bevæget sig tættere på et samfundsoptimum. Det ses af figur 13 at CS (consumer surplus) arealet var trekanten BCP(e), og PS var arealet af trekanten ACP(e) før indførelsen af IVS. Summen af CS og PS giver samfundets velfærd. Figur 14 viser, at indførelsen af IVS har medført, at udbudskurven forskydes fra S (e) til S(F) og der opnår højere velfærdsgevinst. Dette ses ved at PS er ændret til området P(f)EF, og CS til BEP(f). Den velfærdsgevinst der er konsekvensen af, at markedet agerer efficient ved indførelse af IVS ses i summen af CS og PS = ACEG. .

Effekten af selektion, variation og arvelighedsmekanismen påvirker udbudskurven, som vil forskydes fra S(F) til S'. S' viser således den eventuelle kreative destruktion af eksisterende og nye selskaber på markedets velfærd ved indførelse af IVS. Ændringen ses som $S' = t - t'$. Påvirkningen på markedet vises med ændringen i t' ,

Det konkluderes på baggrund af den samlede velfærdsgevinst, at indførelsen af IVS skaber økonomisk vækst

3.6 Økonomisk delkonklusion

Der opstilles et industriøkonomisk paradigme af egen tilvirkning, som er designet til at analysere afhandlingens økonomiske problemstilling. Paradigmets endogene faktorer påvirker dynamisk og evolutionært hinanden på følgende måde $(B \leftrightarrow R) \leftrightarrow (S \leftrightarrow V) \rightarrow (P)$. På baggrund af paradigmet belyses de økonomiske barrierer en iværksætter møder ved stiftelse af IVS, hvorledes rammebetingelsernes giver mulighed for etablering på markedet og indførelsen af iværksætterselskabets påvirkning på erhvervsdynamik og økonomisk vækst.

Ved stiftelse af IVS møder iværksætteren kun få økonomiske barrierer. Barriererne konkluderes ud fra de dynamiske faktorer i paradigmet at udgøre begrænsede finansieringsmuligheder ved adgang til risikovillig kapital, begrænset adgang for selvregistrering af nyt IVS ved Erhvervsstyrelsen og hermed ventetider på oprettelse af selskab, samt risikoen for "liability of newness". Finansieringsmulighederne, som konkluderes at være den største udfordring for iværksætteren, er allerede under forbedring, som det fremgår af bl.a. regeringens vækstplan fra maj 2014. Muligheden for at registrere sit IVS online er under opbygning med Erhvervsstyrelsens kommende IT-løsning for stiftelse af IVS. De barrierer iværksætteren møder konkluderes at være færre end før indførelsen af IVS.

I analyserne af *selektion* og *variation* konkluderes, at Danmark har forbedret rammebetingelserne for iværksættere med indførelse af IVS. De politiske tiltag, som regeringen dynamisk arbejder på, har skabt en forbedring af rammevilkårene. Faktoren videnskabelse og spredning, hvor Danmark blandt OECD-landene er placeret højt medvirker også til en forbedring. De lavere barriererne, som

iværksætteren møder har ligeledes skabt lettere adgang til at stifte et selskab som iværksætter. For at forbedre rammebetingelserne yderligere og dermed påvirke økonomisk vækst skal der gøres en indsats for at styrke iværksætternes kompetencer og iværksætterkulturen. Danskerne opfatter generelt iværksættere positivt og vurderer også, at mulighederne for selv at starte en virksomhed er gode. Desværre er lysten til at blive selvstændig samt opfattelsen af iværksætteri, som en mulig karrierevej ikke vægtet højt hos den enkelte dansker. Det konkluderes at rammebetingelserne samlet skaber forbedrede etableringsmuligheder for iværksættere som ønsker at stifte selskab i Danmark.

Indførelsen af iværksætterselskaber i den danske selskabslov er et vigtigt tiltag for økonomisk vækst i Danmark. Iværksætteri er én blandt flere kilder til innovation og er dermed medvirkende til at styrke et lands konkurrenceevne og produktivitet og derigennem fremme vækst. Nye iværksættervirksomheder vil udfordre etablerede virksomheder, og bidrage til øget konkurrence samt mere dynamik i erhvervslivet. Nye iværksættervirksomheder vil via variationsmekanismen skabe plads via nye innovative aktiviteter og presse mindre produktive virksomheder til at lukke eller tvinge dem til at variere sig. På denne måde spredes arvelighedsanlægget og de svageste selekteres fra så produktiviteten og konkurrencen forbedres og økonomisk vækst forøges.

Det konkluderes på baggrund af det opstillede økonomiske vækstparadigme, at indførelse af iværksætterselskaber i den danske selskabslov, skaber forbedrede rammebetingelser som gør etableringsmulighederne bedre end før muligheden for stiftelse af IVS. I forlængelse af, at barriererne ved stiftelse af selskab konkluderes færre end tidligere vil iværksætterselskaber bidrage positivt til, at der skabes større erhvervsdynamik og økonomisk vækst i det danske samfund.

4. Retspolitisk analyse

I de foregående kapitler analyseres iværksætterselskabet med afsæt i en multidisciplinær tilgang, hvor retsdogmatik på selskabsrettens område og økonomisk teori med udgangspunkt i et udarbejdet økonomisk vækstparadigme udgør fundamentet for de hidtidige resultater. I naturlig forlængelse af disse analyser forekommer det særlig relevant at anskue de retspolitiske overvejelser. Dette gøres ud fra en udvidet fortolkning af om kapitel 20 a om iværksætterselskaber i selskabsloven, også ved inddragelse af andre hensyn, end retsdogmatikkens gængse er som de *bør* være, de lege ferende.²⁹² Såfremt der foreligger et alternativ, der udgør et mindre indgreb eller medfører færre økonomiske implikationer, bør kap. 20 a justeres for at forbedre de samfundsmæssige forhold.

4.1 Retspolitiske målsætninger

Formålet med indførelse af IVS i selskabslovens kapitel 20 a er at sikre gode rammevilkår for at etablere nye virksomheder, mens det overordnede politiske mål er, at øge antallet af nye virksomheder ved at skabe incitament til iværksættere til at turde starte op selv og dermed styrke vækst og innovation.²⁹³ Med presset fra vores nabolande på selskabsområdet er det ligeledes formålet med indførelse af IVS, at skabe konkurrencedygtige muligheder for iværksætterne der er på niveau med vores nabolande.

På baggrund af analyserne i de foregående kapitler kan det ikke med sikkerhed siges, hvorvidt lovgivers hensigt med iværksætterselskaber i praksis opfyldes. På den ene siden har bestemmelsen medført, at rammebetingelserne er forbedret ved indførelse af IVS, hvilket også viser sig i det lave kapitalkrav ved stiftelse af IVS som sænker de økonomiske barriere, de nye politiske tiltag og forbedrede finansieringsmuligheder der er vedtaget for iværksætterne. Der er med IVS, som formålet tilsigter, skabt en konkurrencedygtig måde at stifte virksomhed på, som er på niveau med vores nabolande og på det europæiske selskabsmarkedet i øvrigt. På den anden side ses det af afsnit 3.4.1 at der på trods af indførelsen af IVS er der risiko for, at iværksætterkulturen kun i begrænset omfang vil påvirke danskernes lyst til livet som selvstændig og således anvende muligheden for at stifte et IVS. Ligesom det ses, at Danmark endnu ikke er så iværksætterkompetent, som vi kunne være. Sidst ses på trods af muligheden for lav indskudskapital ved stiftelse af IVS at finansieringsmulighederne til stadighed kan udgøre en adgangsbarriere for nye iværksættere. Dette bl.a. skyldes bankerne, se afsnit 3.3.5.

²⁹² Nielsen og Tvarnø, 2011, s. 448

²⁹³ U 2013B.141, s. 2

I bemærkningerne til L152 (12/13) og ud fra Erhvervsstyrelsens Team Effektiv Regulering (TER) er det anført, at kapitel 20 a vil medføre lettelser af de administrative byrder.²⁹⁴ Med indførelse af muligheden for at stifte iværksætterselskaber, hvor kapitalkravet er min. 1 kr., vil lempelserne medføre, at det bliver lettere at stifte et selskab med begrænset ansvar omfattet af selskabsloven.²⁹⁵ Uanset at lovgiver forventer at bestemmelserne i kapitel 20 a vil medføre lettelser for iværksættere, og at det som følge af nyhedsværdien endnu ikke er muligt at vurdere, hvor stor en samfundsøkonomisk fordel det er at indføre IVS, er bestemmelserne blevet indført. Dette tyder på, at der, ud over ønsket om bedre rammebetingelser og økonomisk vækst også er et ønske om udad til, at vise vores europæiske fællesskab, at Danmark vil være blandt de bedste i konkurrencen hvad angår iværksætternes muligheder for stiftelse af selskab.

4.2 Retspolitiske anbefalinger

Retspolitisk kan bestemmelserne med fordel tilpasses, således at regeringen kunne have nedsat kapitalkravet for ApS i stedet for at indføre en ny variant heraf. På denne måde kunne man have undgået differentieringen mellem ApS og IVS. Reglerne i selskabsloven ville forsat finde anvendelse og kapitalberedskabet ville således være forsvarligt. Denne anbefaling ses i lyset af, at en ulempe ved IVS'erne kan forekomme, hvis IVS'erne kommer til at stå i skyggen af ApS'erne. Så længe forestillingen om, at en højere selskabskapital giver større sikkerhed vil en mulig aftaleerhverver være mere kritisk stillet overfor et IVS end et ApS. Dette kan have negative konsekvenser for IVS'et idet mulige artaleerhververe eller kreditorer ikke ønsker samarbejde eller handle med virksomheden på baggrund af den lave kapital og begrænsede hæftelse. Endvidere kunne lejligheden have været benyttet til helt at afskaffe minimumskapitalen set i lyset af, at det er ansvaret, som er knyttet til driften af selskabet og ikke kapitalen i selskabet der danner sikkerhed for kreditorer og aktionærer.. På baggrund af udviklingen i EU, hvor anpartsselskaber uden legal minimumskapital længe har været kendt og tilsyneladende uden at give større samfundsmæssige problemer, at det retspolitisk vurderes at kapitalkravet bør afskaffes.

Yderligere bør lovgiver overveje at give mulighed for at stifte et iværksætterselskab ved indskud af andre værdier end kontanter, f.eks. en bestående virksomhed. Dette vil skabe friere rammer og endnu lavere adgangsbarriere og således udvide mulighederne ved stiftelse. Lavere barriere vil som anført i 3.3.4 betyde større konkurrence og medvirke positivt på økonomisk vækst.

²⁹⁴ Se bilag 10

²⁹⁵ L 152, af 27.02.13, s. 36 og bilag 10. TER har vurderet lovforslaget vil medføre lettelser for ca. 12 mio. kr. om året. Det skal dog bemærkes at lettelserne på 12 mio. ikke kun gælder indførelsen af IVS, men også de andre ændringer af L152, se mail med beregninger fra Jakob Solmunde TER, bilag 10.

Tillige bør muligheder for brugen af de resterende 75% af selskabets overskud opstilles. Udbetaling af udbytter før reserven og selskabets kapital har nået 50.000 kr. er som udgangspunkt et positivt tiltag idet en del af kapitalen hvert år sikres i virksomheden og der kunne derfor med god grund opstilles muligheder for brugen af de resterende 75% af selskabets overskud.

Endelig bør lovgiver overveje, hvorvidt bestemmelserne om kapitaltab jf. SL § 119 bør suspenderes for iværksætterselskaber, da et IVS med en lav selskabskapital hurtigt kommer i kapitaltab. Det vurderes i afsnit 2.6.1.2, at SL § 118, stk. 2 sikrer en forsvarlig kapital i iværksætterselskabet og det vil med fordel kunne beslattes helt at undlade at have en bestemmelse om kapitaltab for IVS. Dette kan ligeledes begrundes i at anpartsselskaber ikke er underlagt det 2. selskabsdirektiv, hvilket også betyder at Danmark kunne have valgt slet ikke at have en kapitaltabsregel for anpartsselskaberne og herunder IVS.

Indførelsen af UG'erne i Tyskland har dog været positiv, hvorfor det synes som en udmærket idé at følge deres eksempel. En af de mulige konsekvenser ved indførelse af IVS med lav selskabskapital og en yderligere ændring i den dogmatiske ret er muligheden for at der opstår flere konkurser, hvilket kan betyde at aktionærer, kreditorer og i sidste ende staten lider et tab set i forhold til situationen foruden ikrafttrædelse af iværksætterselskaber i selskabsloven.

4.3. Retspolitisk delkonklusion

Ved at forbedre rammevilkårene, herunder bestemmelserne i selskabsloven og yderligere sænke barriererne ved stiftelse af IVS forventes incitamentet for iværksættere til at starte op, at stige. Ligeledes forventes antallet af nye iværksættervirksomheder at stige. Konkurrencen på EU selskabsmarkedet skærpes yderligere ved at opfylde de retspolitiske anbefalinger og flere iværksættere vil blive tiltrukket af at stifte selskab i Danmark hvilket vil skabe yderligere økonomisk vækst. Disse betragtninger vil, som tidligere vist, påvirke økonomisk vækst positivt.

Når der henses til konklusionerne i de foregående kapitler og de retspolitiske målsætninger må det fremhæves, at der kan argumenteres for, at en ændring i den dogmatiske ret om stiftelse af iværksætterselskaber bør overvejes. På baggrund af den økonomiske analyse står det klar at forbedringer i rammebetingelserne og lavere barrierer ved stiftelse af IVS vil øge samfundets økonomiske vækst og en ændring i den dogmatiske ret vil således kunne medføre at formålet med indførelsen af IVS yderligere tilgodeses idet rammevilkårene forbedres.

5. Konklusion

Nærværende afhandlings genstandsfelt består af en analyse af selskabsrettens nye kapitel 20 a om iværksætterselskaber ud fra et retsdogmatisk-, industriøkonomisk vækstparadigme- og retpolitisk perspektiv. Denne multi- og interdisciplinære tilgang til emnet har resulteret i besvarelsen af problemformuleringsspørgsmålene, der opridses nedenfor.

I **kapitel 2** konkluderes at med udviklingen i europæisk selskabsret, særligt med de principielle afgørelser fra EU-Domstolen i Centros, Überseering og Inspire Art, stod det klart, at den danske selskabsret også var nødt til, at tilpasse sig for at være konkurrencedygtig på EU selskabsområdet. EU-Domstolens praksis spiller således en vigtig rolle for indførelsen af iværksætterselskaber, IVS, i den danske selskabslov.

Der er med vedtagelsen af lov nr. 616 af 12. juni 2013 indført kapitel 20 a om iværksætterselskaber i selskabsloven med det formål at lette rammevilkårene for iværksættere, således at det er muligt at starte virksomhed i regi af et kapitalselskab med lav kapital og begrænset økonomisk hæftelse. Iværksætterselskabet blev indført i selskabsloven med virkning fra 1. januar 2014 og udover de særlige bestemmelser for IVS i selskabslovens § 5, nr. 14, § 18 og §§ 357a -357d, samt årsregnskabslovens § 35 c bliver IVS omfattet af præcis de samme regler som ApS.

De tyske erfaringer fra selskabsformen Unternehmergeellschaft, UG, viser en kvantitativ succes i væksten af antal UG-stiftelser samtidig med at antallet af konkurser generelt er faldet siden indførelsen.

De afgørende domme fra EU-Domstolen og de tyske erfaringer med UG'ere konkluderes at spille en afgørende rolle ved indførelsen af IVS i Danmark. Det konkluderes at der med iværksætterselskaberne er skabt en selskabsvariant der fordrer forbedrede etableringsmuligheder for iværksætterne gennem bedre rammebetingelser og medfører at IVS'ere skaber større konkurrence og risikoen for, at Danmark bliver et land, hvor nye selskaber i praksis er filialer af udenlandske selskaber, etableret i lande med mindre regulering og lavere kapitalkrav end Danmark mindskes.

I **kapitel 3** analyseres afhandlingens økonomiske problemstilling. Med baggrund i et udvidet SCP-paradigme bliver der udformet et industriøkonomisk vækstparadigme med endogene og dynamiske faktorer, designet til at løse problemstillingen i denne afhandling.

Ud fra det økonomiske vækstparadigmets dynamiske faktorer konkluderes, at de barrierer en iværksætter møder ved stiftelse af iværksætterselskab er lavere end før muligheden for IVS. Barriererne iværksætteren møder udgør adgang til risikovillig kapital, begrænset adgang for

selvregistrering af nyt IVS og dermed ventetider på oprettelse af selskab, samt risikoen for "liability of newness".

Det konkluderes ud fra vækstparadigmet yderligere, at Danmark generelt har forbedret rammebetingelserne, og med indførelsen af IVS bliver etableringsmulighederne blot endnu bedre end tidligere. De forbedrede rammebetingelser udspringer af Danmarks anvendelse af videnskabelse og –spredning, de politiske tiltag, hvor regeringen dynamisk arbejder på at forbedre iværksætternes rammevilkår, og de forbedrede barrierer, der skaber lettere adgang til stiftelse af IVS. De områder, som fremadrettet bør have øget fokus for at skabe bedre rammebetingelser for iværksættere er primært, iværksætterens kompetencer og iværksætterkulturen, hvilket også vil påvirke den økonomiske vækst positivt. Det konkluderes at rammebetingelserne samlet skaber bedre etableringsmuligheder for iværksætterne end før indførelsen af iværksætterselskaber.

Det konkluderes, at indførelsen af IVS i den danske selskabslov er et vigtigt tiltag for økonomisk vækst i Danmark. Iværksætteri er én blandt flere kilder til innovation og er dermed medvirkende til at styrke et lands konkurrenceevne og produktivitet og derigennem fremme vækst. Nye iværksættervirksomheder vil via variationsmekanismen skabe nye innovative aktiviteter og presse mindre produktive virksomheder til at lukke eller tvinge dem til at variere sig. På denne måde sker en kreativ destruktion, hvor de svageste selekteres fra så produktiviteten og konkurrencen dynamisk forbedres og økonomisk vækst forøges.

I **kapitel 4** forenes de foregående analyser, med henblik på at vurdere, om der *bør* ændres i retstilstanden for iværksætterselskaber i Danmark. Med afsæt i en retspolitisk tilgang, hvor den økonomiske forståelse af iværksætterselskabet indføres i det danske retssystem, konkluderes det, at der med rette kan argumenteres for en kodifikation af bestemmelserne, når der henses til de retspolitiske målsætninger.

6. Perspektivering

Kritikken af IVS går primært på, at iværksættere, der ikke er i stand til at rejse en selskabskapital på 50.000 kr. ikke bør have mulighed for at drive virksomhed i en selskabsform med begrænset hæftelse og uden selv at påtage sig en økonomisk risiko, derved påføre det offentlige og private kreditorer tab.²⁹⁶ Kritikerne mener, at der er en risiko for, at relativt flere iværksætterselskaber vil gå konkurs end procentdelen for kapitalelskaber i øvrigt.²⁹⁷ Danmarks statistik viser, at Danmark har haft det laveste antal konkurser i fem år i 2013²⁹⁸ og seneste tal fra 4. april 2014 modsiger kritikernes bekymring, idet første kvartal i 2014 kun havde 960 konkurser mod 1.329 i første kvartal i 2013.²⁹⁹ Der er således et fald i Q1 2014 på 28% sammenlignet med sidste år. Påvirkningen af indførelsen af iværksætterselskaberne på konkursraten er nok næppe mærkbare endnu, men erhvervslivet viser dog tydelige tegn på forbedringer i antallet af konkurser.

Der blev den 23. april 2013 indført nye lovregler om konkurskarantæne vedtaget med virkning fra 1. januar 2014.³⁰⁰ Formålet med reglerne er: "...at forebygge fremtidige tab..."³⁰¹. Regelsættet er indsat til forebyggelse af det man omtaler som *konkursmisbrug* eller *konkursrytteri* og på denne måde hindre misbrug af konkurs- og selskabslovgivningen.³⁰² Konkurskarantæne pålægges, hvis den formelle eller reelle leder på grund af groft uforsvarlig forretningsførelse³⁰³ i den konkursramte virksomhed må anses som uegnet til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed i henhold til lov om ændring af konkursloven, retsplejeloven og retsafgiftsloven § 157, stk. 1, 1. pkt.³⁰⁴ Samtidig med indførelsen af reglerne om konkurskarantæne gør man det muligt for iværksættere at stifte et IVS med begrænset hæftelse for minimum 1 kr., jf. SL § 357 a, stk. 2. Reglerne skaber nye muligheder for iværksættere, mens reglerne om konkursrytteri kan medføre en dæmper på sådanne initiativer, idet størstedelen af de selskaber der registreres, går konkurs eller opløses inden 5 år.³⁰⁵ Går et IVS konkurs kan der opstå frygt for, at selskabets aktiver grundet den lave kapital, vil afstedkomme forøgede udgifter i forbindelse med opgørelse af boet. Konkursboet vil dog ikke være særlig omkostningsfyldt på baggrund af iværksætterselskabets, i sin grundform, ringe størrelse. Ifølge høringsnotatet ad L 152

²⁹⁶ Høringsnotat, s. 12

²⁹⁷ Høringsnotat, s. 11

²⁹⁸ NYT fra Danmarks statistik, af 7. januar 2014, nr. 8, "*Konkurser december 2013*"

²⁹⁹ NYT fra Danmarks statistik, af 4. April 2014, nr. 179, "*Konkurser marts 2014*"

³⁰⁰ Lov om ændring af konkursloven, retsplejeloven og retsafgiftsloven, af den 23. april 2013

³⁰¹ Betænkning nr. 1525, 2011, s. 101

³⁰² Pressemeldelse justitsministeriet, 2013, *konkursryttere kan nu få karantæne*.

³⁰³ I vurderingen af, hvad der er groft uforsvarlig forretningsførelse fremgår det af Konkursrådets betænkning at følgende tre punkter indgår 1) Det skal være i forbindelse med ledelse af selskabet, 2) Det skal have medført et betydeligt tab for kreditorerne og 3) Det skal være af misbrugslignende karakter

³⁰⁴ Lov nr. 429 af 1. maj 2013, Lov om ændring af konkursloven, retsplejeloven og retsafgiftsloven (Konkurskarantæne)

kan konkurskarantænerreglerne anses som en måde hvorpå indførelsen af IVS bliver kompenseret for den lave kapital.

I stedet for det industriøkonomiske udviklede vækstparadigme kunne Kaldor Hicks effektivitetsteori³⁰⁶ have været anvendt, som teoretisk baggrund for afhandlingens økonomiske problemstilling. Ud fra denne teori analyseres, hvilket indgreb der skaber størst økonomisk værdi samt hvilket indgreb der samlet set opnår den største gevinst eller det mindst mulige tab, selvom indgrebet medfører, at nogle stilles værre.³⁰⁷ IVS skal ud fra denne teori blot skabe tilstrækkeligt positive effekter til at kompensere dem, der lider et tab. Der er dog en betingelse, at mindst én stilles bedre ved det pågældende indgreb. Såfremt der foreligger et alternativ, der udgør et mindre indgreb eller medfører færre økonomiske implikationer, bør SL kap. 20 a justeres for at opnå større samfundsmæssig efficiens og på denne måde økonomisk vækst. Anvendelse af Kaldor Hicks effektivitetsteori kan muligvis give et andet resultat på økonomisk vækst, idet der måles på forskellige parametre. Det udarbejdede økonomiske vækstparadigme findes at give det mest præcise resultat, idet paradigmet er designet til at svare på afhandlingens problemstilling.

Det danske ja til patentdomstolen ved folkeafstemningen den 25. maj 2014, hvor 60,45 % af danskerne stemte ja til den europæiske patentdomstol, 36,19 % nej og 3,36 stemte blankt kan have betydning for iværksætterselskaberne.³⁰⁸ Det fælles patent gør det muligt at søge én samlet patentbeskyttelse gennem EU's patentkontor, EPO, og den nye Patentdomstol får eneret til at træffe afgørelser i tvister om patenter.³⁰⁹ Kritikerne, herunder Dansk Folkeparti og Folkebevægelsen, frygter at enhedspatentet vil medføre langt flere patenter end tidligere, og at det således vil sætte danske små og mellemstore virksomheder under pres. IVS kan blive ramt, hvis der ønskes at videreudvikle et produkt, hvor der allerede er taget patent af en anden virksomhed. De innovative aktiviteter kan risikere at blive hæmmet, hvis patentdomstolen fortolker reglerne stramt. Modsat risikeres at det ikke kan svare sig at være innovativ, hvis pengene ikke kan tjenes hjem, idet en vare blot kan blive kopieret i et andet land. På trods af ja til patentdomstolen er der lang vej før de første ansøgninger om enhedspatent kan sendes af sted³¹⁰ og påvirkningen på IVS vil derfor først ses herefter.

³⁰⁵Danmarks statistik, statistik af 18. juli 2013, nr. 391

³⁰⁶ Eide & Stavang, 2009, s. 35

³⁰⁷ Eide & Stavang, 2009, s. 35

³⁰⁸ JP/Ritzau, 26. maj 2014, *Det Europæiske Patentkontor, EU-Oplysningen og bilag fra Folketingets Europaudvalg*

³⁰⁹ JP/Ritzau, 26. maj 2014

³¹⁰ JP/Ritzau, 26. maj 2014

Litteratur- og kildefortegnelse

Regulering

Consolidated version of the Treaty of the Functioning of the European Union (Lissabontraktaten, TEUF), C 115/47 af 09/08/2008.

Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung in der im Bundesgesetzblatt Teill III, Gleiderungsnummer 4123-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch artikel 27 des Gesetzes von 23. Juli 2013 (BGBl. I S. 2586) geändert worden ist. (GmbHG). ausfertigungsdatum 20.04.1892.

Lov om aktie- og anpartsselskaber (Selskabsloven, SL), Lov nr. 470 af 12. juni 2009, lovbekendtgørelse nr. 322 af 11/04/2011 (L 55 10/11), senest ændret ved lov nr. 1367 af 10/12/2013. (L 152 12/13)

Lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister, Lov nr. 616 af 12. juni 2013 med senere ændringer.

Lov om Anpartsselskaber (Anpartsselskabsloven), lov nr. 371 af 13. Juni 1973 (historisk).

Lov om ændring af lov om anpartsselskaber nr. 283 af 9. Juni 1982

Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder (Erhvervsvirksomhedsloven, LEV), Lov nr. 123 af 1. Januar 1995, lovbekendtgørelse nr. 1295 af 15. november 2013 med senere ændringer.

Lov om Danmark Riges Grundlov (Grundloven), lov nr. 169 af 5. juni 1953.

Lov om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab (Årsregnskabsloven, ÅRL) Lov nr. 448 af 2001, lovbekendtgørelse nr. 1253 af 11. januar 2013, med senere ændringer.

Lov om rettens pleje (Retsplejeloven, rpl) lov nr. L 90 af 1. oktober 1919. Lovbekendtgørelse om lov om rettens pleje - nr. 1139 af 24. september 2013.

Retspraksis

- C-210/06, Domstolens dom af 16. december 2008, Cartesio Oktató és Szolgáltató bt, Saml. 2008, I-9641.
- C-167/01, Domstolens dom af 30. september 2003, Inspire Art, Kamer Van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam mod Inspire Art ltd. Saml. 2003, I 10155.
- C-208/00, Domstolens dom af 5. november 2002, Überseering mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH, Saml. 2002, I-9919.
- C-212/97, Domstolens dom af 9. marts 1999, Centros ltd Mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Saml. 1999, I 1459.
- C-81/87, Domstolens dom af 27. September 1988, The Queen mod H M Treadury og Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail og General Trust PLC, Saml. 1988, s. 5483.
- C-270/83, Domstolens dom af 28. Januar 1985, Kommissionen for de europæiske Fællesskaber mod den Franske republik, Saml. 1986-231.
- C-6/64, Domstolens dom af 15. Juli 1964, Flaminio Costa mod E.N.E.L, den danske udgave af Saml. 1954-64, s. 531.
- U 1999.1406H, Canal Digital Danmark A/S (adv. Christian Levin Nielsen, Hellerup) mod Multi Choice v/Klaus B. Emborg (adv. M. Marstrand-Jørgensen, Kbh.), Højesteretsdom af 26. Maj 1999.

Lovforarbejder og bilag

L 152 (2012/2013), som fremsat af tidligere Erhvervs- og Vækstminister (Annette Vilhelmsen) den 27. Februar 2013. Forslag til lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om det centrale virksomhedsregister.

Betænkning afgivet af Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget, den 2. Maj 2013, over L 152 (2012/2013) som fremsat af tidligere Erhvervs- og Vækstminister (Annette Vilhelmsen) den 27. Februar 2013. Forslag til lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om det centrale virksomhedsregister.

Bilag 1 til L 152 (2012/2013), Høringsnotat ad L 152, Forslag til ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister. Erhvervs og Vækstministeriet, af 26. Februar 2013.

Bilag 5 til L 152 /2012/2013), kopi af forskningsartikel om de tyske erfaringer med "iværksætterselskaber" (Unternehmergeellschaft (Haftungsbeschränkt)), trykt i Ugeskrift for Retsvæsen, U.2013B.141 "*Iværksætterselskaber – nøglen til konkurrencedygtig dansk selskabsret?*" af Troels Michael Lilja, Juridisk Institut, CBS

Betænkning nr. 1066 af 1986, betænkning om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet.

Betænkning 1251 fra 1993, om forenkling af anpartsselskabsloven.

Betænkning nr. 1498 af 2008, betænkning om modernisering af selskabsretten.

Meddelelser fra EU

KOM(2004) 70 endelig, Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, det europæiske økonomiske og sociale udvalg og regionsudvalget. Handlingsplan: "Den europæiske dagsorden for iværksætterkultur", Bruxelles, den 11.02.2004.

EC, annual report 12/13, European Commission, annual report, 12/13: European Commission, *A recovery on the horizon?*, annual report on European SMEs 2012/2013, final report, af 7. februar 2014.

Vejledninger

Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2014:

Erhvervsstyrelsens vejledning om *etablering af et iværksætterselskab (IVS)*, januar 2014. Udgivet af Erhvervsstyrelsen.

Vejledning Erhvervsstyrelsen, 2010:

Erhvervsstyrelsens *vejledning om ejeraftaler* (aktionæroverenskomster), 2010, Udgivet af Erhvervsstyrelsen

Bøger

Andersen, 2013:

Andersen, Poul Krüger, 2013, *Aktie- og anpartsselskaber*, 12. Udgave, Jurist og Økonomforbundets Forlag.

Barney, 2007:

Barney, Jay B., 2007, *Gaining sustaining competitive advantage*, 3rd, edition, Pearson Prentice Hall.

Carlton og Perloff 2005:

Carlton, Dennis W. og Perloff, Jeffery M., *Modern Industrial Organization*, 4. Udgave, Pearson Addison Wesley.

Christensen, 2009:

Christensen, Jan Schans, 2009, *Kapitalselskaber, Aktie- og anpartsselskaber*, 3. Udgave. København, Thomson.

Eide og Stavang, 2008:

Eide, Erling og Stavang, Endre, 2008. *Rettsøkonomi*, Oslo: J.W. Cappelens Forlag. 1. udgave.

Evald et al., 2002:

Evald et al., Jens, Schaumburg-Müller, Sten, Dalberg-Larsen, Jørgen, Fenger, Ole, Holdgaard, Marianne , Lemann Kristiansen, Betinna , Bruun Nielsen, Ole & Vedsted-Hansen, Jens . 2002. Om retspolitik. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Gomard og Schaumburg-Müller , 2013:

Gomard, Bernhard og Schaumburg-Müller Peer, 2013. *Kapitalselskaber aktie- og anpartsselskaber*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 7. udgave.

Hansen og Krenchel, 2010:

Hansen, Søren Friis & Krenchel, Jens Valdemar, 2010. *Dansk Selskabsret 1 – en introduktion til selskabsretten*. København: Thomson Reuters Professionals A/S. 3. udgave.

Hansen og Krenchel, 2011:

Hansen, Søren Friis & Krenchel, Jens Valdemar, 2011. *Dansk Selskabsret 2 – Kapitalselskaber*. København: Thomson Reuters Professionals A/S, 3. udgave.

Knudsen 1994:

Knudsen, Christian, 1994, *Økonomisk metodologi – videnskabsteori og forklaringstyper*, bind 1. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2. udgave.

Knudsen, 1997:

Knudsen, Christian, 1997, *Økonomisk Metodologi Bind 2 – Virksomhedsteori & Industriøkonomi*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2. udgave.

Knudsen, 2012:

Knudsen, Christian, 2012, *Erhvervsøkonomi – virksomheden i organisatorisk, økonomisk og strategisk belysning*, Samfundslitteratur, slforlagene, 1. udgave, 2. oplag,

Knudsen, 2014:

Knudsen, Christian, udkommer 2014, "Paper", nyt kapitel til bogen *Erhvervsøkonomi virksomheden i organisatorisk, økonomisk og strategisk belysning*.

Lando, 2009:

Lando, Ole, 2009, *Kort indføring i komparativ ret*, Jurist og økonomforbundets forlag, 3. Udgave.

Lorenzen og Vámosi, 2004:

Lorenzen I.F., Mark og Vámosi Tamás, 2004 *Erhvervsøkonomisk teori*. Forlaget samfunds-litteratur.

Milgrom og Roberts, 1992:

Milgrom, Paul & Roberts, John, 1992, *Economics, Organization & Management*, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1. udgave.

Nielsen og Tvarnø, 2011:

Nielsen, Ruth og Tvarnø, Christina D., 2011. *Retskilder og Retsteorier*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Neville og Sørensen, 2013:

Neville, Mette og Sørensen, Karsten Engsig (red.), 2013. *Selskaber – aktuelle emner*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Olsen, Fuglsang og Dahl, 2010:

Olsen, Poul Birtsch, Fulgsang, Lars og Rendtorff, Jacob Dahl, 2010, *Virksomhedsledelse –teorier, positioner og strategier*, 1. Udgave,, Samfundslitteratur 2010.

Ross, 1971:

Ross, Alf, 1971. *Om ret og retfærdighed*. København: Nyt nordisk forlag, Arnold Busk.

Sornn, 2007:

Sornn-Friese, Henrik, 2007, *Hvad er en virksomhed*, Forlaget samfundslitteratur, 1. Udgave.

Struer, 1974:

Stuer, Preben Lauridsen, 1974. *Studier i retspolitisk argumentation*. København: Juristforbundets Forlag.

Sørensen og Nilesen, 2010:

Sørensen, Karsten Engsig og Nielsen, Poul Runge, 2010, *EU Retten*, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 5. Udgave, 1. oplag.

Sørensen og Nielsen, forkortet udgave, 2010:

Sørensen, Karsten Engsig og Nielsen, Poul Runge, 2010, *EU Retten forkortet udgave*, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 2. udgave, .1. oplag

Østergaard, 2003:

Østergaard, Kim, 2003. *Metode på cand.merc.jur. studiet. Julebog 2003*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Artikler og publikationer

Advokatbranchen i tal, 2014:

Advokatbranchen i tal, Danske Advokaters økonomi- og beskæftigelsesrapport, 5. Udgave, februar 2014.

Bager og Madsen 2004:

Bager, Torben og Madsen, Tage Koed, *Danske iværkæsttere i global økonomi*, inklusiv Global Monitor Entrepreneurship Monitor Danmark 2004, Børsens forlag, 2005, 1. udgave, 1. oplag.

Berlinske Business, januar 2014:

Juel, Frederik M. Og Rühne, Frederik Høj, Berlinske Business, *Banker kræver forsat kapital af iværksættere*, den 2. januar 2014,

Berlinske Business, maj 2014:

Aagaard, Jette, Thiis, Elisabeth og Skovgaard, Lars Erik, Berlinske Business, 2014, *Hjælp til mindre virksomheder er motor i vækstplan*, den 7. maj 2014

Danske Erhverv, 2013-2014:

Administrerende direktør Klarskov, Jens. Danske Erhverv holdningskatalog, 2013-2014, *Politisk holdningskatalog 2013-2014*.

Eklund og Lundström, 2008:

Eklund, Søren og Lundström, Benjamin, 2008, *Er det værd at overveje et S.M.B.A?*, iværksætteren, november 2008, s. 18-20.

Erhvervsstyrelsen, juni, 2013:

Erhvervsstyrelsen, nyhedsbrev juni 2013, *Flere af iværksætterne er unge*

Erhvervsstyrelsen notat af 18. November 2013:

Erhvervsstyrelsen notat, 2013, *Faktaark: Nye virksomheder bidrager til jobskabelsen*,

Erhvervsstyrelsen nyhedsbrev, 11. marts 2014:

Erhvervsstyrelsens nyhedsbrev, af 11. marts 2014, *Iværksætterselskaberne er kommet godt fra start*.

Erhvervsstyrelsen nyhedsbrev, 30. april 2014:

Erhvervsstyrelsens nyhedsbrev, af 30. april 2014, *IVS er kommet fornuftigt fra start*.

Erhvervs- og byggestyrelsen, juli, 2011:

Erhvervs- og Byggestyrelsen, statistisk rapport af udviklingen i kvindelige iværksættere fra 2001-2008. Udgivet 2011.

Erhvervs- og vækstministeriet, 2012:

Udviklingspakken, *initiativer til fremme af isæt små og mellemstore virksomheders finansiering*, 2. marts 2012.

Erhvervs- og vækstministeriet, 2013:

Udlånsredegørelse, *Redegørelse om udviklingen i kreditmulighederne i Danmark*, Erhvervs- og vækstministeriet, 2013.

Etwil, Koldstrup, Andersen og Drejer, 2008:

Nyschumpeteriansk analyse af økonomisk evolution. Version 2008-10-6. Artikel til en bog redigeret af Etwil, Preben og Koldstrup, Søren , Andersen, Esben Sloth og Drejer, Ina.

Europa-kommissionens prognose:

Europa-kommissionens prognose for økonomisk vækst i 2013-2014, senest opdateret 22. Februar 2013 af Martin Jørgensen, folketetinget.

Djoef, marts, 2004:2

Djoef, *samfundsøkonomen*, marts 2004:2, jurist og økonomforbundets forlag.

GEM 2008:

Bager, Torben og Nielsen, Suna Løwe, *Global Entrepreneurship Monitor 2008*, Børsens Forlag 2009.

Gjerløv-Juel, Pernille og Dahl, Michael S:

Gjerløv-Juel, Pernille og Dahl, Michael S, december 2012, *Den økonomiske krises betydning for opstarten af nye vækstvirksomheder i Danmark*, Aalborg Universitet, En rapport udarbejdet i samarbejde med tænketanken DEA.

Håndbog i Folketingsarbejdet 2011:

Håndbog i Folketingsarbejdet 2011, udgivet oktober 2011, Folketinget

Iværksætterindekset, 2011:

Erhvervsstyrelsen, *Iværksætterindeks 2012 - vilkår for iværksættere i Danmark*, november 2012.

JP/Ritzau, 26. maj 2014:

Jyllandsposten, artikel, *Klart dansk ja til patentdomstolen*, den 26. maj 2014.

Knudsen, "Paper":

Knudsen, Christian, "Paper", nyt kapitel til bogen *Erhvervsøkonomi virksomheden i organisatorisk, økonomisk og strategisk belysning*, udkommer 2014.

Kreditpakken, 2012

Kreditpakken, *Styrket finansiering til små og mellemstore virksomheder*, 30. november 2012, Erhvervsministeriet.

NTS 2013, nr. 1-2

NTS 2013, nr. 1-2 *"Iværksætterselskabet; ny anpartsselskabsvariant – so ein Ding müssen wir auch haben"* af Troels Michael Lilja, Juridisk institut, CBS.

NTS 2012 nr. 2

NTS 2012 nr. 2, *"Styrkelse af iværksætteri – en ny selskabsretlig dagsorden*, af Mette Neville og Karsten Engsig Sørensen.

Porter M.E., 1981:

Porter, Michael E., *"The Contributions of Industrial Organization To Strategic Management"*. The Academy of Management Review, vol. 6, no. 4, s. 609-620.

Pressemeddelelse justitsministeriet, 2013:

Hækkerup, Karen, pressemeddelelse justitsministeriet, 30. december 2013, *"Konkursryttere kan nu få karantæne"*.

Press release, Europa-Kommissionen, 2013:

Press release, Europa-Kommissionen, Bruxelles 9. Januar 2013. Se Europa-Kommissionens hjemmeside: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-12_da.htm

Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, 2013:

Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne, september 2013, *Danmark i arbejde*.

Riis 1999:

Riis, Thomas, 1999, *Forhandlingerne ved det 35. nordiske juristmøtet i Oslo 18.-20. august 1999. Del 2.*
Business artikler (2. januar)

Schumpeter, 1934:

Schumpeter, J.A., 1934, *"The Theory of Economic Development"*. Cambridge: Harvard University Press.

Udviklingspakken, 2012:

Udviklingspakken, *"Initiativer til fremme af isæt små og mellemstore virksomheders finansiering"*, 2. marts 2012, Erhvervsministeriet.

U.2013B.141:

U 2013B.141, *"Iværksætterselskaber – nøglen til konkurrencedygtig dansk selskabsret?"* af Troels Michael Lilja, Juridisk Institut, CBS.

Statistik

NYT, Danmarks statistik, 8.november 2013, nr. 597, "Økonomisk tilbagegang på 0,4 pct i 2012".
National regnskab november version 2012.

NYT fra Danmarks statistik, af 18. Juli 2013, nr. 391, "Fortsat flere nye virksomheder"

NYT fra Danmarks statistik, af 4. April 2014, nr. 179, "Konkurser marts 2014"

NYT fra Danmarks statistik, af 7. januar 2014, nr. 8, "Konkurser december 2013"

Hjemmesider

<http://www.gemconsortium.org/>

www.skat.dk

<http://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/index.html#BJNR004770892BJNE014900140>

(Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz - tysk statistik af UG'ere)